Št. 38 (1365) Leto XXVI
NOVO MESTO, četrtek,
18. septembra 1975
13. februarja 1975 je bil list odlikovan z redom ZASLUGE ZA NAROD S SREBRNIMI ŽARKI

DOLENJSKI LIST

Zgodaj, da ne bo precepov

Dr. Avguštin Lah: „30-letna tradicija proračunskih odnosov na področju družbenih dejavnosti jemlje slovo. Zdaj gre za nove odnose — med SIS in združenim delom."

Ob vstopu v zadnjo četrtino leta samoupravne interesne skupnosti približno že vedo, kakšno dejavnost bodo morale razvijati v prihodnjem letu, v glavnih obrisih pa se jim nakazujejo tudi denarne možnosti. Ob tem imajo tudi vsaj teze, če že ne osnutek srednjeročnih načrtov do leta 1980.

Ker so se načrtovalnih nalog lotile bolj zgodaj in načrneje, to velja še posebej za prihodnje leto, je ob menjavi starega in novega leta pričakovati manj časovnih in drugih precepov, nezadovoljstva, nejasnosti, škodljivega rivalstva in podobnih napak, ki so bile značilne za letos, torej za prvo leto njihovega življenja na podlagi ustavnih načel.

Na regijskem posvetu za Dolenjsko in Posavje prejšnjo sredo v Novem mestu je podpredsednik republiškega izvršnega sveta dr. Avguštin Lah poudaril, da pravočasno reševanje vprašanj še ne zagotavlja nemotenih družbenoekonomskih odnosov, ki morajo zavladati na področju družbenih dejavnosti. „Tridesetletna tradicija administrativno proračunskih odnosov na tem področju ne bo klonila sama od sebe, zrušiti jo moramo mi vsi – s pravilnim ravnanjem," je menil.

Na dogovarjanje z združenim delom se bodo morale SIS temeljito pripraviti. To je potrebno v sedanji akciji še posebno močno podčrtati, saj bodo zadnjo besedo pri načrtovanju dejavnosti navsezadnje imeli le delavci, ki bodo odločali tudi o denarnih virih oz. stopnjah za posamezne SIS. Nujno je vedeti tudi to, da bo treba pred delavce z govorico, ki jo razumejo. V tem – prepričljivosti in pravilni razlagi – pa je tudi jamstvo, da bodo dobile podporo tudi stvari, za katere bi se združeno delo teže ogrelo.

Na novomeškem posvetu so opozorili na nujnost vsestranskega usklajevanja: v občini, med občinami, v regijah in republiki. Šele potem, ko bo to opravljeno in ko bodo v predlaganih programih dejavnosti in denarnih načrtih stvari „sedele", bo možno sprejeti tako republiško resolucijo, ki ne bo nikogar povzdigovala in nikomur sedela na vratu.

Zamišljeno je tako, da bi kbila vsa opravila (dogovarjanje, sporazumevanje itd.) v občinah in republiki končana decembra, da bi za delovanje SIS s 1. januarjem ne bilo več nikakršnih ovir.

I. ZORAN

Tokrat RTV!

Dolenjski list ob visoko uvrstitev zaradi dveh tesnih porazov

Letošnje slovensko ekipno novinarsko prvenstvo v tenisu je bilo pod pokroviteljstvom Dolenjskega lista izjemoma v Ljubljani, ker je Novo mesto ostalo brez igrišč. Pokrovitelju in organizatorju so pri izvedbi tekmovanja – najbolj množičnega doslej – pomagale delovne organizacije Novoteks, Labod, Novotehna, Krka in Dolenjka iz Novega mesta, ljubljansko Žito ter s spominskimi pokali še tednik ITD.

Presenetljivo je zmagala ekipa RTV, za katero sta igrala Novak in Mueller. Zanimivo je, da je vse nasprotnike, razen Dolenjskega lista, premagala z 2:0. Med šestimi ekipami se je naš tednik uvrstil na peto mesto, potem ko sta Splichal in Dokl tri dvoboje izgubila z najtesnejšim izidom. Omeniti velja, da je bil Splichal ob Muellerju edini neporaženi tekmovalec prvenstva. Izidi Novomeščanov: z RTV 1:2 (Splichal-Novak 2:0, Dokl-Mueller 0:2, v dvojicah 1:2), z Delom 1:2 (Splichal-Petan 2:1, Dokl-Veselko 0:2, v dvojicah 0:2), proti Večeru pa sta igralca Dolenjskega lista zmagala brez borbe. Vrstni red: 1. RTV, 2. ITD, 3. – 4. Delo in Dnevnik, 5. Dolenjski list, 6. Večer.

V nedeljo so na Hrastu nad Metliko proslavili 30-letnico zmage nad fašizmom. Ob tej priložnosti so obudili spomin na dogodek, ko so italijanski fašisti leta 1942 do tal razdejali Hrast. Hkrati je krajevna organizacija ZZB NOV, ki združuje še vasi Dole, Drage in Ravnace, razvila svoj prapor. (Foto: M. Vesel)

Dolina ne sme izumreti!

Tudi Kolpska dolina mora napredovati — Na proslavi v Fari je govoril podpredsednik skupščine SRS Beno Zupančič

„Ne smete pozabiti svojih razvojnih načrtov uskladiti z interesi in načrti sosednjih občin in celotne ljubljanske regije, saj se tudi nekatera vprašanja, kot so ceste, kmetijska politika, skrb, da se nam podeželje docela ne izprazni, skrb za zdravo naravno okolje in podobno, zahtevajo v tem prostoru enako ali vsaj podobno," je med drugim poudaril v svojem govoru na proslavi v Fari podpredsednik skupščine SRS Beno Zupančič.

Beno Zupančič govori v Fari

Tovariš Zupančič je najprej spregovoril o splošnih nalogah slovenske družbe v sedanjem obdobju, v zadnjem delu govora pa je spregovoril prav o položaju v kočevski občini in še posebno Kolpski dolini, ki je zelo zaostala za razvojem drugih slovenskih območij. Ob tem je spregovoril tudi o pripravi pomembnih dokumentov – med njimi tudi osnutka zakona o ukrepih za pospeševanje manj razvitih območij in osnutka družbenega dogovora o pospeševanju manj razvitih območij v obdobju 1976 do 1980 – ki naj bi zagotovili hitrejši razvoj manj razvitih območij, med katere sodi tudi Kolpska dolina.

Udeležence proslave in vse borce je pozdravil tudi komisar 9. SNOUB

(nadaljevanje na 4. strani)

POVEJTE NAM!

Z jesenjo spet obnavljamo naša „uredništva v gosteh". Tokrat bo naše „leteče novinarsko moštvo" obiskalo

OREHOVICO

pri Šentjerneju. V gostilni Novak se bomo v četrtek, 25. septembra, od 17. ure naprej pogovarjali z vsemi, ki bodo prišli kaj povedat, svetovat, pograjat ali samo pokramljat. Prebivalci Orehovice in okolice, dobimo se v četrtek popoldne!

Praznik Lisce tudi praznik Sevnice

Ob 20-letnici OZD Lisce odlikovanih 28 delavcev — Na sobotni slavnosti podelili tovarni prvi grb občine Sevnica

Skoraj ves minuli teden je bilo mesto v slavnostnem razpoloženju ob dvajsetletnici te tovarne, ki je med konfekcionarji ženskega perila v svetu že pojem. Pokroviteljica te obletnice, žena predsednika republike Jovanka Broz, se sobotnega zborovanja pred Lisco ni mogla udeležiti, zato jo je zastopala Zora Tomič, članica zveznega izvršnega sveta in predsednica komiteja za zdravstvo in socialno varstvo.

Na svečani seji osrednjega delavskega sveta v petek popoldne je predsednik sevniške občinske skupščine Valentin Dvojmoč izročil visoka državna odlikovanja, s katerimi je predsednik republike Josip Broz-Tito odlikoval 28 delavk in delavcev te tovarne. Glavnemu direktorju Vinku Božiču, ki na svojo željo zapušča to delovno mesto, je osrednji delavski svet izglasoval sklep o častnem članstvu v kolektivu, predsednik delavskega sveta Vili Glas pa mu je izročil priznanje: kipec boginje Lune, izdelan po izvirniku, kakršnega so našli na Ajdovskem gradcu.

Direktor Božič je na sobotnem zborovanju obudil spomin na 20-letni skokoviti razvoj, v katerem se je s svojimi skladi in na začetku edino ob pomoči revne sevniške občine razvijal ta velikan. Letos načrtujejo realizacijo 300 milijonov dinarjev. Lisca izvaža v 10 evropskih držav, ZDA, Iran in Kuvajt. Z Jutranjko in novomeškim Labodom gradi tovarno v Keniji. Svoje najvišje priznanje so ob tej priliki na petkovi seji izrekli tudi delegati vseh treh zborov sevniške občinske skupščine s soglasnim sklepom o podelitvi prvega grba občine Sevnica ravno Lisci.

Pozdrave pokroviteljice proslave Jovanke Broz je zbranim povedala Zora Tomič. Dejala je, da je tovarišica Brozova ponosna na uspehe sevniške tovarne in zadovoljna, da med tisoči žena lahko nosi izdelke Lisce. V kulturnem programu so nastopili recitatorska skupina Lisce, med drugim tudi s pesmimi Ane Galetove, ženski zbor TOZD s Senovega, oktet Boštanjski fantje in kapelska godba.

A. ŽELEZNIK

Nesoglasja, obtožbe in končno razrešitev

Nekaj gnilega v odnosih samoupravne stanovanjske skupnosti v Krškem — Dolga pot do razčiščevanja

Že dnevni red za drugo sejo skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti, ki je bila minuli teden v Krškem, je dal slutiti, da je tam nekaj narobe. Izvršni svet občinske skupščine je namreč predlagal razpravo in sklepanje o odpoklicu vseh samoupravnih organov skupnosti in razrešitvi v. d. tajnika. Sejo je vodil predsednik skupnosti Tone Mustar in ta je v svojem poročilu navedel, da so se nesoglasja začela s trenutkom, ko so družbenopolitične organizacije priporočile za tajnika skupnosti Milana Štajnerja, ki so ga potem imenovali za vršilca dolžnosti.

Iz poročil predsednikov samoupravnih enot in predsednika izvršilnega odbora ter iz njihove razprave na seji so delegati zvedeli, da so bili odnosi med njimi in tajnikom skaljeni že od vsega začetka. Nobena seja izvršilnega odbora ni minila brez nasprotovanj. Predstavniki občinske skupščine, izvršnega sveta in DPO so skušali z Mustarjem vred pomirjevalno vplivati, vendar se jim to ni posrečilo. Odnosi so se zaostrovali še naprej. V. d. tajnika po Mustarjevih besedah tako ni mogel ali pa tudi ni hotel uveljaviti nekaterih sklepov po samoupravni poti. Ti so bili potem izpeljani mimo samoupravnih organov. Razmere so postale nevzdržne in tako je tov. Štajner pred tremi meseci zapustil tajniško mesto.

Izvršilni odbor je po izjavi Toneta Žvegliča na seji 15. avgusta sklenil, da bo odstopil. Tega sklepa pa ni bilo na dnevnem redu za sejo skupščine, ampak le predlog izvršnega sveta SO Krško za odpoklic. Žveglič je prišel na dan z očitkom, da s programom bivšega sklada pri občinski skupščini niso bili seznanjeni, da je bil ta program pravzaprav podtaknjen in da je nanj slučajno naletel med spisi. Trdil je, da občinska skupščina ni odigrala svoje vloge. Enako mnenje so zastopali predsednik sveta enote za gospodarjenje s stanovanjskim skladom Martin Gmajner, predsednik IO skupnosti Franc Zmazek in predsednik enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu Jože Pečarič.

Vsi našteti pa so se s predstavniki skupščine in izvršnega sveta strinjali v tem, da je treba stanovanjsko skupnost organizirati na delegatski osnovi in da morajo dobiti strokovnjake za vodilna delovna mesta. Skupnost razpolaga in odloča o velikih denarnih zneskih, zato je inž. Niko Kurent predlagal, da bi o njih odločalo večje število ljudi, ne le sedem članov, kolikor jih je do sedaj štel izvršilni odbor. Ta kljub številnim nesoglasjem ni dal pobude za sklic skupščine, da bi prišli do besede tudi delegati. Težko je verjeti, da je ni bilo mogoče sklicati samo zato, ker je bil zapisnik prve seje napisan šele po enem letu in treh dneh.

Delegati se tokrat, žal, niso veliko oglašali in se tudi niso mogli, če jih vse leto niso z ničimer seznanjali. Glasovali so za razrešitev izvršilnega odbora in v. d. tajnika in ne za odpoklic vseh samoupravnih organov, kot je predlagal izvršni svet občinske skupščine.

„Po Koroškem, po Kranjskem že ajda zori . . ." poje ljudska pesem. Če bo vreme lepo, bo letos na Dolenjskem kar precej ajdove moke in seveda dobrih ajdovih žgancev, zabeljenih z ocvirki . . . Nekaj let nazaj je bil pogled na polje cvetoče ajde že prava redkost, sedaj pa kmetje spet sejejo več ajde; tudi cena temu žitu se je popravila. Na sliki: cvetoča ajda pri Maharovcu. (Foto: Polde Miklič)

VREME

Do konca tedna se bo nadaljevalo lepo in toplo vreme.

Odposlanki pokroviteljice Jovanke Broz Zori Tomič sta izročila šopek delavca v narodnih nošah. Na sliki: dr. Tomičeva (na levi) ga prejema iz rok Majde Auer. (Foto: Železnik)

tedenski mozaik

Kennedyjevi so stari znanci Bele hiše in malokdo dvomi, da bo zadnji izmed bratov te velike družine, senator Edward Moore, nekoč potrkal na vrata rezidence ameriškega predsednika. Za zdaj to sicer vztrajno odklanja in izjavlja, da prihodnje leto, ko bodo predsedniške volitve, nikakor ne misli kandidirati. Zato pa se je oglasil te dni neki drugi Kennedyjevec – njegov svak Sargent Shriver, ki je bil na zadnjih volitvah demokratski kandidat za mesto podpredsednika. Izjavil je, da bo prosil demokratsko stranko, naj ga izbere za predsedniškega kandidata. Če bo v tem uspel, je seveda težko reči, saj ima podobne ambicije tudi več drugih vplivnejših osebnosti demokratske stranke... mnogo poklicanih, malo izvoljenih...

Tačas pa so v Kaliforniji zdravniki preiskali dekle, ki je hotelo opraviti atentat na predsednika Forda, in sporočili, da gre za zelo prizadeto osebnost, ki ni vselej razsodna. Ta označitev seveda ne pomeni kaj dosti – pa čeprav se mnogi sprašujejo, kaj je počela tajna služba med obiskom Forda na zahodni obali, da ni pravočasno poskrbela, da osebnost, kakršna je nesojena atentatorka, sploh ne pride v bližino predsednika. Kritiki pravijo, da je bila Frommejeva, kakor se atentatorka piše, znana policiji že od prej in da bi ta morala zasledovati njeno gibanje vsaj takrat, kadar bi se lahko zgodilo, da bi prišla v stik s predsednikom... po bitki so vsi generali pametni...

Seveda pa je bolje, da do bitke sploh ne pride in zato si bodo ameriški strokovnjaki prizadevali, da na Sinaju namestijo občutljive naprave za pravočasno odkrivanje sovražnikove prisotnosti: med izraelskimi in egiptovskimi silami bodo na nevtralnem področju postavili radarje in druge naprave, ki bodo pravočasno posredovale informacije o morebitnih koncentracijah izraelskih ali egiptovskih sil. Te naprave bodo upravljali Američani, toda ne vojaki, marveč civilisti... zagotovljena nevtralnost...

UPRAVA NI DRŽAVA

Kritizirati je treba slabe uradnike, ne državo

Skoraj vsa dosedanja poročila o prizadevanjih za stabilizacijo gospodarstva kažejo, da se najpočasneje prilagajajo zahtevam družbene in upravne službe ter samoupravne interesne skupnosti. Njihovo obnašanje je zato očitno ne samo v neskladju s stabilizacijskimi prizadevanji, temveč tudi nerazdružno z uresničevanjem nove ustave, ki še posebej opozarja na večje možnosti za uveljavljanje pravic in dolžnosti delovnih ljudi in občanov.

Na tem področju očitno čakajo nemajhne dolžnosti predvsem SZDL, ki mora pozorno spremljati delovanje oblastnih in upravnih organov ter vseh nosilcev samoupravnih, javnih in drugih družbenih funkcij ter jih tudi javno ocenjevati. Zato lahko govorimo predvsem o sistematični, politični in dolgoročni nalogi na tem področju, nikakor pa ne o formalnih ali kampanjskih akcijah. Nemalo ljudi je še, ki kljub našemu sistemu in dejstvu, da morajo te dejavnosti postati del združenega dela in se tako tudi obnašati, še vedno enačijo najrazličnejše take in podobne službe z državo; in če je z njimi nekaj narobe, leti kritika na državo in ne na tiste uradnike, ki se ne zavedajo svoje vloge in dolžnosti.

To pa seveda tudi pomeni, da bi morale zlasti skupščine občin neprestano nadzirati, kako lahko delovni ljudje in občani uresničujejo svoje pravice in dolžnosti, kar nikakor ne velja samo za občinsko upravo, temveč tudi za druge strokovne službe. Vse te službe se vzdržujejo z denarjem, ki ga morajo delovni ljudje zaslužiti in zato ne morejo živet nad nami. Pretirana birokracija in administracija, nevljudno obnašanje do ljudi, dolge vrste pred uradniškimi okenci, zamujanje rokov pri reševanju najrazličnejših zadev, zahtevanje najrazličnejših dodatnih potrdil, ki v bistvu ničesar ne pomenijo, polovične informacije ter podobno, so zadeve, ki lahko kaj hitro vplivajo na slabo moralno in politično ozračje med ljudmi.

Povedati je sicer treba, da smo verjetno dali doslej tem službam premalo možnosti, da bi postale sodobne in učinkovite in da jih tarejo precejšnje kadrovske težave. Toda zato, oziroma prav zato ne smemo dvigniti rok in prav bi bilo, da bi se delegatske skupščine bolj kot doslej ukvarjale z njihovimi problemi. Bilo bi resnično nujno, da bi se pri reševanju teh problemov zavedali pomembnosti idejnopolitično in strokovno podkovanih delavcev, ki delajo z ljudmi, jim zagotovili stalno politično izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje. Delavci, ki zasedajo taka delovna mesta, bi se namreč morali zavedati, da njihovo delo pomeni tudi pomembno politično aktivnost in da morajo uveljaviti svojo, v določenem smislu precej spremenjeno vlogo.

Vse te ugotovitve niso nikakršna grožnja upravnim službam, temveč le napotilo za prihodnost, v kateri bomo morali tudi vsi mi drugače gledati na njihovo delo. In le takrat, ko se bomo vsi obnašali tako, kot bi se morali, in tudi zahtevali od drugih, bomo lahko govorili o resnični stabilizaciji. Kajti stabilizacija, ki velja le za gospodarstvo, je samo polovičen dosežek in se, če ne bo postala del vsakogar med nami, lahko tudi kaj hitro razvodeni.

JANEZ KOROŠEC

TELEGRAMI

BRUSELJ – Z običajno ceremonijo izročitve veleposlaniških akreditivov sta EGS in LR Kitajska navezali uradne diplomatske stike. Li Lin Pi je 103. veleposlanik, ki je akreditiran pri EGS. Navezavo stikov med LR Kitajsko in EGS so pripravljali tri leta.

MOSKVA – Tu so se nadaljevala ameriško-sovjetska pogajanja o dobavi 9,8 milijona metrskih ton pšenice in drugih žit, ki jih namerava Sovjetska zveza letos kupiti od ZDA.

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

— Torbico in šolske knjige ali življenje!?

MADRID – Egiptovska vlada je sprejela zahtevo peterice palestinskih komandosov, ki so zasedli egiptovsko veleposlaništvo v Madridu ter v njem zadržali kot talce veleposlanika in še dva drugi egiptovska diplomata. Komandosi so namreč zahtevali, naj jim omogočijo, da se z alžirskim letalom skupaj s talci in veleposlanikom Alžira in Iraka v Madridu prepeljejo v Alžir. Na sliki: obkoljeno veleposlaništvo.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Poudarek proizvodnji hrane

Na večdnevnem posvetovanju o samoupravljanju – ki je bilo sredi prejšnjega tedna v Dubrovniku in se ga je udeležilo več kot sto uglednih političnih ter znanstvenih delavcev iz Jugoslavije in iz vrste tujih držav – je obširno spregovoril o našem samoupravnem razvoju pokrovitelj tega posvetovanja Edvard Kardelj, ki je strnjeno orisal bistvo našega samoupravnega družbenega sistema.

Samoupravljanje pri nas ni samo oblika demokratičnega upravljanja delavcev v delovnem procesu – je poudaril Edvard Kardelj – marveč je tudi izhodišče za celotno družbeno preoblikovanje, še posebej pa za krepitev dejanske oblasti in vodilne vloge delavskega razreda ter vseh ljudi na področjih družbenega življenja. Če v naši družbi ne bi zagotovili takšne oblasti delavcev, ki edina lahko zagotavlja družbeno lastniško obliko proizvajalnih sredstev, je dejal Kardelj, bi samoupravljanje postalo samo ena od oblik udeležbe delavcev pri upravljanju s proizvajalnimi sredstvi – to pa seveda ni naš družbeni cilj.

Vsekakor samoupravljanje, kakršnega razvijamo v našem družbenem sistemu, ni več samo vizija in težnja nekakšnega naprednega socializma – je poudaril Kardelj – saj je danes to pri nas že družbena praksa in resničnost, ki živi že polna tri desetletja. To ponovno potrjuje, da resnično samoupravljanje ni samo enodnevni pojav neke subjektivne ideologije in politike, marveč ena od zakonitosti razvoja socializma.

Še eno pomembno znanstveno srečanje je bilo prejšnji teden – v Novem Sadu so se na tridnevnem kongresu (prvem te vrste) zbrali številni jugoslovanski strokovnjaki in proizvajalci živil. V več sto strokovnih referatih so opozorili na stanje in možnosti Jugoslavije glede proizvodnje hrane, ki je, kot vemo, ta hip v ospredju svetovnih proizvodnih problemov sploh. Jugoslavija ima veliko še neizkoriščenih možnosti kot proizvajalka hrane in živil vseh vrst – tu so velike možnosti ne samo za precejšnjo osamosvojitev, temveč tudi za povezave navzven, zlasti proti deželam v razvoju.

Predsedstvo CK ZK Slovenije, ki se je sestalo prejšnji teden, je po oceni družbeno-ekonomskih razmer v Sloveniji in Jugoslaviji razpravljalo o aktualnih nalogah na tem področju – gre za ocenitev uspešnosti dosedanje stabilizacijske akcije in za nekatera vprašanja v zvezi s prihodnjim srednjeročnim družbenim razvojem.

Predsedstvo CK ZKS je v svoji oceni menilo, da je bila dosedanja celotna aktivnost za gospodarsko stabilizacijo v okviru republiške konference SZDL kar dobro ter na široko zastavljena. Vendar pa stabilizacijska akcija še ni docela prodrla prav v vsa okolja; marsikje o tem razmišljajo in ukrepajo le v vodstvih občin ter OZD, delovni ljudje pa so še premalo neposredno soudeleženi pri reševanju aktualnih gospodarskih vprašanj. Še posebej je opazno, poudarja predsedstvo v svoji oceni, da stabilizacijska akcija zaostaja v samoupravnih interesnih skupnostih, v krajevnih skupnostih ter v družbenih službah.

Predsedstvo ob tem poudarja, da je treba sedanjo stabilizacijsko akcijo razumeti in voditi kar najbolj celovito in dolgoročno – njene rezultate pa tako izkoristiti, da bodo zares prerasli v trajno kvaliteto stabilnega gospodarjenja v naši družbi.

V sedanjih prizadevanjih za pospešitev izvoza oziroma sploh za ureditev vprašanj na področju zunanje trgovinske menjave se urejanje raznih sistemskih vprašanj še nadalje razčlenjuje. Na seji komiteja republiškega IS za ekonomske odnose s tujino so prejšnji teden poudarili, da bomo nujno morali sprejeti dodatne spodbujevalne ukrepe za tisti del izvoza, ki nam sedaj najbolj zaostaja za predvidevanji. Menili so, da na zaostajanje izvoza ne vpliva samo določeno zapiranje zunanjega trga, merveč še bolj premajhna konkurenčnost našega gospodarstva v primerjavi z drugimi.

Upravni organi že pripravljajo določene predloge za nove spodbujevalne ukrepe, ki naj bi podkrepili naš izvoz – tu ne gre predvsem za spremembe sistema carinskih dajatev, za izpopolnitev kreditno monetarne politike, za razbremenjevanje gospodarstva glede dajatev pri izvoznih artiklih in za drugo.

Začenja se akcija za razpis javnega posojila za gradnjo in rekonstrukcijo cest v Sloveniji. Z javnim posojilom (ki se bo začelo z novim letom) naj bi v naši republiki zbrali približno 900 milijonov dinarjev, kajti razpoložljivega denarja za načrtovane ceste gradnje je premalo – ceste pa potrebujemo še kako nujno. Posojilo seveda ne bo naslovljeno samo na posamezne občane – le-ti kajpak ne bi mogli zbrati tega zares velikega zneska – marveč tudi na delovne organizacije, predvsem na tiste, ki ceste najbolj uporabljajo za svoje prevoze.

Vse organizacije združenega dela in TOZD s področja živilstva se morajo takoj lotiti izdelave programov svoje blagovne proizvodnje za prihodnje leto – so poudarili prejšnji teden na seji IO živinorejske poslovne skupnosti Slovenije. Vse tovrstne organizacije morajo skleniti s kmeti kooperanti ustrezne pogodbe o odkupu živil; le tako bomo namreč lahko zagotovili ustrezno preskrbo trga z živili (ki sedaj, kot ugotavljajo po mnogih potrošniških središčih, ni ravno najbolj urejena ter zadostna).

tedenski zunanjepolitični pregled

Nova portugalska vlada

Vlada novega portugalskega premiera admirala Azeveda utegne biti prvi resnejši korak na poti iz sedanje krize, ki še vedno silovito pretresa deželo na skrajnem zahodnem koncu Iberijskega polotoka.

Mandatar Azevedo je dobil že vnaprej načelno podporo štirih najpomembnejših: sveta revolucije in treh političnih strank, ki obvladujejo politično sceno dežele – se pravi socialistične, komunistične in ljudsko demokratske.

Kljub takemu dokaj ugodnemu razpletu sedanjih dogajanj, pa bi bilo izredno tvegano napovedati konec krize, ki ima še vedno svoje globoke korenine.

Nova vlada bo poskušala uresničiti program, ki obsega deset točk: v njem so zajete smernice razvoja Portugalske, kakor si ga predstavlja večina naprednih sil v deželi. Toda prav to dejstvo, da je namreč program sprejemljiv za vse – od socialistov do komunistov – kaže, da je zelo širok in splošen, pa bolj malo konkreten, doslej pa so se kopja lomila prav na konkretnih nesporazumih in ne na splošnih, načelnih.

Nekaj najpomembnejših izhodišč programa nove vlade: politična podlaga nadaljnjega razvoja portugalske družbe bo socializem in uresničevanje trdne revolucionarne oblasti ob spoštovanju sporazumov, ki so jih politične stranke podpisale z gibanjem oboroženih sil o novi ustavi.

Ta zagotavlja demokratični pluralizem – torej sodelovanje različnih strank in mnenj ter hotenj, vendar podrejenih skupnemu cilju.

Navznotraj si bo nova vlada prizadevala krepiti lokalno in področno demokracijo, navzven pa bo pripravljena sodelovati z vsemi narodi in državami ne glede na razlike v družbenem sistemu ali politični pripadnosti. Zavzemali se bodo za mir in sodelovanje med narodi, pri tem pa dosledno vztrajali na spoštovanju suverenosti in neodvisnosti Portugalske, še posebej pa trdno in neomejeno izvajali dekolonizacijo.

Nevarnost tega programa, če je o tem mogoče govoriti, je predvsem v tem, da je nekoliko premalo konkreten. Za začetek je to seveda dobro, saj vsaj deloma preprečuje nadaljnjo polarizacijo sil, toda v končnem seštevku ne daje dovolj zagotovil, da ne bodo kasneje, ob izvajanju programa, prišla znova do izraza vsa tista nasprotja med strankami, ki so pripeljala do sedanje krize.

Jasno je tudi, da ta zmerni in za večino sprejemljivi program v nobenem primeru ne bo zadovoljil ne skrajne levice in ne skrajne desnice – toda temu se preprosto ni bilo mogoče izogniti.

NEMIRNI BEJRUT

Na začetku tedna je bilo žrtvljenje v Bejrutu in drugih mestih v Libanonu še vedno usodno obremenjeno s spopadi med falangisti in levičarskimi ter nekaterimi drugimi organizacijami.

Sklep vlade, da bo armada posredovala v teh spopadih, je izzval nadaljnjo nezadovoljstvo in nemire, pa je tako položaj v deželi še vedno skrajno negotov.

Eden izmed razlogov za zaskrbljenost in pesimizem je tudi sklep levo usmerjenih sil, da izvedejo generalno stavko v protest zaradi sklepa vlade, da bo armada posredovala med silami, ki se bojujejo na severu Libanona.

Ta stavka je še dodatno breme v že tako dovolj obremenjenem in napetem položaju, ki po svojih značilnostih spominja na odkrito državljansko vojno.

SLOVO PREDSEDNICE?

Argentinska predsednica Izabela Peron je sklenila, da odide na daljši dopust, toda v Buenos Airesu so prepričani, da je to samo „miroljuben" odhod s politične scene ali z drugimi besedami: da pomeni njen odhod uvod v iskanje novega voditelja.

Med kandidati, ki imajo največ možnosti, omenjajo senatorja Itala Luderja.

TELEGRAMI

BEJRUT – Češkoslovaška je dala Siriji 100 milijonov dolarjev posojila, piše bejrutski list „As Safir". V dopisu iz Prage je rečeno, da so pogodbo o posojilu sklenili ob nedavnem obisku sirskega predsednika Asada v Pragi.

LONDON – Policija je sporočila, da sta sredi Londona eksplodirali dve bombi v obliki poštnih pošiljk. Prvo pošiljko, zavito kot knjigo, je sprejela kontesa Pansanby Onslow, ki je dobila nevarne opekline po rokah. Druga bomba pa je eksplodirala v pisarni na trgu Berkeley. Tudi tam ni bilo hujših poškodb.

Na proslavi 25-letnice samoupravljanja v OZD DONIT v Medvodah so številnim dolgoletnim sodelavcem-samoupravljalcem podelili posebna priznanja. Zinka Vesel je ena izmed samoupravljalcev iz TOZD DONIT Sodražica, ki je prejela plaketo samoupravljanja v Donitu.

Skrivnostni zaboj, ki je nekaj tednov stal na Glavnem trgu, so le odprli. V njem je bil novi tiskarski stroj za dvobarvni offset tisk, ki ga je Knjigotisk nabavil v Čehoslovaški.

(Foto: Mikulan)

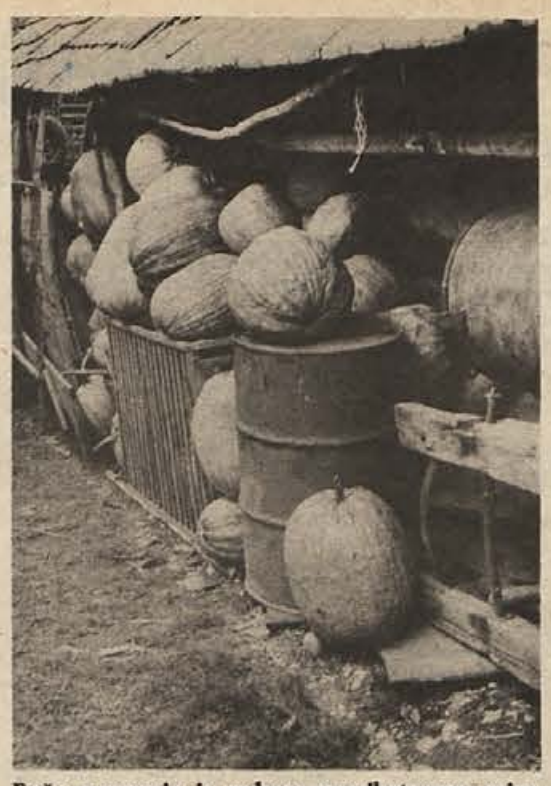

Buče pomagajo iz zadrege marsikateremu rejcu svinj. Letos so izredno dobro obrodile in kmetje vsaj nad tem pridelkom niso razočarani. Celo tisti, ki so jih za nekaj let opustili, jih znova sadijo. Posnetek je z bogato založenega dvorišča v Pesjem pri Krškem. (Foto: Jožica Teppey)

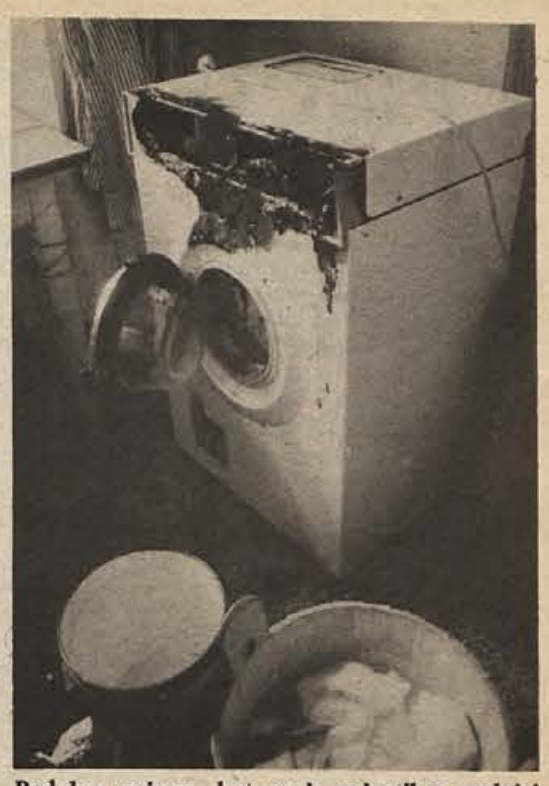

Podoben primer, kot se je pripetil v pralnici Zdravstvenega doma v Novem mestu, se lahko dogodi tudi drugim. Zaradi električnega stika in vlage se je vžgala in zgorela plastična plošča in električna napeljava pralnega stroja.

DONIT NA DOLENJSKEM

Več kot tisoččlanski kolektiv kemične industrije Donit Medvode – ena izmed štirih TOZD je tudi v Sodražici – je 13. septembra proslavil 25-letnico samoupravljanja. Ob tej priložnosti so najzaslužnejšim samoupravljalcem podelili plakete samoupravljanja. Tako priznanje so izročili tudi Mihu Marinku in Francu Leskošku-Luki. Donit gradi v Veliki Loki pri Trebnjem moderno tovarno filtrov. Predvidoma bo začela obratovati za letošnji praznik republike.

Stilles: strnjeni bodo izplavali

Svojevrstna tragika je, da se znajde kolektiv s tolikšnim ugledom in marljivimi delavci v taki zagati, kot je sevniški Stilles, največja jugoslovanska tovarna stilnega pohištva. Zadnje ugotovitve SDK namreč govorijo o izgubi, tovarniška skladišča pa so polna neprodanega pohištva. Kolektiv je minuli mesec izplačal 80 odst. plače. Kako naprej? Položaj so pretresli tudi na razširjeni seji komiteja občinske konference ZK in sindikalnega sveta v Sevnici minuli četrtek skupno z vodstvi družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih in poslovodnih organov tovarne.

Pohištvena industrija je nasploh v zagati. V tržnem boju, kjer je doslej zmagovala v glavnem inflacija in tisti, ki jim je uspevalo prevaliti cene na kupce, so zadnje čase sevniški mizarji potegnili kratek konec. Sevniški mizarji so zgubljali lepe denarje zato, ker v končnem seštevku dolgoročnih pogodb ni bilo mogoče napisati večje številke, čeprav so vsi od dobaviteljev surovin in proizvajalcev repromateriala zmagali v boju za višje cene. Vršilec dolžnosti direktorja inž. Jože Peternelj je postregel s paketom ukrepov. Nekatere v tovarni že odločno izvajajo.

Tehnologija tovarne se lomi med individualnimi naročili in serijami, če je to ime sploh pravo, za to pa bi nujno potrebovali posebno proizvodno dvorano. Dosedanje rekonstrukcije so bile namreč polovične, to pa čutijo na svoji koži delavci. Številni prisotni delavci Stillesa so izražali podporo sklepom za ureditev položaja tovarne v upanju, da jim bo ob tem, ko bodo temeljito pometli pred svojim pragom, pomagala tudi družba.

A. ŽELEZNIK

Sejmišča

NOVO MESTO: Na sejem so 15. septembra rejci pripeljali 582 prašičev, starih od 6 do 12 tednov, in 47 prašičev, starih od 3 do 6 mesecev. Skupaj so prodali 339 prašičev; za mlajše je bilo treba odšteti 300 do 420 din, za starejše pa 430 do 700 din. Cene so bile nekoliko višje kot prejšnji ponedeljek, pa je bil sejem vseeno živ, kupci pa so bili povečini iz sosednjih občin.

BREŽICE: Na tedenski prašičji sejem so 13. septembra rejci pripeljali 455 prašičev, starih do 3 mesece, in 14 prašičev, starih nad 3 mesece. Prvih so prodali 344 po 21 do 22 din kilogram žive teže, drugih pa 9 po 170 do 180 din kilogram žive teže. Sejem je potekal kot običajno.

Kmetijski nasveti

O vinu se zdaj odloča

Že čriček prepeva . . . V septembru se je treba pripraviti na trgatev, v tem mesecu se odloči, kakšna bo letina. Izboljšata jo lahko sonce in vinogradnikova skrbnost; prvo je v rokah narave, drugo pa v rokah človeka.

Temeljita priprava je pol opravljenega dela. Najprej mora vinogradnik skrbno pregledati vinograd, postaviti prevrnjeno oporo in trse, odstraniti zalistnike in vršičke, pokositi travo, če vinograd ni obdelan. Jesenskemu soncu, ki iz dneva v dan povečuje količino sladkorja v jagodah, ne sme nobena stvar delati ovir, preveč dragoceni so njegovi žarki.

Potem pridejo na vrsto klet, sodi in kletarsko orodje ter naprave. Čistiti in še enkrat čistiti, je prvo pravilo. Posodo je treba namočiti, še poprej pa plesen, ki se tako rada naseli v njej, zdrgniti s krtačo ter sprati s hladno vodo in 2-odstotno raztopino sode. Šele potem pride na vrsto vroča voda. Red in snaga odločilno pripomoreta do dobrega vina, žal v mnogih dolenjskih zidanicah in kleteh kot da še nočejo tega verjeti.

Vinski sodi morajo biti deležni posebne skrbi. V nobenem primeru ne sme nova letina v sod, ki je prej hranil bolno vino, ne da bi sod temeljito očistili. Postopek je naslednji: najprej otolčemo vinski kamen, sod za nekaj dni napolnimo s hladno vodo, potem ga obdelujemo z živim apnom in vodo (kilogram apna na 100 l vode) ali pa z vročo raztopino sode. Apno ali raztopino sode je treba nato temeljito sprati, nazadnje z 1-odstotno raztopino solne kisline in še s čisto vodo. Nov sod zahteva poseben postopek – ovinjenje.

Brez ovinjenja bi pijačo uničili s čreslovino, ki se topi v alkoholu. Čreslovino (tanin) je mogoče spraviti iz novega soda tako, da sod za nekaj dni napolnimo s hladno vodo, jo nato odtočimo in sod zaparimo. Pariti je treba tako dolgo, da postanejo na zunanji strani doge tople in dokler ne priteče čista voda. Namesto parjenja zadostuje tudi vroča slana voda. Tako pripravljen sod je treba sprati še z raztopino sode, na koncu pa še oplemenititi z zakuhanim vinom in splakniti z vodo.

Inž. M. L.

Jablane so slabo obrodile!

Jabolk je manj!

Zaradi vremenskih neprilik je tokratni skupni pridelek zimskih jabolk v primeri z lansko letino v Sloveniji za okoli 46 odst. manjši. Hektarski pridelek pa je ponekod manjši celo do 50 odst. Jabolk slabše kvalitete za takojšnjo uporabo in predelavo je sicer nekoliko več, zato pa bo po prvi oceni do konca meseca maja prihodnjega leta v Sloveniji primanjkovalo od 2.000 do 3.000 vagonov kakovostnih zimskih jabolk. Primanjkljaj bo trgovina na debelo krila z jabolki iz Vojvodine, Srbije in Makedonije.

V okviru poslovne skupnosti za sadjarstvo Slovenije (njeni člani so tudi agrokombinati, kmetijski kombinati in kmetijske zadruge iz Dolenjske, Bele krajine in Posavja) poseben poslovni odbor redno vsak mesec razpravlja o oblikovanju maloprodajnih cen za jabolka plantažne proizvodnje. Glede na zvišanje cen reprodukcijskega materiala, delovne sile ter storitev, večje dajatve, stroške prodaje in podobno so že oblikovane maloprodajne cene jabolkom za čas od 15. septembra do 15. oktobra. Za nepakirana in nekalibrirana jabolka plantažne proizvodnje I. kvalitete je cena do 7,50 din za 1 kg; cena za plantažna jabolka II. kvalitete je do 20 odst. nižja; maloprodajna cena jabolk klasičnih sort je za prvo kvaliteto do 20 odst. nižja od cene I. kvalitete plantažnih jabolk, za jabolka II. kvalitete klasični sort pa je do 20 odst. nižja od cene za II. kvaliteto plantažnih jabolk.

Do 15. oktobra bo organizirana tudi prodaja jabolk za ozimnico; na posebej objavljenih prodajnih mestih bodo v prodaji I. kvalitetna jabolka plantažne proizvodnje po ceni do 6 din za kilogram, delovne organizacije pa lahko nabavijo skupno ozimnico tudi pri kmetijskih kombinatih, posestvih in kmetijskih zadrugah.

Več gor kot dol

Statistični podatki povedo, da so se avgusta cene na drobno v primerjavi z julijem povečale za 0,9 odstotka. Če letošnje avgustovske cene primerjamo z lanskim avgustom, znaša porast 24,6 odst., od lanskega celoletnega poprečja pa so višje za 30 odstotkov.

Kljub temu letošnje cene na drobno naraščajo počasneje kot lani, predvsem po zaslugi letošnje manjše pozdražitve industrijskih neživilskih izdelkov; ti so se letos podražili za 11,1 odstotka, lani pa za 24,9. Avgusta letos so se v primerjavi z julijem najbolj podražili mesni izdelki – za 18,9 odst., jajca za 12,5, ribe za 1,9, mleko in mlečni izdelki za 1,6 itd. Pocenile pa so se vrtnine (za 11,3 odst.) in sadje (za 10,4 odst.) Pohištvo se je v trgovini na drobno pocenilo poprečno za 4,6 odst., aparati za gospodinjstvo pa za 1,1 odst.

Življenjske potrebščine so se v primerjavi z julijem podražile za 0,2 odst., glede na lanski avgust pa za 27,1 odst. Letos naraščajo cene življenjskim potrebščinam hitreje kot lani.

Cene znajo bolje skakati . . .

Od letošnjega julija so se zvečali izdatki za stanovanje za 1 odst., tobak in pijača sta dražja za 5,1 odst., izdatki za kulturo, razvedrilo in oddih pa so se povečali za 10 odst. Izdatki za kurjavo in razsvetljavo se od junija niso spremenili, za hrano so bili nižji za 2,2 odst., za stanovanjsko opremo pa za 0,4 odstotka.

Vsaka minuta je dragocena.

Zrno do zrna

„Zrno do zrna pogača, kamen na kamen palača". Z modrostjo tega ljudskega izreka je prežet Pionirjev akcijski varčevalni program. Prepoln je podobnih vložkov, kot je tisti o izgubljeni minuti: „Ena minuta nedela na uro vseh zaposlenih nas stane 1,240 din, v enem letu se ta znesek poveča na 2,708.160 din." Denar je treba izplačati, kritja pa ni. In vendar je disciplina osnovno pravilo dobrega gospodarja!

Varčevanje se mora – tako so zapisali – začeti že pri svinčniku in papirju. Vsak list, odvržen po nepotrebnem, res stane samo 10 par in vsak izgubljen žebelj res le 16 par, toda veliko listov, veliko žebljev? Marsikdo niti ne pomisli, da se da na ta način prihraniti letno že kar majhno premoženje. „Povsod so še rezerve in povsod imamo možnosti za boljše gospodarjenje," pravijo pri Pionirju.

V programu trdijo, da porabijo več kot ustvarijo. Osebni dohodki so se v letošnjem prvem polletju povečali za 32 odstotkov, s terenskimi dodatki celo za 40 odstotkov, vrednost tega, kar so ustvarili na zaposlenega pa le za 39 odstotkov. Nekatere TOZD so z izplačevanjem osebnih dohodkov presegle merila, določena z resolucijo o družbenoekonomski politiki in razvoju v letu 1975.

Naposled je treba reči, da je Pionirjev akcijski varčevalni program napisan v jeziku, ki ga lahko razume vsak delavec. Žal boleha tudi za pomanjkljivostmi. To bi mu zamerili, čeprav poudarja, da morajo generalnemu programu slediti še drugi – do delovnih enot. Med največje pomanjkljivosti lahko štejemo, da v programu varčevanja niso navedeni niti nosilci (konkretni) akcije niti roki, do kdaj je treba kaj narediti.

I. Z.

A, poglej ti moj kapital!

(Karikatura: Bjelovarski list)

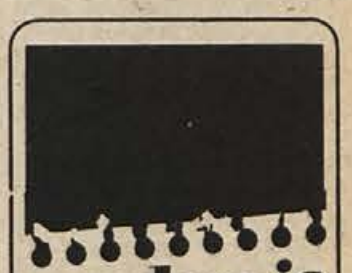

vredno je zapisati...

Blagajne v regionalni zdravstveni skupnosti za Dolenjsko so v letošnjem prvem polletju izplačale 17,4 milijona din tako imenovanih denarnih dajatev, ki pomenijo eno temeljnih pravic zavarovancev. Teh stroškov je bilo za 45,8 odstotka več kot lani v enakem obdobju, ker pa je to nepričakovano velik znesek, so postali nanj pozorni.

Znaten del tega denarja so odšteli za nadomestila osebnih dohodkov zavarovancev, ki so bili v bolniški. Pri tem so ugotovili, da je imela sama skupnost zaradi bolniških do konca junija za okoli 10,4 odstotka več stroškov kot v lanskem prvem polletju. Tako imenovani stalež pa ni ogrožal le blagajn regionalne skupnosti, ampak je vztrajno vrtal tudi po dohodku delovnih organizacij.

Bolniške na uzdo

Ob koncu letošnjega junija se je odsotnost z dela zaradi bolniških v primerjavi z letom 1974 v posameznih mesecih nekoliko zmanjšala, je pa še zaskrbljivo velika. Tako v regiji kar 4,68 odst. zavarovancev ni delalo, februarja je bil ta odstotek celo 5,61 in aprila 5,04. Rekordni stalež zadnjih štirih let je regija dosegla lani decembra, ko je bilo v bolniški kar 6,08 odstotka zavarovancev.

Največji stalež je letos imela črnomaljska občina s 5,67 odstotka, druge občine so bile pod 5 odstotki: Krško 4,81, Metlika 4,52, Novo mesto 4,51 in Trebnje 3,86. V tem času je imela regija 43.126 aktivnih zavarovancev.

Ali bi število bolniških lahko zmanjšali? Mnenje, ki smo ga slišali na zadnji seji skupščine regionalne skupnosti, trdi, da lahko, vendar bi se morali za to zavzeti tako zdravniki kot samoupravni organi v delovnih organizacijah. Predvsem bi morali doseči, da bi bolniške odrejal en sam zdravnik, to pa bi bilo najlažje izvedljivo, če bi imeli v TOZD ali vsaj OZD obratne ambulante.

I. ZORAN

Plat zvona – tudi zaradi izgube

Stabilizacijskih prizadevanj v zdravstvu ne bi smeli uresničevati v škodo bolnikov, ampak priti do prihrankov z odkrivanjem notranjih rezerv

S sprejetjem stališč, zajetih v treh točkah in dvanajstih sklepih, se je tudi regionalna zdravstvena skupnost za Dolenjsko vključila v stabilizacijska prizadevanja. Kot smo prejšnji teden na kratko že poročali, se je skupščina te skupnosti na seji 9. septembra v Novem mestu zavzela za to, da se v stabilizacijski vnemi ne bi zatekali k togemu varčevanju in drugim ukrepom na škodo bolnikov, marveč naj bi prihranke iskali v notranjih rezervah.

Da je morala skupnost udariti plat zvona, sta enako „kriva" splošno jugoslovanski poziv k stabilizaciji in nekaj manj kot 1,5 milijona dinarjev primanjkljaja, ki so ga pokazali seštevki dohodkov in izdatkov dolenjskih zdravstvenih skladov ob koncu letošnjega prvega polletja. Ker je tolikšen primanjkljaj nastal še pred sklenitvijo samoupravnih sporazumov z zdravstvenimi delovnimi organizacijami za cene stroškov v letu 1975, je plat zvona tembolj upravičen, saj bi sicer ob koncu leta razpravljali o izgubi, ki bi bila znatno, če že ne nekajkrat večja od polletne.

Če še naprej sledimo stališčem, preberemo, da je nujno „v naši interesni skupnosti porabo za leto 1975 uravnati tako, da bo usklajena z dogovorjenim dohodkom", kar pomeni, da sme biti le za 17,31 odst. večja od lanske. „S posebnimi ukrepi moramo izdatke upočasniti, da bodo šli v korak z načrtovanimi dohodki." Porabo je treba, kot se učeno reče, racionalizirati z odkrivanjem notranjih rezerv, te pa so: v smotrnejši organizaciji dela, boljši razporejenosti kadrov, večjem sodelovanju med zdravstvenimi delovnimi organizacijami oziroma med zdravniki splošne zdravstvene službe in zdravniki v bolnišnici, v odpravi odvečnih storitev, skrajšanju čakalne dobe, v skupnih in pametnih naložbah, v zmanjševanju bolniškega staleža itd. Pri tem uspešnosti zdravstvenega dela ne sme pomeniti seštevek opravljenih storitev, zato si bodo prizadevali skrajševati čas za zdravljenje, temeljiteje preprečevati obolenja in invalidnost ter tako podaljševati občanom ne le življenjsko, ampak tudi produktivno dobo.

Podobno, kot je sama storila, zahteva regionalna skupnost od vseh petih občinskih zdravstvenih skupnosti. Gre za analizo poslovanja, ugotovitev, ali so bili vsi stroški v resnici upravičeni, kje so vzroki za odstopanje, še posebej vzroki za odstopanje od sprejetih programov dejavnosti itd. Posebna komisija bo proučila in ocenila odliv denarja v druge zdravstvene regije ter morala v poročilu navesti, ali je odliv morebiti utemeljiv s strokovnega stališča. Podobno poročilo in mnenje zahteva regionalna skupnost glede povečanih izdatkov v specialističnih ambulantah, zdravnikom splošne prakse pa polaga na srce, naj trezneje predpisujejo zdravila.

Priporočil na te in druge naslove je v sklepih še več. Tako naj bi kdaj pa kdaj posvetili pozornost odsotnosti z dela zaradi bolezenskih dopustov tudi v TOZD in OZD, ne pa valili krivde za povečan bolniški stalež pretežno na zdravnike. Nadalje poziva skupnost pristojne, naj pospešijo integracijske procese na področju zdravstva, oziroma naj odbori, ki pripravljajo ustrezne programe, predložijo elaborat za razpravo na naslednji seji. Od vseh, ki se morajo vključiti v stabilizacijo na zdravstvenem področju, zahteva skupščina regionalne skupnosti do 20. septembra poročilo o analizah in sprejetju ukrepov za odpravo vzrokov nezavidljivega stanja.

I. ZORAN

PROSTO DELOVNO MESTO!

SLUŽBA DRUŽBENEGA KNJIGOVODSTVA
V SR SLOVENIJI
PODRUŽNICA KRŠKO

objavlja prosto delovno mesto
VOZNIKA OSEBNEGA AVTOMOBILA
ki ima še eno od naslednjih kvalifikacij: avtomehanik, fino mehanik, avto električar ali električar.

Pogoji: Šofer B ali C kategorije, najmanj 2 leti ustreznih delovnih izkušenj ter še eno izmed navedenih kvalifikacij.
Sprejeti kandidat bo moral predložiti ustrezno novo zdravniško spričevalo za opravljanje poklica šofer.
Podroben opis dela bo kandidatu sporočen ob osebnem razgovoru.
Pismene ponudbe naj kandidati pošljejo v 15. dneh od dneva objave na naslov: Služba družbenega knjigovodstva, podružnica Krško.
O izbiri bodo kandidati obveščeni v 15. dneh po preteku roka za prijavo.

Dolina...

(nadaljevanje s 1. strani)

Franci Kolar, ki ni prinesel le pozdrave vseh enot 18. divizije, ampak je tudi poudaril, da Kolpska dolina ne sme še naprej izumirati, saj za to ni nobenega upravičenega razloga. „Ta dolina veliko pomeni za razvoj slovenskega naroda. Prav tu so borci 9. SNOUB oktobra 1943 v težkem, neenakem boju s sovražnikom umirali. Tudi v imenu padlih imamo borci pravico, da se pridružimo zahtevam za razvoj tega območja," je dejal med drugim Franci Kolar.

Nedeljska proslava v Fari je bila osrednja proslava v kočevski občini ob 30-letnici osvoboditve in proslava borcev 9. SNOUB in so se je udeležili tudi borci iz pobratene občine Dolina pri Trstu, delegacije mnogih partizanskih brigad, vojaških enot, občin in krajevnih skupnosti s slovenske in hrvatske strani Kolpe.

J. P.

TRETJI MESTI NOVOMEŠČANOMA

6. septembra je bilo v Mengšu traktorsko tekmovanje, na katerem so se v oranju, spretnostni vožnji in teoretičnem znanju pomerili člani nekaterih kmetijskih zadrug in pa mladi zadružniki. V ženski konkurenci je nastopila tudi Slavka Struna, dijakinja 3. letnika tehniške kmetijske šole Grm-Novo mesto. Po zelo strogem ocenjevanju ji je komisija prisodila tretje mesto. Med člani je Franci Zalokar iz kmetijske zadruge „Krka" Novo mesto prav tako zasedel tretje mesto. Torej lep uspeh Novomeščanov. Tekmovanje si je ogledalo veliko mladih zadružnikov iz Kmetijskega šolskega centra Grm-Novo mesto. Le-ti so se tako spoznali tudi s tehniko oranja.

JOŽICA MUHIČ
TKŠ – KŠC
GRM-NOVO MESTO

PROSTO DELOVNO MESTO!

ISKRA
INDUSTRIJA ELEMENTOV ZA ELEKTRONIKO
LJUBLJANA, STEGNE 17
TOZD ELEKTROLITI MOKRONOG
Razpisujemo prosto delovno mesto

TEHNOLOGA III.

Zahteva se srednješolska izobrazba strojne smeri, 3 leta prakse. Delovno mesto je v Mokronogu. Ponudbe z ustreznimi dokumenti pošljite na naslov: ISKRA – IEZE TOZD ELEKTROLITI MOKRONOG, splošna služba. Razpis velja 10 dni po objavi.

KMETOVALCI – VINOGRADNIKI

Nudim za kmetovalce in vinogradnike naslednje stroje:
- **mline za grozdje, navadne in z mrežo iz nerjaveče pločevine, za mletje rdečega grozdja,**
- **žitočistilnike na ročni in motorni pogon,**
- **navadne mlatilnice,**
- **mlatilnice z dvojnim čiščenjem za posameznike in za vaške skupnosti.**

Mline za grozdje dobavimo takoj, žitočistilnike v novembru t. l., za mlatilnice pa je dobavni rok junij in julij 1976. Zahtevajte prospekte in ceno.

Izdeluje:
Avgust OSET, Bezovje 13a, Šentjur 63230.

10% popust

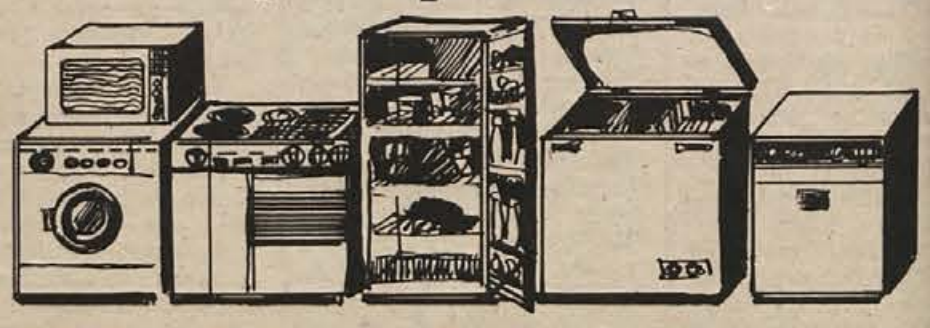

MESEC gospodinjske TEHNIKE
v 28. PRODAJALNAH
JUGOTEHNIKA
IZKORISTITE UGODNOST POPUSTA
V MESECU TEHNIKE
V PRODAJALNAH JUGOTEHNIKE
PO VSEJ SLOVENIJI
OD 10. SEPTEMBRA DO 10. OKTOBRA *75

Jedrska elektrarna ni – atomska bomba

15

66 vprašanj in odgovorov, ki pojasnujejo vse

Lahko pa utemeljeno računamo, da bo ta varnostna bilanca tudi vnaprej ostala pozitivna. Ta bilanca namreč ni rezultat naključja, temveč sloni sistematično na celotnem zakladu izkušenj mnogih panog običajne tehnike, pomnožena z rezultati svetovnega raziskovalnega in razvojnega programa za nuklearne komponente varnosti reaktorja. Ta program je po svojem obsegu enak podobnemu delu v programih za vesoljske polete.

19. členu atomskega zakona v pristojnosti državne kontrole.

Po 7. členu atomskega zakona se sme izdati dovoljenje za jedrsko napravo le, če ni predloženih dejstev, po katerih bi bili pomisleki proti zanesljivosti predlagatelja in odgovornih oseb za postavitev, vodenje in nadzor obratovanja naprave. Osebe, ki so odgovorne za postavitev, vodenje in nadzor obratovanja, morajo dokazati za to tudi svoje strokovno znanje.

Uradniki nadzorne oblasti lahko med drugim uporabljajo tudi policijska pooblastila. Upravičeni so izvesti revizijo naprav ter zahtevati preizkuse, ki so potrebni za izpolnitev nalog. To pravico imajo tudi izvedenci, ki jih je pritegnila nadzorna oblast, ali pooblaščenci drugih sodelujočih oblasti.

Praviloma se lahko po 17. čl. atomskega zakona pri znatnih ali ponavljajočih se prekrških zakonitih odredb, dovoljenj ali splošnih privolitev dovoljenje tudi prekliče.

59. vprašanje: Ali je javnost pravočasno obveščena o gradnji jedrske elektrarne?

Odgovor:

Atomski zakon predvideva, da mora biti izpeljani postopek za odobritev na vpogled javnosti. Pri tem je treba še posebej omeniti zakonsko predpisano javno razgrnitev predloga z varnostnim poročilom.

Neodvisno od tega često uredijo upravljalci jedrske elektrarne na gradbiščih informacijske centre, v katerih je lahko vsakdo poučen o bistvenih stvareh že med gradnjo.

S tem v zvezi je treba omeniti tudi javno delo atomskega foruma v ZRN. Ta prireja predavanja in razstave o krajih bodočih elektrarn in tako že pred pričetkom gradnje pravočasno omogoči prebivalstvu, da se seznani z lokacijami.

60. vprašanje: Ali obstaja za jedrske elektrarne obvezno zavarovanje?

Odgovor:

Po 7. čl. atomskega zakona se lahko dovoljenje za obratovanje s cepljivim materialom izda le, če je poskrbljeno vse potrebno za izpolnitev zakonskih obveznosti za nadomestilo morebitne škode.

Višino zavarovalne vsote določi pristojna oblast in se ravna v okviru odredbe o kritju škode po moči reaktorja in gostoti naseljenosti.

61. vprašanje: Ali so pripravljeni za vsako jedrsko elektrarno načrti za evakuacijo?

Odgovor:

Zaradi tveganj, ki jih prinaša s seboj obratovanje jedrske ekeltrarne, je pristojna deželna oblast obvezana, da sestavi načrt za obrambo pred katastrofo, kot je to obvezno za vsako industrijsko napravo, ki bi bila lahko nevarna (na primer plinarna, rafinerija, kemične tovarne, nogometni stadion itd.) neodvisno od stopnje verjetnosti, da bi prišlo do nesreče, ki je ne krijejo varnostni ukrepi, da bi še po tem z organizacijskimi ukrepi kar se da zmanjšali posledice nesreče. K temu prištevamo na primer tudi evakuacijske ukrepe v krogu nekaj kilometrov.

62. vprašanje: Ali pogodba o neširjenju atomskega orožja nasprotuje tudi miroljubni uporabi jedrske energije?

Odgovor:

Pogodba ne nasprotuje proizvodnji elektrike iz jedrske energije. Cilj pogodbe je, da se z neširjenjem jedrskega orožja odstrani nevarnost atomske vojne in da se konča tekmovanje v jedrskem oboroževanju.

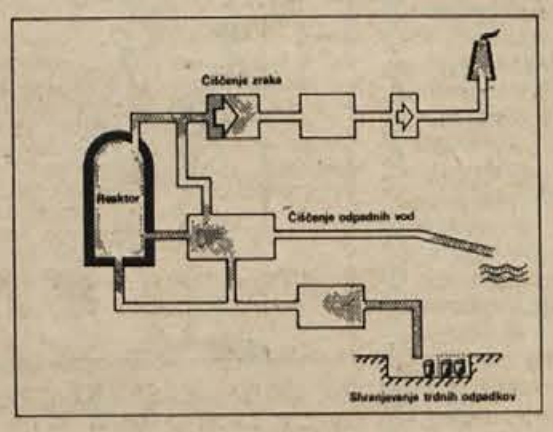

Leta 1968 je bila sklenjena pogodba o neširjenju atomskega orožja v okviru Združenih narodov. Več kot 100 držav, članic Združenih narodov, je podpisalo to pogodbo.

VIII. JEDRSKA ENERGIJA V PROTISLOVJU MNENJ

63. vprašanje: Kdo so kritiki jedrske energije in kaj pravijo?

Odgovor:

Naša moderna industrijska družba, ki je doslej sprejemala nove tehnologije in nove proizvode skorajda brezskrbno, delno celo z veseljem, se vedno bolj zaveda, da imajo ti lahko znaten vplив na okolico in s tem na življenjske razmere ljudi. Doslej se je tem možnim vplivom posvečalo velko premalo pozornosti. Vendar je javnost sedaj kar naenkrat vznemirjena, hoče ukrepati in se bolj intenzivno ukvarjati z vprašanji vpliva na okolico. Z vso pravico – vsekakor.

Vprašanja zaščite okolja v novejšem času pogosto niso bila strokovno zastavljena niti obravnavana. Tako je neizogibno prišlo do omalovaževanja tehnologij, ki bi lahko prispevale k izboljšanju problemov našega okolja.

K tem tehnologijam sodi brez dvoma tudi miroljubna uporaba jedrske energije, zlasti ker je ta delno še obremenjena s splošno razširjeno tesnobo in hudimi posledicami zaradi atomskih bomb.

Med nasprotniki miroljubne uporabe jedrske energije so tudi resno zaskrbljene ugledne osebnosti, ki pa večkrat niso zadostno poučene in zato napačno sklepajo.

So pa tudi samozvani „strokovnjaki za okolje", nepriznani izumitelji in tako imenovani zdravstveni „apostoli", ki prenašajo svoja načelno negativna stališča do današnjega načina življenja tudi na jedrsko energijo. Čeprav se večina teh sploh še ni ali pa se je samo obrobno ukvarjala z miroljubno uporabo jedrske energije, so vzbudili v neinformirani in pogosto lahkoverni javnosti vtis strokovnjakov.

To stran ste napisali sami!

JAROSLAV ŠTOVIČEK

Po kratki in hudi bolezni je smrt pretrgala nit življenja pisatelju JAROSLAVU ŠTOVIČKU. Rodil se je 27. aprila 1904 v Leskovcu pri Krškem v precej številni družini, iz katere izhaja tudi znani umetnik, akademski kipar in medaljer Vladimir Štoviček. Pisateljsko pot je začel že pred zadnjo vojno, ko je sodeloval kot redni dopisnik pri napredne slovenskem časopisu Jutro. Takrat je mnogo potoval po Evropi in severni Afriki in objavljal popotne vtise in doživljaje, ki jih je 1954. leta objavil v knjigi Nenavadni doživljaji.

Druga svetovna vojna ga je zatekla v Zagrebu. Pridružil se je osvobodilnemu gibanju in ilegalno sodeloval do osvoboditve. Po vojni se je še bolj oprijel peresa. Izšle so knjige Oranžna lupina, psihološki roman Tudi slepi vidijo, v pripravi za tisk pa je roman Fačuk, za katerega je prejel visoko literarno nagrado. Vse navedene knjige so izšle v srbskohrvatskem in slovenskem jeziku, knjiga Nenavadni doživljaji pa tudi v albanščini. Napisal je vrsto člankov, razprav in črtic in jih objavil v raznih slovenskih in hrvatskih časopisih in revijah.

Že s svojo prvo knjigo si je pisatelj pridobil priznanje in simpatije bralcev. Vsa njegova dela je kritika toplo sprejela in jih ugodno ocenila. Bil je pravi umetnik v poznavanju človekove duševnosti in pri pisanju je zlahka odkrival njeno globino.

Skoraj pol stoletja je živel v Zagrebu, zato je bil „živi most" med Hrvati in Slovenci, še posebej med književniki. Po njegovi zaslugi so bili na Hrvaškem in v Posavju številni literarni večeri, na katerih smo odkrivali lepoto literarnih stvaritev slovenskih in hrvaških pesnikov in pisateljev.

Za literarne stvaritve je Jaroslava Štovička Matica Hrvatska 1954. leta sprejela za svojega člana.

Pokojnik je bil vedno tesno povezan s svojim rojstnim krajem. Za vsakogar je vedno našel toplo prijateljsko besedo, pogosto obarvano s humorjem. Sovraštva ni nikoli poznal. Njegovo življenjsko načelo je bilo: ČLOVEK – ČLOVEKU.

Z Jaroslavom Štovičkom smo izgubili človeka, ki nas je pogostokrat spodbujal pri našem delu na kulturnem področju. Pogrešali ga bomo v Valvasorjevi knjižnici v Krškem, kjer je z vso vnemo in prizadevnostjo pomagal uresničevati njene cilje od ustanovitve dalje. Zgubili smo človeka, ki je bil ob vsakem času pripravljen pomagati pri organizaciji in izvedbi številnih kulturnih manifestacij.

Čeprav je imel za seboj že sedem križev, je do zadnjega dne vztrajno in požrtvovalno načrtoval svoje delo in ga tudi uresničeval. Njegovo pisateljsko pero je še vedno noč za nočjo drselo po papirju v prizadevanju, da bi z lepo umetniško besedo opisalo našega preprostega človeka, zlasti v preteklosti, njegovo delo in navade, in ga tako povzdignilo na mesto, ki mu pripada.

Od pokojnika smo se poslovili v soboto, 13. septembra, na pokopališču v Krškem, kjer počiva med svojimi domačimi, znanci in prijatelji, ter mu tako izpolnili poslednjo željo.

SLAVKO SMERDEL

Z VOJAŠKO VOLJO DO ABECEDE

Pred dnevi se je v enoti Rada Petrovića uspešno končal tečaj za nepismene vojake. Zanje je to velika življenjska prelomnica, saj so šele zdaj spoznali, da pisma domačim lahko napišejo sami. Šestmesečni tečaj je bil v srbohrvaškem in albanskem jeziku, za to, da so ga vsi vojaki uspešno končali, pa sta najzaslužnejša učitelja Šefćet Kadri in Milivoj Trajković. Najboljše znanje v pisanju in branju so pokazali vojaki Čerim Sulejmani, Zečiri Salih, Isak Dugoli, Milan Jovanović in Jure Hrdurović. Omenjena učitelja sta po končanem prvem že začela voditi tudi drugi tečaj za nepismene vojake, ki ga tudi slednji jemljejo zelo resno, saj jih ob odličnem znanju čaka utdi desetdnevni nagradni dopust.

L. D.

Prodaja je prekršek!

Odgovor na članek „Imam, pa ne dam!"

V Dolenjskem listu z dne 11. septembra pisec R. Ž. iz Semiča piše o samovolji Vinka Šprajcerja, mehanika v servisu motornih žag pri Gozdnem gospodarstvu Novo mesto, češ da mu ni hotel prodati pokrova – priključnice za motorno žago Stihl. Pisec pa meče v isti koš servis in trgovino.

Gozdno gospodarstvo Novo mesto ima servis za Stihlove motorne žage že vrsto let. GG je registriran samo za popravilo teh motornih žag, ne pa tudi za prodajo rezervnih delov. Trgovski predpisi namreč to točno ločijo in vsaka prodaja brez popravila je prekršek, ki ga trgovinska inšpekcija kaznuje.

Kdor želi pri nas kupiti nov del, mora prinesti v popravilo tudi žago. Samo rezervne dele pa lahko dobi v trgovinah s takim materialom. Naši mehaniki se morajo držati navodil, kar so piscu članka tudi povedali.

Ing. JOŽE KURE
GG NOVO MESTO

STRELJANJE – PRAV DOBRO

Enota Momčila Mikića je bila za vaje in streljanje ocenjena s prav dobrim. Pravočasne priprave in zavzetost celega kolektiva sta spet privedla do uspeha. V okviru priprav sodijo tudi sestanki ZK, na katerih so govorili o vseh važnejših vprašanjih, ki zadevajo življenje in delo v enoti.

Najboljše rezultate so dosegli vojaki: Ivan Čolić, Boško Borač, Ivan Kazičanec, Vuksan Krasnić, Janko Šečerko in Milan Donković.

L. D.

Borci revolucije

Borci nismo „nekdanji"!

V 35. številki Dolenjskega lista sem prebral vabilo odbora Gubčeve brigade, ki je vabil ob občinskem prazniku trebanjske občine na tovariško srečanje „vse nekdanje borce Gubčeve brigade in svojce padlih".

Oprostite, toda zdi se mi, da je bila v vabilu čisto odveč beseda „nekdanje". Prepričan sem, da so gubčevci bili in ostali borci, zato je vsakršno „nekdanje" le beseda brez pomena. S takimi besedami moramo nehati, to je žaljenje vseh borcev, kar kaže tudi sestavek „Ne bivši, ne preživeli" Mališe Sekulovića v listu „Četvrti jul". Takole piše med drugim: „Zaradi vsega omenjenega te armade zmeraj aktivnih revolucionarjev nima nihče pravice nazivati bivšo in preživelo. Zaradi tega tudi gre enoglasna zahteva vseh borcev: Imenujte nas z našim pravim in edinim imenom, enostavno in razumljivo – BORCI REVOLUCIJE! Ker mi to smo in bomo ostali do zadnjega diha!'"

FRANCE FERBEŽAR

Za šole poslej enotno?

Enotne prispevne stopnje naj bi omogočile solidarnostno prelivanje denarja za šole v manj razvitih območjih

Dolenjske in posavske izobraževalne skupnosti se zavzemajo za enotne prispevne stopnje v letu 1976, češ da je to pogoj za solidarnost, ki jo je na vzgojno-izobraževalnem področju potrebno še posebno razvijati. S solidarnostnim prelivanjem denarja bi izravnali možnosti med šolami v razvitih in manj razvitih območjih.

Težave, ki krojijo usodo vzgojno-izobraževalne dejavnosti na Dolenjskem: v Beli krajini in Posavju, so znane: premalo prostora, kadra in denarja. Na posodobitev ali novo gradnjo čaka še dolga vrsta šol na tem območju. Kako pereče je kadrovsko vprašanje, pove podatek, da manjka v tem šolskem letu samo v Novem mestu okoli 50 učiteljev.

Vsi ti problemi preprečujejo uvedbo celodnevne osnovne šole. V tem šolskem letu so celodnevni učno-vzgojni proces uvedli le v Semiču in suhorski podružnici metliške osemletke. Dolenjske Toplice so se morale temu odreči, ker niso dobile dovolj učiteljev.

Srednjeročni program, ki se v obrisih že rojeva, bo predvidel, da bi tudi na našem območju do leta 1980 prešla na celodnevno šolo vsaj po ena šola v vsaki občini. V naslednjih petih letih naj bi bilo v Sloveniji celodnevne šole deležnih okoli 43.000 osnovnošolcev. Posebno poglavje je srednje šolstvo. Vpis v vse vrste srednjih šol se vsako leto povečuje, stopnjevanje je pričakovati še vse do leta 1980. V Sloveniji se že zdaj odloča za srednje šole okrog 80 odst. osnovnošolcev. Na Dolenjskem – to velja zlasti za Novo mesto – srednje šolstvo ne dohaja niti želja mladine niti potreb gospodarstva. Prav gotovo ovira razvoj srednjega šolstva nezadovoljiva skrb za dijaške domove. Dolenjska se še zdaj ni vključila v slovensko akcijo za izgradnjo dijaških domov. To nalogo bo morala rešiti do konca tega leta – podobno kot še nekatere regije.

I. Z.

JUGOSLOVANSKA NAIVA TUDI V NOVEM MESTU

Po uvodni besedi dr. Mirka Juterška so odprli v torek, 16. septembra, v Dolenjski galeriji razstavo „Jugoslovansko naivno slikarstvo". Predstavljenih je 40 avtorjev s 60 deli. Gradivo za razstavo je posodila Galerija likovnih samorastnikov v Trebnjem. To je hkrati prva tako obsežna razstava naive v Novem mestu. Razstava bo nedvomno vzbudila zanimanje obiskovalcev in ljubiteljev umetnosti in bo odprta do 30. septembra.

Tone Kralj

Tone Kralj, slovenski umetnik, se je poslovil. Za zmeraj. Prenašajoč zahrbtno bolezen, je še zmogel toliko moči, da se je udeležil koncerta, ki so ga njegovi 75-letnici na čast priredili Kostanjevičani v Miklavževi cerkvi. Tretji dan za tem je omahnil. Prejšnji teden smo v Dolenjskem listu komaj še mogli objaviti, da ga ni več. Kakor da smrti niti tiskarsko črnilo ne dohaja več!

Eno svojih zadnjih umetniških del – spomenik puntarjem – je podaril Krčanom. Njegova poslednja želja je bila, da bi počival v Kostanjevici, blizu stalne zbirke svojih del, ki so mu jo uredili v tem kraju, poleg Gorjupove in Jakčeve. V Kostanjevici je imel pred petimi leti jubilejno razstavo. V katalog je tedaj zapisal: „Zgodi se, da pride umetnik kot človek v pozabo v kraju svojega bivanja, tako ni ne razstave ne monografije. " Kralj je živel v Ljubljani, „dolenjske Benetke" so ga sprejele za svojega, Kostanjevici se je predal z dušo in telesom. Dolenjski kulturni festival mu je podelil naziv častnega člana, krška občina naslov častnega občana.

Tone Kralj na jubilejnem koncertu v Kostanjevici.

V Zagorici pri Dobrepoljah rojeni Tone Kralj je obogatil zakladnico slovenske umetnosti z nekaj tisoči del. Bil je slikar, kipar, ilustrator, avtor fresk brez števila v mnogih slovenskih cerkvah. Bil je, kot pravimo, celovit umetnik. Z mnogimi deli se je trajno zapisal v knjigo najvišje umetnosti. Slovensko ljudstvo mu je ta njegov delež priznalo z Levstikovo in potem še s Prešernovo nagrado. Žal pa Kralj za življenja ni dočakal, kar je zaslužil: pravične ocene svojih del. Ta ocena z monografijo je še vedno neizpolnjena dolžnost umetnostnih zgodovinarjev.

I. ZORAN

kultura in izobraževanje

podčrtano

Kulturo, ki se do zdaj nikakor ni mogla vključiti v življenje tako, kakor so njeno pot začrtali številni dokumenti od ustave dalje, naj bi „pretresla" napovedana akcija ZK. Komisija slovenskega CK, zadolžena za ta vprašanja, je že pripravila predlog posebnega programa za prihodnje leto. Povečano dejavnost je ob vključevanju komunistov, ki delajo v kulturi, in drugih družbenopolitičnih dejavnikov pričakovati zlasti na področjih samoupravnega konstituiranja in integracij v kulturi, njene marksistične idejne usmerjenosti in seveda krepitve njene materialne osnove.

Posebna pozornost bo s predvidenim akcijskim programom posvečena najrazličnejšim vprašanjem v zvezi z družbenim dogovarjanjem o skupni porabi in svobodni menjavi dela med kulturo in združenim delom. Pogledali pa bodo tudi, kaj je s stabilizacijskimi prizadevanji na področju kulture, kaj s kulturno-umetniškimi snovanji, marksistično kritiko, razvojem marksistične estetske teorije, amaterizmom, delovanjem ZKPO in drugimi rečmi.

„Pretres"

Kajpak komisija s svojim predlogom ne odkriva Amerike, saj so predvidene naloge že dolgo znane, le dejavnika, kot kaže, ni bilo pravega, da bi stvari premaknil. Da je to res, je prejšnji teden potrdil tudi Boris Savnik, ko je na novomeškem medregijskem posvetu v imenu kulturnikov potožil, kako v kulturi niti najpreprostejše sodelovanje v regiji noče zaživeti, da je proučevanje integracijskih procesov še vedno na začetku itd. Podčrtati velja, da bo nemara šele ta akcijski program omogočil duhu ustave zakraljevati tudi na področju kulture.

J. JUST

ODMEVNOST KOSTANJEVICE

Po zamisli Jovite Podgornik je pripravila ljubljanska televizija posebno barvno reportažo „Odmevnost kostanjeviške kulture", ki jo bomo gledali na malih zaslonih v sredo, 24. septembra, ob 18.35. Kot je razvidno iz napovedi, bo poskušala oddaja odgovoriti na vprašanje, kako sta minuli desetletji kulturno bogatili in osveščali Kostanjevičane. Kot vodič po stalnih zbirkah in galerijah nastopa v oddaji Lado Smrekar, šolnik in organizator vseh kostanjeviških prireditev. Podobo kostanjeviške kulture dopolnjujejo še številni mladi in starejši prebivalci „slovenskih Benetk".

DVA ODDELKA

V artiški osnovni šoli bo v novem šolskem letu poskrbljeno za varstvo otrok od tretjega do šestega leta. V mlajši skupini je vpisanih 15 otrok, v starejši pa nekaj nad 20.

OBRNILO SE JE

Že je kazalo, da potoška osnovna šola letos ne bo imela težav z učnim osebjem, potem pa se je hitro vse obrnilo: učiteljica za biologijo in kemijo je odšla v Ljubljano, druga je zbolela, tretja pa je na porodniškem dopustu. Tako se tudi letos na tej šoli otepajo s pomanjkanjem učiteljev.

Mali kulturni barometer

SLUŠATELJI TOVARIŠU – V motelu Jasnica pri Kočevju so vodstvo in slušatelji dvomesečnega političnega tečaja priredili slikarsko razstavo svojega tovariša Zdravka Vampora. Razstava bo odprta do 27. septembra.

VLOGA V IZOBRAŽEVANJU – Na nedavnem posvetu v Jasnici pri Kočevju so ugotovili, da delavske univerze dobro dopolnjujejo klasični šolski izobraževalni proces. Poslej bodo še bolj pomagale uresničevati načrte OZD za racionalizacijo in razvoj proizvodnje in uveljavljanje samoupravnih odnosov.

JAKAC V ŠVICI – V švicarskem gradu Arbon, znanem umetnostnem središču, so pred kratkim odprli razstavo 32 lesorezov znanega slovenskega slikarja in grafika Božidarja Jakca. Razstavljena so dela, ki jih je umetnik ustvaril v obdobju 1953 – 1975. Slovenski umetnostni zgodovinar dr. Luc Menaše je napisal uvodno besedo za katalog, ki je izšel ob tej priložnosti.

SLAVISTI PRED ZBOROVANJEM – Od 2. do 4. oktobra bo v Postojni zborovanje slovenskih slavistov. Priredila ga bosta slovensko Slavistično društvo in Zavod za šolstvo SRS. Na zborovanju, s katerim bodo počastili tudi 40-letnico delovanja društva slavistov, bo več leposlovnih in jezikovnih predavanj. Predavatelji bodo še posebej osvetlili lik pisatelja dr. Lojza Kraigherja.

Prenosni transformator za varjenje TBH 140 BANTAM

je izredno primeren za varjenje kosov lahke pločevine ali za njeno obdelavo. Tehta le 20 kg, priročen je torej za dela v delavnici ali na terenu. Z njim lahko varimo mehko jeklo, nerjaveča jekla ali jekla, ki so odporna proti kislinam.

Transformator za električno varjenje TBH 400

v moderni izvedbi ima izredne sposobnosti varilnega aparata. Zaradi vrhunca praktičnosti so pogonski stroški majhni. Dobite ga v različnih izvedbah — glede na zmogljivost kot tudi na načine upravljanja. Možna je uporaba v delavnici ali na odprtem prostoru ne oziraje se na vremenske pogoje.

Transformator za električno varjenje TBH 700

transformator je višja oblika delovnih orodij TBH. Prilagojen je delom vseh vrst — tudi glede na delovno okolje, delavnico in v njej za razna delovna mesta — ali za zunanja dela, pri čemer pa take ali drugačne klimatske razmere ne morejo motiti rednega dela.

Za vsa orodja TBH so na voljo prospekti z opisom konstrukcij, različnosti izvedb in z najnatančnejšimi strokovnimi pojasnili.

Brodogradilište, tvornica dizel motora i tvornica električnih strojeva i uređaja — Pula.
P. P. BR. 208, TELEFON: CENTRALA (052) 24-322
TELEX: 25 252 YU ULJTES

ULJANIK ESAB

VABIMO VAS, DA NAS OBISCETE NA JESENSKEM ZAGREBŠKEM VELESEJMU, KI BO OD 12. SEPTEMBRA DO 21. SEPTEMBRA 1975. RAZSTAVLJALI BOMO V HALI 40, RAZSTAVNI PROSTOR ŠTEVILKA 5.

MILAN MARKELJ JOŽE SPLICHAL

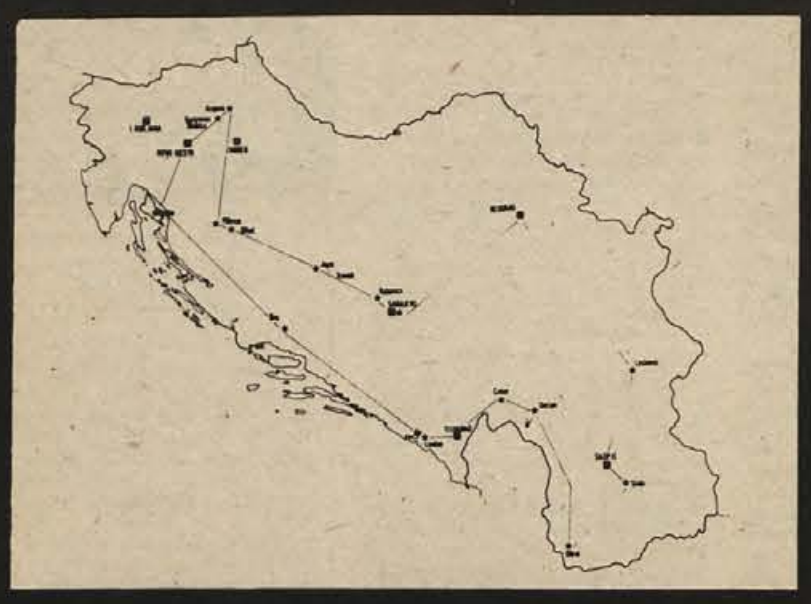

NAŠA PRIJATELJICA JUGOSLAVIJA

13

SAMOTNA SREČANJA

Povsod so ljudje: v mestih, vaseh, osamljenih zaselkih, na njivah, na travnikih, pod zasneženimi gorami . . . Hodila sva po mestih, obiskovala sva muzeje, znamenitosti, zgodovinske spomenike, pogovarjala sva se z ljudmi. In vendar, kadar pomisliva na človeka, nama ne stopijo pred oči obrazi iz množice, ampak osamljeni ljudje, ki sva jih srečavala na polju južne Srbije, pod zasneženo kapo Pelistra, na planini Bjeluhi, na travniku Kosmeta.

Ti ljudje preprostih besed in iskrenih misli, ki žive še tesno povezani z naravo, navajeni skromnega življenja, so naju sprejeli z že prislovično balkansko gostoljubnostjo. Srečavali smo se kot samotni popotniki: midva znanca dolgih cest, oni prijatelji divje narave. Srečali smo se, neznanci, se ustavili, si stisnili roke, pokramljali in se razšli po svojih poteh. Nama so bili kot usode, nanizane ob najini poti, midva sva bila njim bržkone le bežno srečanje z neznanim svetom.

Midva sva pokramljala z njimi in oni z nama. Potem sva se midva odpeljala naprej po svoji poti, oni so ostali na polju južne Srbije, pod zasneženo kapo Pelistra, na planini Bjeluhi, na travniku Kosmeta . . .

„SADIL BOM TOBAK"

Sredi plodne ravnice, ki se je raztezala vse do strmih gora, ni bilo videti človeka. In vendar je bil svet obdelan. Zato je toliko bolj pritegnila najino pozornost skupina: kmet, ki je oral, kmetica, ki je imela posle okrog voza, otroci, ki so pasli ovce. Ustavila sva se in šla bliže. Kmet je ustavil konja, pustil plug in naju vprašal: „Kaj želita, fanta? " Beseda gor, beseda dol, in že je 50-letni Voja Stanojević iz Žuincev pri Preševu pripovedoval o svojem kmetijstvu, kot da bi bili stari znanci.

Voja Stanojević s svojo ženo hvali tobak, ki ga bo odslej pridelovalo v večjih količinah.

„Mi, kmetje se mučimo! Imam pet hektarov plodne zemlje in livad, dve kravi, ki mi dajeta mleko, in konja za delo. Šest ust je potrebno nahraniti; pri hiši sva midva z ženo Slavko, sin s snaho in dvema majhnima otrokoma.

Prejšnja leta sem sadil papriko in jo potem prodajal naokrog. Lani sem pridelal sedem ton paprike; to ti je dobra paprika in smo jo vozili prodajat po svetu. Bili smo v Smederevu in drugod. Letos pa bom poskusil s tobakom," je dejal in nama ponudil svoj pridelek, da bi ugotovila, če delajo v njihovih krajih pravega. Poudaril je, da je ta tobak pridelal sam za svoje potrebe.

„Letos pa bom s tobakom zasadil 3.000 metrov. V Preševu imamo odkupno postajo, mi pridelovalci dobimo tam tudi vsa zaščitna sredstva. Tudi jaz sem sklenil dogovor s postajo in bom posadil kakih 50.000 sadik. Če bo dobra letina in če bo junija, ko bom tobak sadil, dovolj dežja, bom pridelal 300 kg tobaka. Letošnji dogovor je tak, da nam bodo v odkupni postaji plačali po 5 tisočakov čistega za kilo tobaka. Ampak to ni dosti, mislim, da bodo morali primakniti še enega (starega) tisočaka!

Težko se živi pri nas na kmetih. Poleti delamo kot živina, da se pozimi preživimo. Ne živi se na široko, ampak živi se."

Ko sva povprašala, kako je z mladimi na kmetih, je z roko pokazal na Sinišo Janjčića, češ on naj vama sam pove. Trinajstletni fantič je pogumno povedal, da zdaj še čuva ovce in hodi v šolo. „Danes imam na paši 54 ovac, pa se vseeno še lahko učim. Ko bom velik, bom obrtnik. Oče je kmet, jaz pa ne bom več!"

OČAK POD SNEŽENIM VRHOM

Vzpenjala sva se po cesti in vse bliže sva videla 2600 metrov visoki Pelister, goro v planini Baba, na jugozahodu Makedonije. Visoko v pobočjih so se kot ptičja gnezda stiskale nizke vaške hiše. Lepota bleščečega zasneženega vrha naju je spravila iz avtomobila na sveži, ostri gorski zrak. Peš sva se napotila med travnike, posejane s kamenjem. Kar nenadoma sva padla v veliko čredo ovac. „Drr, drrr!" se je oglasilo in izza grmičevja se je prikazal čil in krepak starec. Zapletla sva se v pogovor z njim in izvedela, da si je naložil že 73 let. Trajan Naumovski iz vasi Caper je bil hitro pripravljan za pogovor, toda pod pogojem, da eden od naju tačas pazi na ovce, da se ne bodo razkropile. Oba sva to poskusila in priznati morava, da sva bila kmalu vsa hripava od kričanja „drrr" in upehana od tekanja za ovcami . . .

„Mlada sta, pa se vama bo buljuk razkropil. Jaz pa s svojimi leti po cele dneve letam za ovcami!" Pomikali smo se za čredo, ki ji on pravi buljuk, prigriznili domač sir iz njegove pastirske torbe, starec pa je pripovedoval: „Tu živim že od rojstva. Trije bratje smo in imamo okrog 250 ovc. Čuvamo jih v izmenah po deset dni. V celi vasi ni človeka, ki ne bi imel ovc. Od tega živimo! Ovce nam dajejo mleko, volno, meso in sir. Mlada jagnjeta pa prodajamo."

Sedem desetletij si zreta v obraz trdoživi pastir Trajan Naumovski in zasneženi gorski očak Pelister

Ko sva ga začudena spraševala, kako pri tej starosti zmore krotiti 250 ovc, se je nasmejal in razložil: „Vidita, to je od tega čistega zraka. Vem, da sem dočakal toliko let samo zato, ker živim tu, visoko v gorah. Nisem pa najstarejši v vasi. Od mene so še starejši pastirji, pa prav tako tečejo kot jaz."

Povabil naju je, naj preživiva z njim dan na paši, pod večer pa da bomo šli skupaj pogledat v vas, kako živijo. Mudilo se nama je, saj nama je zmanjkovalo časa, še bolj pa se nama je začelo muditi, ko nama je z roko pokazal visoko v goro, kjer so samo malo večje črne pike kazale, kje leži vas . . .

PAŠA NA VAŠKEM POKOPALIŠČU

Ves čas, ko sva se vozila med Uroševcem, Prizrenom in Džakovico, sva opazovala govedo z nenavadnimi rogovi. Najprej sva ga opazila na velikem sejmu, ki je bil v Uroševcu in na katerega so kmetje prignali živino od vsepovsod, da se je zdel kraj kar premajhen za tako število ovac, govedi in ljudi. Z avtomobilom je bilo skoraj nemogoče priti mimo tega vrveža. Ponosni sinovi divjih gora namreč niso kazali nobene volje, da bi se s sredine ceste umaknili na rob. Tako sva vijugala med ljudmi in živalmi.

Ker v Uroševcu nisva nič spraševala, kakšno govedo je to, nisva pa bila prepričana, če so živali z dolgimi rogovi

Po zapuščenem vaškem pokopališču stopa Adži Goši za čredo bivolic, ki so zanj in za vaščane zelo koristne živali.

zares bivoli, sva izkoristila prvo priložnost.

Pri vasi Pirana se je pasla večja čreda, ki jo je nadzoroval Adži Goši. Ta nama je dokončno pojasnil, da so to bivolice, ker so pač bolj koristne od bivolov, ki jih imajo le za pleme.

„Čreda, ki jo pasem, je od petih hiš v vasi, ki ni majhna. Kar dobro živimo, vse pridelamo sami. Vse znamo narediti sami. Bivolice nam dajejo mleko in meso, delamo pa tudi sir. Tobaka nam ne manjka, saj ga pridelamo, kolikor ga potrebujemo."

Zanimalo naju je, po kakšnem travniku pase, kajti opazila sva pokončne neobdelane kamnite plošče in majhne gomile. Goši je pasel po vaškem pokopališču, kot je hitro razložil. Povedal je, da nimajo navade v kamne vklesavati imen umrlih. Njega pa je zanimalo, odkod sva, in ko sva mu povedala, da sva Slovenca, nama je vneto zatrjeval, da pozna Slovenijo.

VOLKOVI NA ČAKORJU

Po divjem kanjonu gorske reke Bistrice sva se spopadala s strmimi in ostrimi ovinki makadamske ceste, za-

Rustem Lješnjanin pripoveduje o volkovih, ki tudi poleti mesarijo med čredami ovac na planinskih pašnikih Čakorja.

zidane med visoke pečine in stoletne gozdove. Ko sva zapustila Peć, sva se zagrizla proti vrhu prelaza na 1849 metrov visokem Čakorju.

Tako divje in nedotaknjene narave na vsej poti nisva srečala. Večkrat sva kar s strahom zavozila pod cestni vsek in skoraj čutila milijon ton težke gmote skalovja, visečega nad cesto. Bliže ko sva bila vrhu prelaza, bolj zelena je bila okolica. Travniki s sočno travo so rasli visoko pod skalnate in s snegom pokrite vrhove.

Večkrat sva v daljavi zagledala številne bele pikice — ovce, kako lezejo po strminah. Kadar sva jih lahko videla bolj od blizu, sva vedno opazila tudi pse čuvaje, saj je znano, da na Čakorju volkovi niso redki gostje.

Imela sva srečo, da sva našla pastirja, ki je bil dovolj blizu, da sva lahko prilezla do njega. Rustem Lješnjanin je takoj, ko naju je opazil, prijel psa, da sva lahko prišla bliže.

„Zdaj ženem ovce na Bjeluho planino. Paša se začne 6. maja, na Djurdjev dan, in traja vse do oktobra. Ves ta čas preživimo na planini. Mleka in sira, pa tudi mesa imamo dovolj, ostalo pa nam prinesejo od doma. Gradimo

V takih planinskih kočah prežive pastirji dolge mesece.

si majhne koče, kjer se da poleti živeti. Pozimi pa ne bi nihče prišel živ s planine. Še poleti se dostikrat zgodi, da pridejo volkovi prav blizu ali pa da celo napadejo ovce. Volkov in medvedov sem videl nič koliko. Tudi moje ovce so že napadli in jih nekaj požrli. Tak je davek planini . . ."

Rustem, ki ima komaj 21 let, je star znanec Čakorja. Na planino že več let goni ovce. Zveri in samote je vajen; to življenje mu celo prija, saj je večkrat zatrdil, da bi morali meščani vsem pastirjem na planini zavidati.

Res je bilo lepo: toda bil je dan, sijalo je sonce . . . Kako pa je, kadar dežuje ali celo sneži, kako je v temnih nočeh brez zvezd, kako je, kadar se okrog staj potikajo volkovi in zateglo zavijajo ter je edini prijatelj in zavetnik pes?

Nekaj minut pozneje sva se čez prelaz spustila v Črno goro.

Veliko takih naključnih pogovorov je bilo. Izločila sva najbolj značilne. To so bili pogovori s predstavniki tistega sveta, ki počasi umira.

Za slučajnega popotnika je veliko idile v načinu njihovega življenja. Toda za to idilo se skriva trdo življenje, v katerem pomanjkanje žal ni redko. Ko sva urejala te vtise, sva se vprašala, ali ne kali trdo življenje dobrih ljudi.

Misliva, da sva jih srečevala!

(PRIHODNJIČ: GRANIT VIŠIN, LJUDJE NIŽIN)

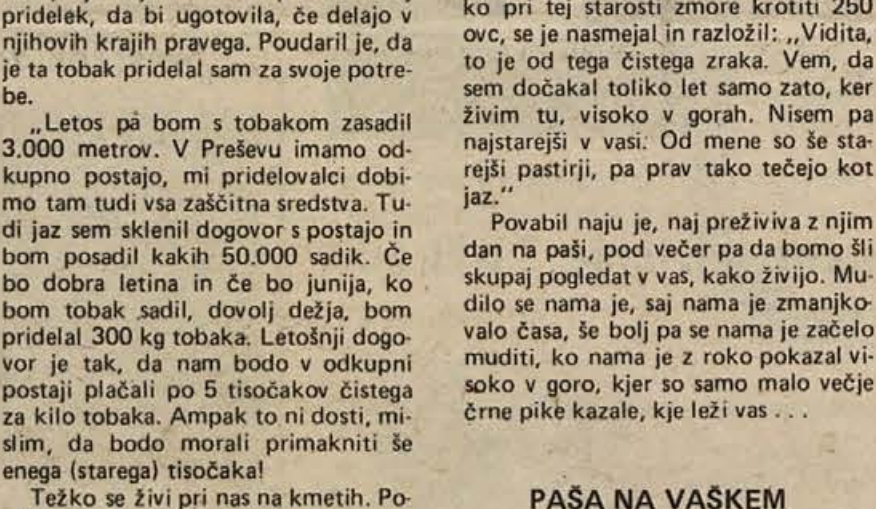

Na travnikih Kosmeta se pase govedo z močnimi zavitimi rogovi; bivoli so ena od značilnosti tega predela Jugoslavije.

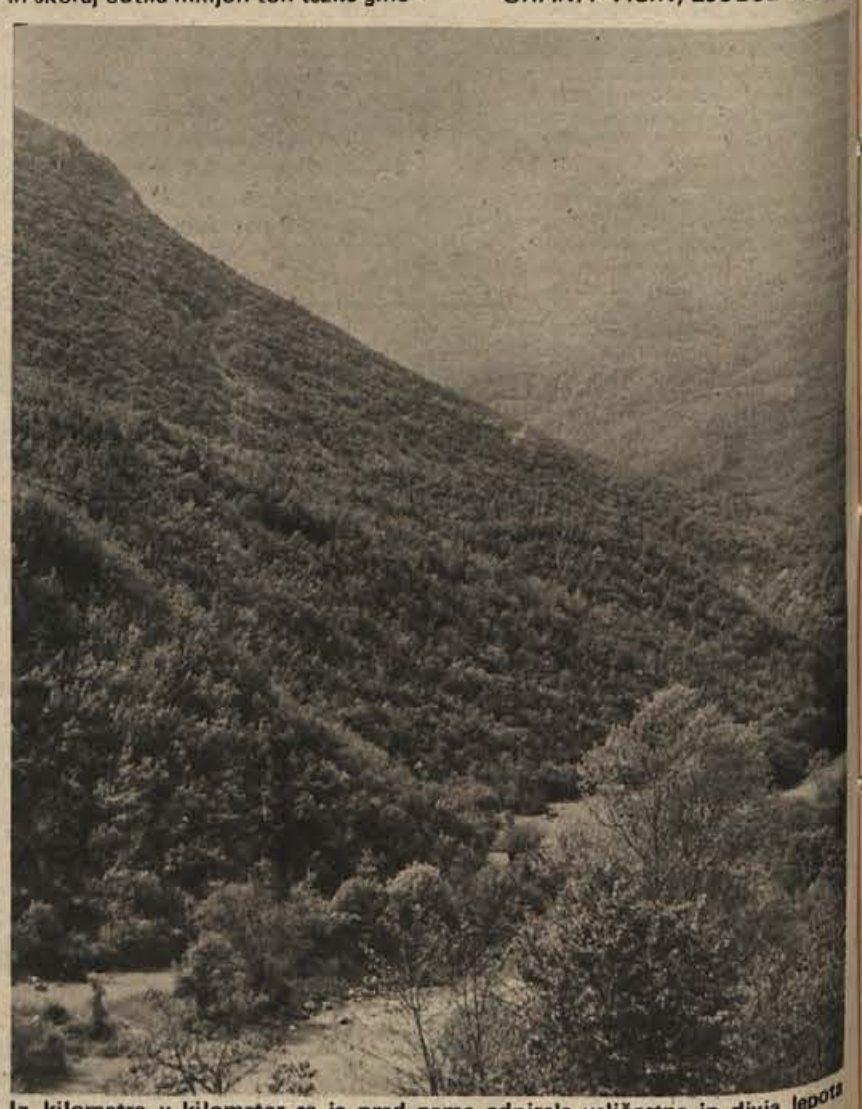

Iz kilometra v kilometer se je pred nama odpirala veličastna in divja lepota samotnih divjih rečic in nepreglednih gozdov.

POTA IN STRANPOTA

§

Dežurni poročajo

VLOM V MENZO – V noči na 14. september je bilo vlomljeno v menzo SGP Pionir v Novem mestu. Vlomilec je preiskal vse prostore in vdrl tudi v pisarno. Očitno je iskal denar, vendar ga ni našel. Zadovoljil se je z več zavojčki cigaret ter z drobižem v znesku 27 din, ki ga je našel v točilni mizi. Za seboj pa je vlomilec pustil pravo razdejanje.

TUJEC V NOVEM AVTU – V noči na 14. september je nekdo vlomil v osebni avto, ki je stal še na tovornem vlaku v Bršlinu. Odprl je trikotno okence in prtljažnik, vendar ni našel nič primernega.

TRČIL V AVTOBUS

10. septembra se je v vasi Jelovec blizu Sevnice v nepreglednem ovinku zgodila prometna nesreča, ki je terjala za 40.000 dinarjev gmotne škode in dva ranjena. Iz sevniške smeri je pripeljal avtobus novomeške registracije Veljko Sančanin, naproti pa je precej hitro pripeljal z osebnim avtom Miro Vene iz Martinje vasi. Ker je ta pred srečanjem zavrl, ga je zaneslo naravnost v avtobus.

TAT NA OBČINI

V pisarnah novomeške občinske skupščine se je 15. septembra mudil tat. Kdo je bil, še ne vedo, dejstvo pa je, da je uslužbenki Anici V. v strojepisnici iz torbice zmanjkalo 2.000 dinarjev.

TAT NA OBISKU – Rozalija Pirnar z Broda se je šla 11. septembra dopoldne zdoma, ključ pa „spravila". Ko je prišla domov, je opazila, da je imela tatinski obisk. Iz torbice ji je zmanjkalo 1.300 dinarjev.

SPET STRELA! – 12. septembra ponoči je udarila strela v gospodarsko poslopje Martina Sajeta v Goriški vasi. Poslopje je z inventarjem vred pogorelo, strela pa je poškodovala tudi električno napeljavo v stanovanjski hiši.

ŠE MILIČNIKA SE JE LOTIL – 12. septembra so črnomaljski miličniki pridržali do iztreznitve Seifa Jašarevića iz Črnomlja. V Skubičevi gostilni se je pretepal in razbijal steklenino, ko pa je prišel miličnik, se je lotil še njega. Vročekrvneža so odpeljali na hladno.

PONOČI NAD AVTOMOBILE

15. septembra ponoči je Zagrebčan Roko Antić pustil svoj avtomobil pred hotelom Kandija v Novem mestu, zjutraj pa je ugotovil, da je nekdo vanj vlomil in odnesel za 3.000 din plastičnih izdelkov. Storilec je bil že čez nekaj ur odkrit, kajti pri Novomeščanu A. K. so še našli vse ukradene predmete. Vrnili so jih lastniku.

Isto noč je bilo vlomljeno tudi v avtomobil Novomeščana Franca Bevca, ki je stal pred domačo hišo v Ulici talcev. Njemu so odnesli radio, prometno dovoljenje in ključe. Oškodovan je za 1.800 dinarjev.

JE BIL VINJEN?

14. septembra ponoči se je vožnja za mopedista Janeza Trčka končala v bolnišnici. Z neregistriranim mopedom je Trček vozil proti Rovišču, toda blizu vasi Studenec je kar na lepem zavil čez cesto, se zaletel in obležal na tleh v nezavesti. Takoj ko so ga našli, so ga s hudimi poškodbami prepeljali v bolnišnico. Kaj mu je bilo, da je tako čudno vozil, še ugotavljajo.

Da bi le prišli k pameti!

Vlomilska četvorica iz Novega mesta je bila odkrita na višku svoje dejavnosti – Kdo ve, kje in kako bi se sicer drznost končala

Za 23-letnim Ljubom Skupkom, ki so ga spomladi našli s tiralico, se bodo zaprla vrata lahkomiselnega življenja. Z njim vred pa so pred novomeškim okrožnim sodiščem prejeli kazni tudi njegovi pajdaši: 23-letni Jože Podržaj, 23-letni Jože Rešetič in komaj polnoletni Jože Fideršek.

Skupek, ki je bil že nekoliko veziran v vlomilskih poslih, je pridobil k sodelovanju še ostale. Najprej je Skupek sam lanskega junija v Gor. Suhadolu izmaknil spečemu kolegu Mirku Luzarju iz hlačnega žepa denarnico, v kateri je bilo 1.920 dinarjev. Potem je na Čatežu vlomil v počitniško hišo Alojza Žokalja, se tam založil z jedačo in pijačo ter odnesel še tranzistor. Skušal je priti tudi v dva druga vikenda, vendar se mu ni posrečilo. Kasneje je šel tja s pomagačem. Sam pa je vlomil tudi v špecerijo „Dolenjke" na Glavnem trgu v Novem mestu, vzel iz blagajne 300 din in mimogrede spil sok.

Trojka Skupek, Podržaj in Fideršek (slednji je bil takrat še mladoleten) se je 10. decembra lani lotila prvega večjega podviga s poskusom vloma v Mercatorjev potrošniški center na Zagrebški cesti. Ker je pripeljal neki avto na parkirišče, so jo ob že razbiti šipi pobrisali. Dva dni zatem pa jim je uspel vlom v otroški vrtec v Naselju Majde Šilc, kjer so težko blagajno skotalili v klet in jo s sekiro odprli. Odnesli so 2.205 dinarjev. Tretja skupna akcija se je zgodila v noči na 24. december lani, ko so vlomili v prostore osnovne šole „Katja Rupena" in odnesli magnetofon in druge vredne predmete, da je bila ustanova ob 15.000 dinarjev.

Fiderška je Skupek nagovoril za pomoč tudi pri dveh drugih vlomih. Na Trški gori sta vdrla v vikend Jožeta Gosence, vzela šunko in nekaj drugih stvari, da je bil lastnik oškodovan za 800 dinarjev. 27. decembra lani pa jima je bila sreča mila, saj sta pri vlomu v Agroservis kmetijske zadruge v Novem mestu našla v blagajni čez 3.000 dinarjev, za okrog 7.000 dinarjev bencinskih bonov, bloke za prehrano in spotoma nagrabila še nekaj pijač in blaga za 2.500 dinarjev.

Na Čatež Skupek še ni pozabil, zato je za „posel" pridobil Rešetiča. Ta je šel takrat prvič na kriva pota. Skupaj sta vlomila v Žokaljevo počitniško hišo, odnesla pa sta le konzerve in nekaj orodja v vrednosti 146 dinarjev.

Podržaju so na sodišču dokazali še en greh: v Fiderškovem stanovanju je vzel 300 din, ki jih je tam zanj pustil Skupek. Podržaj je potem povabil dekle na večerjo, vedel pa je, da je denar ukraden.

Pred sodiščem so bili fantje precej poklapani. Priznali so vse, le Skupek je tajil krajo denarnice v Suhadolu. Vsi so bili brez dela in zaslužka, lahkomiselni, doma so živeli v neurejenih razmerah. Senat, ki mu je predsedoval Janez Kramarič, je Skupku (tekla mu je že kazen pred ljubljanskim sodiščem), izrekel enotno kazen 2 leti in 10 mesecev strogega zapora. Jože Podržaj je bil obsojen na 1 leto in 2 meseca strogega zapora, Jože Rešetič je za prvi skok na stranpota dobil 5 mesecev, pogojno za 2 leti. Fiderška je pregledal psihiater in ugotovil, da je bistveno zmanjšano prišteven, vrh vsega je bil v času storitve kaznivih dejanj še mladoleten; sodišče mu je izreklo varnostni ukrep: gre v vzgojno poboljševalni dom Radeče.

BISTRICA: BULDOZER JE PADEL – Bernard Kristan iz Petrušne vasi je 8. septembra vozil tovornjak s priklopnikom od Trebnjega proti Mokronogu. V Bistrici je voznik opazil, da gleda buldozer čez rob priklopnika, zato je ustavil. Takrat je buldozer že padel z vozila, tako da je bilo škode za 10.000 dinarjev.

ŠENTJERNEJ: ZADEL S PARKIRIŠČA – Rado Božič iz Gabrja je 8. septembra popoldne vozil tovornjak iz Kostanjevice proti Novemu mestu, v Šentjerneju pa je s parkirnega prostora pred Mercatorjevo trgovino vzvratno zapeljal osebni avto Janez Penca z Rakovnika. Trčila sta, na avtomobilih pa je za 9.000 din škode.

ČRNOMELJ: Stane Habe iz Tribuč se je 8. septembra popoldne peljal z avtom od doma proti Črnomlju. Na Loški cesti ga je zaneslo najprej v robnik, zapeljal je čezenj v vsek in se prevrnil. Med prevračanjem je voznik padel iz avtomobila. Habeta so prepeljali v bolnišnico, na avtu pa je za 15.000 din škode.

ZAPUŽE: ŽE PREPOZNO – 16-letna Cvetka Žnidaršič iz Orehovice se je 10. septembra popoldne peljala s ponijem od Mokrega polja proti domu. Pri Zapužah je vozila po levi, ravno takrat pa je naproti pripeljal z osebnim avtom Jože Novak iz Hrastja. Kolesarka je sicer hitro zavila v desno, a je bilo prepozno: trčila je v avto in se poškodovala.

ŠKOCJAN: KDO GA JE PODRL? – Friderik Lesjak iz Zbur se je 10. septembra popoldne peljal na kolesu s pomožnim motorjem od Dobruške vasi proti Škocjanu. Malo pred vasjo je omahnil in padel. Nezavestnega je na tleh našel občan Janez Bregant in mu pomagal, da se je zavedel. Lesjak je potem povedal, da ga je podrl neznan avtomobilist. Hudo poškodovanega Lesjaka so odpeljali v bolnišnico.

TREBNJE: KOLESAR V AVTO – Jože Zidar iz Velikega Gabra je 12. septembra popoldne vozil z avtom proti zdravstvenemu domu, naproti pa se je na ponyju pripeljal Slavko Erjavec. Kolesar je sicer zavil v desno, kljub temu pa je trčil v avto in padel. Na srečo je dobil le nekaj prask in tudi gmotna škoda ni velika.

DRNOVO: NI VIDEL TRIKOTNIKA? – 13. septembra je Ernest Hode iz Dol. Kronovega ponoči vozil iz zagrebške smeri in pri Drnovem dohitel tovornjak, ki ga je tu ustavil Milan Jandrič iz Jesenic. Kljub varnostnemu trikotniku je Hode trčil v tovornjak, pri tem pa sta se voznik in sopotnik Pavle Kastelic z Rakovnika poškodovala. Gmotne škode je za 15.000 dinarjev.

OTOČEC: VEČ RANJENIH – 13. septembra zvečer je bila huda nesreča. Milan Celič iz Metkovića je vozil proti Ljubljani, prehiteval je tovornjak, tedaj pa je naproti pripeljal Zagrebčan Tomislav Draženović. Vozili sta trčili, nakar je Zagrebčanov avto odbilo v živo mejo. Pri trčenju so se huje poškodovali Tomislav Draženović, njegova žena Iva in 14-letna hči Sonja, lažje poškodbe pa imata Celičeva sopotnika Nikola Glavinić in Draga Volarević iz Metkovića. Vse so prepeljali v novomeško bolnišnico. Na avtomobilih je za 40.000 din škode.

Osem vozil se je 12. septembra navsezgodaj zaletelo pri Podbortu. Bilo je tako rekoč mednarodno trčenje, saj ga je začel Francoz, nadaljeval Romun, udeleženi pa so bili tudi Slovenci in Hrvati. Končalo se je samo z eno telesno poškodbo Ljubljančana Dušana Prede, pač pa je ostalo precej tovornjakov in osebnih avtov razbitih. Škodo cenijo na 61.000 dinarjev. Promet je na magistrali zastal, saj je bila cesta odprta več kot 4 ure samo v eno smer.

Borbenost prinesla točko

Samo zaradi dveh napak so Ribničani ob obe točki

V drugi zvezni rokometni ligi so Sevničani prinesli domov še eno točko. Inlesovi rokometaši pa so v Kutini zamudili lepo priložnost, da bi igrali neodločeno. V slovenski rokometni ligi so izgubili vsi naši predstavniki: obe vrsti iz Brežic in Dobova.

PIRAN – SEVNICA 23:23

Tudi v drugem kolu druge zvezne rokometne lige so Sevničani dobro igrali. Izkazali so se predvsem z borbeno igro, ki jim je ob koncu prvenstvenega srečanja prinesla dragoceno točko.

Sevnica: Možic, Ganc 3, Doblekar 1, Vrtačnik, Svažič 3, Koprivnik 2, Koprivnik 2, Jazbec, Novšak 1, Šumej 10, Bizjak, Jurišič, Gologranc 3.

INDUSTROMONTAŽA – INLES 18:17

Še dve minuti pred koncem prvenstvenega srečanja so Ribničani vodili, toda majhna nepozornost je domačim rokometašem pripomogla, da so osvojili obe točki. Ribničani so naredili v napadu hudo napako in domači igralci so s hitrim napadom izenačili. Nekaj sekund pred koncem, ko je že vse kazalo, da bo neodločeno, so gostje še enkrat naredili napako in že dobljeno srečanje izgubili.

Inles: I. Kersnič, Ponikvar, Mikulin, J. Kersnič 4, Matelič, Šilc 3, Andoljšek 2, Ambrožič 4, S. Kersnič 1, Žuk 1, Radič 2 in Lajbaher.

BREŽICE – ŠEŠIR 22:27

V prvenstveni tekmi slovenske rokometne lige so v Brežicah gostovali Šeširovi igralci in se izkazali s hitro in domiselno igro ter natančnimi streli. Če bi domači rokometaši igrali preudarneje, bi bil lahko rezultat zanje precej ugodnejši.

MINERVA – DOBOVA 24:23

Novinci v slovenski republiški ligi bi kmalu pripravili presenečenje. Odlično so zaigrali v prvem polčasu in k odmoru odšli z dvema zadetkoma prednosti. Tudi v nadaljevanju so dobro igrali, toda z nekaj zaporednimi napakami so domačim omogočili, da so najprej izenačili in nato tudi povedli.

KAMNIK – BREŽICE 14:11

Brežičanke so v drugem kolu slovenske rokometne lige gostovale v Kamniku in prvenstveno srečanje z domačimi igralkami tesno izgubile. Če bi dekleta igrale tudi v drugem polčasu tako dobro kot v prvem, bi bil lahko rezultat vsaj izenačen.

V dolenjskem derbiju - Beti

Po 18. kolu ima Novoteks 20, Beti pa 18 točk

V 18. kolu slovenske košarkarske lige so v Metliki gostovali Celjani in domače košarkarje premagali, Novomeščani pa so gostovali na Vrhniki in po dobri igri osvojili novi prvenstveni točki. V dolenjski košarkarski ligi so na prvem mestu še vedno Žužemberčani, na drugem pa novomeška Loka.

NOVOTEKS – BETI 59:86

V dolenjskem derbiju se je še enkrat potrdila letošnja spremenljiva forma Novomeščanov in Metličanov. Pričakovati je bilo zmago domačih, zlasti po vrsti odličnih iger v zadnjem času, toda zaigrali so tako slabo, kot že zlepa ne v zadnjih letih! To so košarkarji Beti, ki so igrali preudarno in dokaj dobro zadevali, s pridom izkoristili. Največ zaslug za njihovo zmago ima Švinger, ki je gospodaril pod svojim košem in nekajkrat popravil napake soigralcev v napadu. Pri domačih so odpovedali vsi, še najbolj pa tisti, ki navadno nosijo največje breme.

Novoteks: P. Seničar 4, Bajt 2, Cukut 10, Ž. Kovačevič 15, S. Kovačevič 6, Kopač 2, Ivančič 6, S. Seničar 2, Janežič 8, Plantan 4.

Beti: Ž. Vergot 4, Lalič 13, Švinger 20, Jezerinac 15, Medek 34.

BETI – KOVINOTEHNA 74:83

V 18. kolu slovenske košarkarske lige so v Metliki gostovali košarkarji iz Celja. Ker so v 17. kolu domači igralci v Novem mestu brez težav zmagali, je več kot 300 gledalcev tudi v tem srečanju pričakovalo zmago. Toda Metličani so tokrat zaigrali preveč slabo, da bi lahko presenetili sicer goste. Celjani so bili bolj zbrani in pri metih na koš bolj natančni, domači košarkarji pa so igrali raztrgano, neborbeno, razen tega pa so veliko grešili tudi pri podajah.

Beti: Janković 2, Ž. Vergot 4, Lalič 18, Švinger 5, Jezerinac 17, Medek 24 in Kljajić 4.

VRHNIKA – NOVOTEKS 67:76

Novomeški košarkarji so se z Vrhnike vrnili z dvema pomembnima točkama, ki jim po spodrsljaju proti Metličanom lahko precej pomagata v borbi za mesta v zgornjem delu lestvice. Odločilno prednost sso si priborili že v prvem delu tekme: ob polčasu so vodili s 14 koši prednosti in domači košarkarji v nadaljevanju niso več mogli preobrniti rezultata.

Novoteks: Bajt 29, Cukut 2, Kopač 10, S. Kovačevič 9, Ivančič 22, Janežič 2, Plantan 2.

DERBI LOKI 74

Žužemberk vodi z dvema točkama naskoka v dolenjski košarkarski ligi, potem ko je z veliko težavo zmagal v Semiču. Na Loki je istoimenski novomeški klub v derbiju kola premagal doslej vodilno Podbočje; zmago si je zagotovil v prvem delu in gostje kljub odlični igri v nadaljevanju niso mogli nadoknaditi zamujenega.

Rezultati 15. kola: Loka 74 – Podbočje 69:63, Mirna – Obutev 88:77, Metlika – Straža 57:61, Dragatuš – Mirna peč 90:57, Semič – Žužemberk 81:83. Vrstni red: Žužemberk 26, Loka 74 in Podbočje po 24, Obutev 22, Mirna 18, Dragatuš in Semič po 12, Metlika in Straža po 10, Mirna peč 2 točki.

Dirkači na motorjih

Dragovanja vas: državno prvenstvo je uspelo

Da je Dragovanja vas pri Črnomlju postala znana med dirkači na motorjih in ljubitelji tega športa, se je znova pokazalo v nedeljo, 14. septembra. Jesensko prvenstvo v motokrosu je potekalo v idealnih vremenskih pogojih.

Več tisoč ljudi je zasedlo gričke okrog pokopališča in vsi so napeto čakali na start. Na dirkah je sodelovalo 40 tekmovalcev na motorjih do 50 ccm, 17 pa jih je dirkalo z motorji do 125 ccm. Med številnimi tekmovalci, ki so že znani jugoslovanski dirkači, je bilo tudi nekaj domačinov. Na ovinkasti in strmi stezi so pokazali svoje spretnosti tudi Toni Weiss, avtomehanik, Božo Štukelj, vajenec, Aljoša Satošek, učenec 8. razreda osnovne šole, in Franc Štefanič, ključavničar, vsi iz Črnomlja. Ti so dirkali na manjših motorjih, medtem ko sta Anton Vlašič iz Dolenjcev in Janez Filak iz Gribelj tekmovala v višji kategoriji.

Dirko je organiziralo 150 ljudi, nad njo je prevzela pokroviteljstvo Zavarovalnica Sava, odprl pa jo je s krajšim govorom Alojz Gabrovec, predsednik AMD Črnomelj. Potem so se motoristi v čeladah zbrali na startu. Po dolgotrajnem brenčanju se je za zmagovalca prvenstva na motorju do 50 ccm izkazal Branko Mežnar iz Tržiča. Za njim sta bila Josip Brinc iz Karlovca in Janez Dolžan iz Tržiča. Med domačini se je najbolje odrezal mladi Satošek, ki je pristal na 11. mestu.

Na motorjih do 125 ccm je odnesel zmago Niko Šinkovec iz Orehove vasi, sledila sta Peter Šegula iz Ptuja in Branko Ahačič iz Tržiča. Janez Filak, domačin, se je dobro uvrstil na 8. mesto.

Med dirko je bilo sicer nekaj padcev, toda poškodbe ni bilo nobene. Organizatorji so dobro poskrbeli tudi za jedačo in pijačo.

R. B.

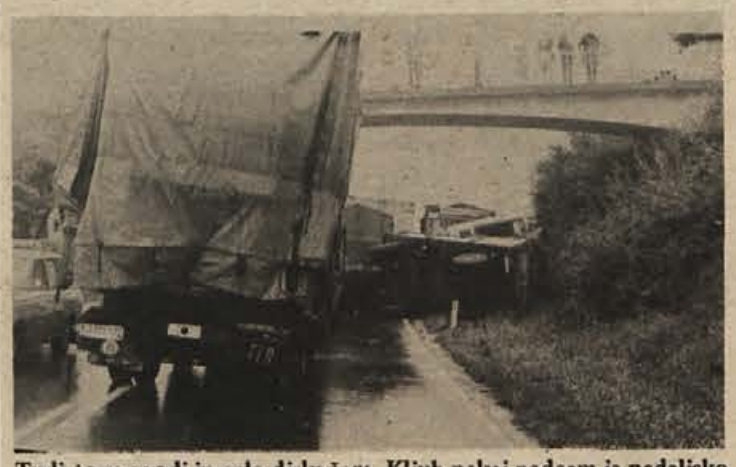

Tudi to se zgodi in celo dirkačem. Kljub nekaj padcem je nedeljsko državno prvenstvo v motokrosu v Dragovanji vasi minilo brez poškodb, zmago pa sta si priborila Branko Mežnar in Niko Šinkovec. (Foto: R. Bačer)

Šport

NOVO MESTO – Rezultati občinske mladinske nogometne lige: IMV – Uršna sela 5:1, Bršlin – Milka Šobar 8:3, Gabrje – Češča vas 1:8, Trik – Dvor 8:3. Skupina B: Brezovica – Birčna vas 0:3, Stopiče – Kremen 1:8, Paka – Dolenjske Toplice 0:3, Pionir – Mirna peč 0:5, Brusnice – Zalog 2:4. (D. P.)

ZAGORJE – V pokalni rokometni tekmi so Leskovčani izgubili šele po streljanju sedemmetrovk (30:29). Za Leskovec so nastopili: Plut, Mlakar 8, L. Šribar 2, Pirc, Hribar, Starc 2, Veličevič 4, Janc 5, R. Šribar 5.

Atleti tretji v SRS

V soboto in nedeljo je bilo v Celju atletsko prvenstvo SRS za člane in članice, in sicer v A programu. Novomeški atleti so dosegli enega svojih največjih uspehov, saj so se uvrstili na odlično tretje mesto. Boljši so bili le Kladivarjevi in Olimpijini atleti.

V novomeški ekipi je nastopilo 44 atletov in atletinj, najboljša rezultata pa sta dosegla veteran Špilar (ponovno je zmagal v metu kopja) in Keržan, ki je osvojil zlato odličje v teku na 200 m. Nagode je v teku na 110 m ovire izboljšal novomeški rekord, prav tako tudi Pipan, ki je tekel na 3000 m stipl.

Izkazala so se tudi dekleta. Kljub temu da so nastopila precej oslabljena, so osvojila solidno peto mesto.

Nekateri rezultati – člani: 100 m: 2. Keržan 11,1; 200 m: 1. Keržan 22,3; 400 m: 3. Keržan 49,6; kopje: 1. Špilar 66,60; daljava: Šlajkovec 618 cm; 110 m ovire: Nagode 17,3; 300 m stipl: Pipan 10:18,8; ženske – 100 m: Zaletel 13,6; 200 m: Rihar 27,8; 400 m: Papež 63,7; 800 m: Vide 2:28,5 idr.

ELAN – CERKNICA 3:1

V prvenstveni tekmi ljubljanske podzvezne nogometne lige sta se v Novem mestu pomerili domači Elan in gostje iz Cerknice. Več kot 150 gledalcev je bilo s prikazanim nogometom zadovoljnih, saj so videli kar štiri zadetke. Izkazali so se vsi nastopajoči, gole pa sta dosegla Grabič in Bradač (2).

M. G.

LTH – BELA KRAJINA 2:2

Črnomaljčani so se v gosteh bojevali z grobimi domačimi nogometaši in s slabimi sodniki. Kljub temu so Belokranjci v gosteh uspeli. Če jim sodniki ne bi razveljavili kar treh zadetkov, bi slavili lepo in zasluženo zmago, tako pa so osvojili le „načrtovano" točko. Oba zadetka za Belo krajino je dosegel T. Weiss.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše mame, babice in prababice

KAROLINE JORDAN

Jordanove mame iz Jame

se iskreno zahvaljujemo vsem vaščanom z Jame in Dvora, ki so ji kakorkoli pomagali v zadnjih urah, jo prepeljali na mrtvaški oder, ga uredili, lepo okrasili ter jo v tako velikem številu pospremili na zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi vsem za izrečeno sožalje in sočustvovanje. Še prav posebno zahvalo smo dolžni Mariji Leganovi, po domače Rudelnovki, z Jame 13, ki je pokojnici nudila zadnje zatočišče, Mimici Koželjevi z Dvora 44, po domače Moharjevi Mimi, ki je tako nesebično skrbela za vse, kar je bilo potrebno, ter župniku Antonu Jakošu iz Žužemberka za res lepo opravljen obred in ganljive besede, izrečene ob odprtem grobu. Vsem še enkrat prisrčna hvala.

Žalujoči: otroci Marija, Drago, Silvo, Ciril, Tone, Vlado, Darinka in Ivan z družinami.

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta in brata

MATIJE ROŽMANA

iz Fučkovcev 11 pri Adlešičih

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in z nami sočustvovali. Zahvaljujemo se podetju ZKGP Mesarija Kočevje za podarjeni venec in za izrečeno sožalje. Posebna zahvala ženskemu pevskemu zboru iz Adlešič, govornikoma tov. Ivanu Grabrijanu in tov. Alojzu Cvitkoviču za poslovilne besede ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Katica, hči Marica z družino, sin Miha ter bratje in sestre z družinami.

Kočevje, 15. septembra 1975.

Dolenjski list pred 20 leti

Obilna sadna letina

KOT V OSTALIH krajih države je tudi na Dolenjskem letos obilna sadna letina. Nič ne kaže, da bi sadje lahko izvažali izven okraja. Velike količine tako imenovanega industrijskega sadja lahko predelata naši podjetji Destilacija Dana na Mirni in Belsad. Potreben je bil dogovor, kako odkupiti čimveč sadja in po kakšni ceni. Z ozirom na cene, po katerih nudijo sadje iz drugih republik, je bilo dogovorjeno, naj bo odkupna cena za otresena jabolka 5 do 6 din za kilogram, tako da bi jim bila cena, postavljenim v skladišča predelovalnih podjetij, okoli 8.50 din za kilogram.

POSEBNO POZORNOST so na zagrebškem velesejmu vzbudili avtomobili novomeškega podjetja MOTOMONTAŽA. Pojav novega podjetja na našem trgu je bil za marsikoga presenečenje; DKW avtomobili si bodo s kvaliteto, primerno ceno in z znano ličnostjo, ki je združena s praktičnostjo izdelkov te znane tovarne, kmalu ustvarili sloves in odjem.

POIZKUSI SO POKAZALI, da sta belokranjska zemlja in podnebje ugodna za pridelovanje tobaka. Kmetijska delovna zadruga v Gribljah že nekaj let prideluje poleg ostalih kultur tudi tobak. Kot pravijo zadružniki, daje ta kultura največji hektarski donos. Pri povprečni letini je donos tobaka na hektar okoli 250.000 dinarjev. Proizvajalni stroški za hektar so okoli 150.000 din.

IZ DVORIŠČA PRIVATNE hiše nasproti dijaškega internata v Šmihelu pri Novem mestu prav na debelo teče gnojnica. Izliva se v odprt kanal ter teče potem ob vsej stavbi internata in vrta po cestnem kanalu mimo šole do konca vrta. Dolga črna smrdljiva luža gnojnice je v kaj čudnem nasprotju z lepo urejenim internatom, še bolj pa s splošno higieno in čistočo naselja; ne samo tujec, tudi domačin se čudi, zakaj se to dopušča.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 16. septembra 1955)

PO SVETU OKOLI

KRŠENJE PREDPISOV – Neki Francoz bo odslej gotovo prej sedemkrat premislil, ali naj spusti psa na britansko ozemlje, da bi opravil malo potrebo. Zakaj? Ko je jadral mimo britanskega otoka St. Mary v kanalu La Manche, je opazil, da njegov pes potrebuje neko steblo, da bi dvignil nogo. Zato ga je izkrcal na obalo, psu je odleglo, toda Francoza so britanski policaji olajšali za 400 funtov zategadelj, ker je prekršil predpise – o karanteni! Pasje nadloge pa take!

PREDPOGOJ! – Na plažah in v bazenih na avstrijskem Štajerskem se vsako poletje utopi okoli 200 kopalcev. Kajpak, število utopljencev je dokaj zastrašujoče, zato so pristojne oblasti sklenile, da bodo poostrile kriterije kza zaposlitev reševalcev. Odslej bo prvi pogoj – obvezno znanje plavanja, kajti ugotovili so, da doslej kar 40 odst. reševalcev sploh ni bilo plavalcev! Le na kaj naj se še zanesemo?

„PRAVOČASNO" ISKANJE – Uprava londonske podzemne železnice je pred nedavnim določila posebno ekipo, ki bo v tunelih podzemne železnice poiskala kompozicijo, ki se je izgubila pred 110 (sto desetimi!) leti! Vlak je že leta 1865 odpeljal s postaje v južnem Londonu, pa se nikoli ni vrnil v remizo. Šlo je za poskusni model, predvidevajo pa, da se je izgubil v nekem zapuščenem predoru blizu palače „Crystal Palace". Kaj pa, če ga je kdo – ukradel? !

ZAMISEL IN POL! – Boltonška mestna knjižnica v ZDA se je preselila v novo stavbo na drugem koncu mesta. Da bi prihranili pri selitvi, je knjižničar Raymond Voolette prišel na zamisel in pol. Takole je šlo: Vsak obiskovalec si je moral v stari stavbi sposoditi 10 knjig in jih vrniti v novo stavbo. Tako je bilo v treh tednih preseljenih vseh 13.500 knjig. Zamisel za naše stabilizacijske ukrepe, ali ne?

„TAKSA NA HRUP" – Od tega meseca naprej bodo morali vsi japonski letalski potniki ob nakupu vozovnice plačati še 600 jenov (okoli 35 din) „takse na hrup". Tako bo vlada vsako leto zbrala okoli 6,4 milijarde jenov, ki jih bodo porabili za zmanjševanje hrupa v okolici letališč.

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Torej le nič strahu pred vinom

(K o , s m o p r i č e n j a l i) ,trte z modro galico proti peronospori škropiti, čuli smo vse polno predsodkov. Jedni so trdili, da se bodo trte posušile; drugi, da bode vino strupeno, in takih ter jednakih neosnovanosti ab, ponarejajo „stare" dokumente o točnih podatkih, kje leže zlatonosne ladje. še več je bilo čuti. No, zdaj dohajajo že zlo jednake bajke glede lastnosti vina, napravljenega iz žvepljanega grozdja. Ne bode torej od več, ako odgovorimo na vprašanje: „Kako bode vino iz žvepljanega grozdja?" Do prvega pretakanja dišalo bode prav pošteno po žveplu. Po prvem pretakanji že veliko manj, po drugem pa kar nič več. Torej le nič strahu pred vinom, napravljenem iz žveplanega grozdja. Bog ga dai le kai dosti in pa – dobrega.

(K o n c e r t,) katerega je zvečer priredilo do 60 gg. učiteljic in učiteljev, se je prav dobro obnesel. Pevske točke so se prav povoljno izvršile one brez spremljave orkestra (kateri je bil zelo negotov) bolj nego se spremljavo, osobito rogovi pri „Lovski" so skazili ves učinek od zbora prav dobro prednašanej pesmi. Trobili so bolj za na pašo, nego za koncertno dvorano.

(H u d a , s u š a) je bila v prvi polovici tekočega meseca in koncem preteklega. Zaradi tega je rastlinje že venelo in se trava sušila. Kakor se kaže, bo letošnja letina jako slaba. 12. in 13. je zopet dobro deževalo; znabiti se še kaj zboljša.

srebrnih palic in štirimi skrinjami kovanih srebrnikov. Že pri Portugalski je v prostorih „Narodnega doma" veselico na korist podpornima družbama za velikošolce na Dunaji in v Gradci.

(T r e š č i l o) je 9. t.m. ob 6. uri zvečer pri Gotni vasi v neki drog, ki nosi brzojavno žico ob cesti, ki vodi iz Novega mesta v Metliko. Strela je ubila 17 letnega Jožefa Avsca iz Gotne vasi, ki je stal 35 korakov proč od onega droga.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 15. septembra 1895)

Odtis ne izda samo zločinca

Prstni odtisi govore o značaju posameznika

Prstni odtisi niso samo izredno dragoceno sredstvo in pripomoček za kriminologe, lahko so tudi dragocen vir spoznanj o značaju posameznika – tako vsaj trdi psiholog Gerald Fox. Črte na blazinicah prstov, ki jih ne more spremeniti nobena plastična operacija, dokaj zanesljivo kažejo, ali gre za nevrotično ali uravnovešeno osebnost.

Psiholog Fox je začel proučevati prstne odtise povsem slučajno kot strokovnjak policije za grafološke raziskave. Pri opravljanju poklica je prišel do obširnega kataloga odtisov vseh prstov kakih dvesto oseb. Raziskal je značilnosti teh oseb s pomočjo zanesljivih psiholoških testov in presenečen ugotovil, da se dajo povezati oblika prstnih odtisov in značaji preiskovanih oseb. Še posebno izrazito se je dalo razbrati iz prstnih odtisov značaj neuravnovešenosti.

Najpogostejša oblika prstnih odtisov je zavoj, toda ta tip pove najmanj. Več pove dvojni zavoj, krogec, ostri in blagi lok. Pri ugotavljanju značaja iz prstnih odtisov je potrebno primerjati odtise vseh prstov.. Tako, denimo, pogostost blagih lokov ali ostrih lokov kaže na uravnovešeno osebnost, medtem ko krogci in zavoji kažejo, da gre za nevrotično osebnost, ki se le s težavo znajde v življenju. Več ko je različnih tipov črt na prstih, za bolj stabilno osebnost gre in obratno; bolj enovit tip črt na vseh prstih kaže nevrotično osebnost.

Popolni rezultati Foxove študije še niso znani.

List za vsakogar »Dolenjski list«

Ta velikanski tanker, ki ga splavljajo v morje, bo hud onesnaževalec oceana.

Pomorski smetarji

Kako Sovjetska Zveza rešuje vprašanje umazanega oceana

Svetovna morja so veliko bolj onesnažena, kot si mislimo. Na to dokaj brezuspešno opozarjajo že lep čas nekateri strokovnjaki, še posebno ostro pa je brezobzirno onesnaževanje obsodil sloviti Thor Heyerdahl, ki je pred leti na svoji ekspediciji s papirusovim čolnom imel priložnost od blizu videti ogromne oljne, naftne in mazutne madeže, ki pljujejo po oceanih in uničujejo plankton, katerega vloga pri vzdrževanju naravnega reda je izredno pomembna.

Sovjetska zveza je ena prvih držav, ki je sklenila to vprašanje temeljito rešiti. V pristanišču ob obali Tihega oceana, Sovjetski Gavanji, so začeli graditi posebne ladje. Te ladje so namenjene vzdrževanju „higiene" vzdolž sovjetske obale Tihega oceana. V pristaniščih bodo pričakale velike prekomorske ladje in od njih sprejemale ostanke nafte, mazuta, olja in umazane vode, da jih ladje ne bi spuščale v morje.

Seveda pa „smetarske" ladje same ne bi bile dovolj. Na obalah gradijo tudi posebne prečiščevalne naprave. Vanje bodo ladje prepeljale umazanijo. Prečiščene vode, neškodljive za občutljive morske organizme, se bodo zlivale v morsko vodo.

Morda bo Sovjetska zveza tako dala dober zgled tudi drugim obmorskim državam.

Prepovedani brusi

Na Vrhu pri Sv. Trojici sem imel v svojem dolgem življenju samo dva imenitna obiska. Takrat, ko je pome pripeljala cesarska kočija, da sem se bojeval z Brdavsom, in danes. Neznan mož se je pripeljal v avtomobilu in otročaji so menili, da tako imenitnega še ni bilo v naši vasi.

„Kaj bo dobrega?" vprašam prišleca.

Najprej me pocuka za rokav, da se obrneva vstran, pa pove: „Delo imam zate."

„Dela se ne branim, plačila pa še manj," se mu zarežim.

„Pst. Bolj tiho govori, da naju ne slišijo," me opozarja in vpraša:

„Ali še tovoriš?"

„Že dolgo ne več. S kobilico popotujeva zgolj iz navade, da vidiva, kako se svet izpreminja."

„No, ravno prav. Mislil sem že, da ležiš doma za zapečkom. Bi mi prinesel iz Celovca vrečo brusov, ka-li?"

„Pokaj bi jih nosil, ko jih nihče ne potrebuje," se branim.

„Niso ravno pravi brusi. To so škatlice, podobne brusom, in znajo same računati. Pripeljal sem jih iz Nemčije."

„Presneta reč, čemu jih nisi pripeljal še čez mejo?"

„Ako bi jih, ne bi prišel tako daleč pote. Obilo ti bom poplačal."

„Kaj pa mejači in možje postave?" me je skrbelo.

„Ne smejo te dobiti. Torej boš ali ne? Meni se mudi," je postal nestrpen.

„Veš kaj? Meni se kar zdi, da je ta stvar strogo prepovedana, zato ne bom šel namesto tebe v žerjavico po kostanj. V take sumljive reči se ne vtikam več. Ne bi imel rad na stara leta sitnosti in slabe vesti. Veš, oblast je oblast, čast je pa čast! To je več vredno kot ne vem kako velika mošnja novcev. Zdaj pa mi izgini izpred oči, kajti brž moram napisati pismo, da posvarim druge pred takimi nevarnostmi, kot si ti."

MARTIN KRPAN

Prihodnost RTV trije sateliti?

Oddajnikom se izteka

O kakovostno spremenlji televizijskem sporedu na venskem ne kaže izgubljati sed. Tudi o razsežnosti sp ma ne moremo napisati pohvalnega; vsaj kar se Do ske tiče, kjer še zmeraj ni prestrezati sporeda UHF od nikov. Zategadelj sezimo likanj v prihodnost, ki obe tem pogledu velike novosti.

Znanstveniki predvidev da bo že čez deset let večji televizijskega in radijskega grama predvajan prek satelit Na ta način bo rešeno tisto, dandanes prizadeva tudi razvitejše radio-difuzne siste pokrivanje celotnega progr skega področja. Znanstveniki si edini, da bo v tem oziru boljša rešitev izpopolnjena telitska radio-difuzna mre katere temelj bodo t.i. geo cionarni sateliti.

Geostacionarni jih imenuj zategadelj, ker bodo za opa valca z Zemlje zmeraj na en in istem mestu; v resnici pa takšen satelit napravil poln k okoli Zemlje v enakem čas kot ga potrebuje Zemlja, da zavrti okoli svoje osi.

Po najnovejših dognanjih gotovo, da bi za vse nacional televizijske mreže v Evropi dostovalo le nekaj takih sa

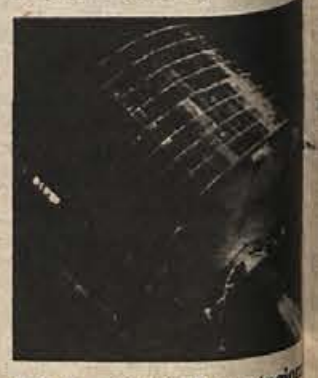

Tak je „prototip" geostacion nega satelita za televizijski radijski program.

tov, ki bi pokrivali podro ene ali več držav skupaj. Kaj bi moralo biti število sate omejeno, kajti pri takšnem voju satelitske tehnike, ko dandanes, mora ostati pr prostora tudi za druge kom kacijske, hidrometeorološk različne satelite nasploh.

Naslednja stopnja v raz satelitske radio-difuzne mre bodo zato trije veliki in do tankosti izpopolnjeni geostac narni sateliti, ki bodo s televizi skim in radijskim programo pokrili vsa naseljena podro Zemlje. Nekakšni poskus „prototipi" le-teh se že nah jo 36.000 kilometrov nad Z ljino površino v območju ek torja.

Riše in piše: Marjan

30. Dragi bralci! Naša na nam je, a moramo vam spo dostnim prihodom Paradižn Košato lipo! V zadnjem odb pred samim domačim prag nevšečna zadeva: stari Pote nil je pištolo histerični mo vozniku.

„Pretentati me hočeš!

DANES

KAJ JE NOVEGA

IZ TRDINOVEGA NOTESA

DANES

TUDI UMRETI NA KREDIT

DANES

18. IX. '75
47
PRILOGA

umreti se ne splača

Na sredini današnje Priloge objavljamo pod naslovom TUDI UMRETI NA KREDIT zapis o tem, kako je smrt postala najdražji dogodek v človekovem življenju in kako se je iz tega bistvenega človekovega dogodka razvila prava industrija.

Ob smrti je potrebno drago plačati prav vse — od mrliške vežice do britja pokojnika, od krste, ki je lahko vredna tisoč dinarjev ali pa celo desetkrat toliko, do vencev, pevcev in godbe, od nagrobnega spomenika do osmrtnic in zahval . . .

In ko vse to seštejete ter upoštevate ob tem še pogrebščino in sedmino — je znesek prav gotovo dovolj velik, da mora povprečen svojec povprečnega umrlega občana seči tako globoko v žep, da bi to zadostovalo za največji potrošniški kredit.

Zaradi tega se umreti ne splača, zaradi tega bomo kmalu tudi umirali na kredit. Razen, kajpak, če ne bodo pogrebnine in posmrtnine naglo poskočile.

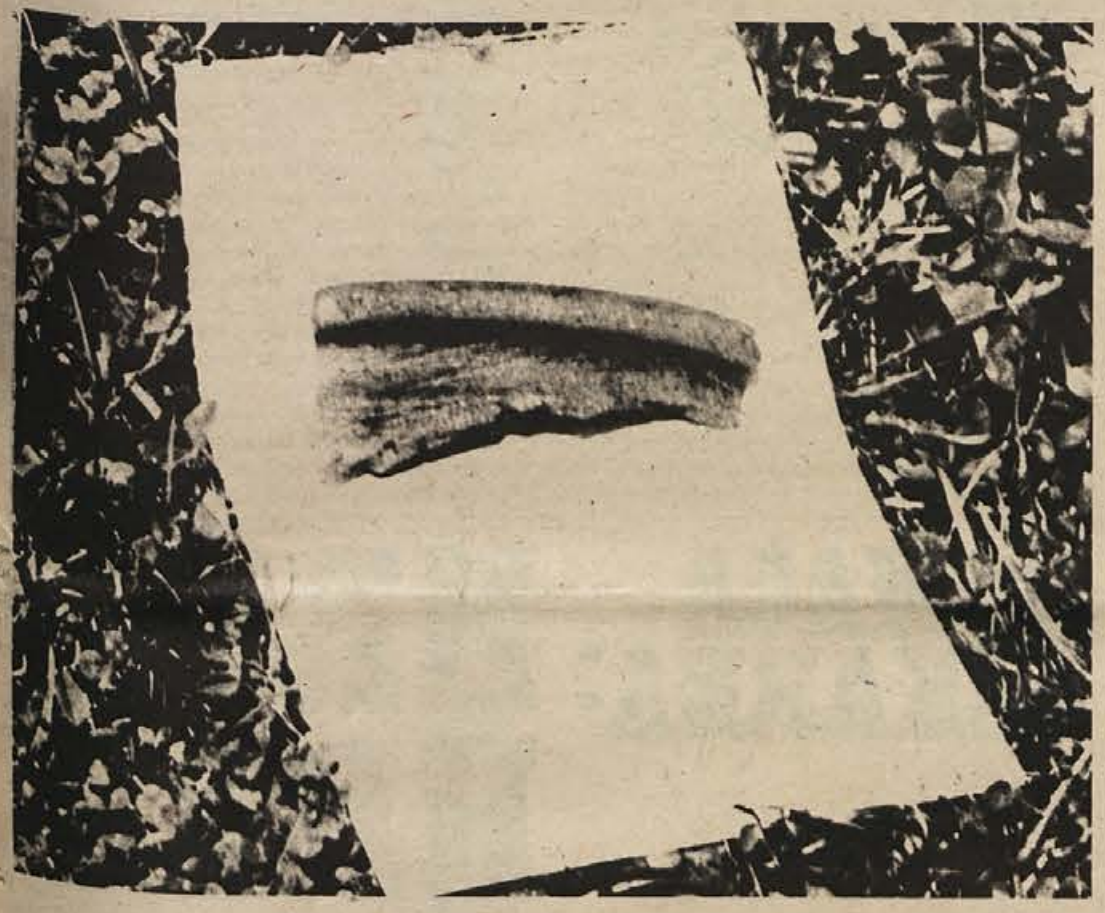

Libna, mesto treh obzidij

Libna pri Krškem že dolgo privlači arheologe. To poletje so si izbrali za izkopavanje rob zelene terase, za katero vešče strokovnjakovo oko takoj ugotovi, da so jo nekoč v davnini ustvarile človeške roke. Umetna meja terase pod cerkvico na vrhu griča poteka po obzidju davne naselbine.

Libna skriva pod bujnim zelenjem zanimivo preteklost in arheologi jo skušajo vedno znova priklicati na dan. Ostanke pokopane kulture je ob vznožju Libne začel prvi odkrivati Jernej Pečnik z arheologi iz dunajskega prirodoslovnega muzeja pred osemdesetimi leti. Do druge svetovne vojne je bilo izkopanih več kot sedemdeset rodovnih gomil, v katerih so pokopavali rodove skozi več stoletij. V eni gomili je bilo po trideset do petdeset grobov.

Po drugi svetovni vojni je nadaljeval izkopavanje dveh gomil pokojni ravnatelj Posavskega muzeja Stanko Škaler. V njih je našel zelo dragoceno in vsebinsko bogato gradivo. Najzanimivejša sta bila grob ilirskega vojščaka s čelado in situlo in grob bojevnika, pokopanega skupaj s svojim konjem.

Obilica gradiva je letos spodbudila arheologe k raziskovanju naselbine, kateri so pripadali grobovi. Dela se je lotila ekipa Posavskega muzeja pod vodstvom arheologa Mitje Guština. Posavski muzej se je odločil za to raziskovalno akcijo, da bi dobil odgovor na vprašanja, koliko časa je naselbina živela, s kolikimi obzidji je bila obdana, koliko naselbinskih slojev se je nabralo skozi stoletja in kako se je ohranila hišna arhitektura.

Izkopani libenski grobovi sodijo v čas starejše železne dobe od 750 do 300 let pred našim štetjem. To je bil čas Ilirov, medtem ko po slučajnih najdbah letošnjega izkopavanja sklepajo, da sodijo sloji v čas od leta 700 do začetka našega štetja. To pomeni, da je bila Libna naseljena tudi v latenski dobi, v času keltske dominacije v naših krajih.

Pod površinskim slojem je našla ekipa Posavskega muzeja ostanke treh obzidij. Najmlajše obzidje pripisujejo na podlagi najdenega ometa in novca cesarja Galiena v obdobje markomanskih vojn, to je v čas okoli 245. leta. Pod njim je ohranjeno starejše obzidje iz petega in šestega stoletja pred našim štetjem. Še niže so naleteli na močan sloj ruševin z veliko keramike in hišnega lepa. To je najstarejše obzidje, ki sodi v sedmo stoletje. Naselbina je bila sprva utrjena samo z zemeljskim nasipom.

JOŽICA TEPPEY

ZAUPATI SEBI IN MOTORJU

Kaže, da sta le dve poti do vročih asfaltnih stez, na katerih se podijo hitri avtomobili: bodisi da ima človek dosti denarja ali pa se vpiše v dirkalno šolo Jima Russella (za nas je najbližja v Zeltwegu).

Metod Papež iz Boštanja, ki je lani prestal izpit v tej šoli, letos pa ima za seboj že nekaj uspehov in tudi smole (za zadnjo dirko v Silverstonu je zamudil letalo!), pravi, da ima zeltweška šola dirkanja 12 lekcij, v kar je všteto pet krogov vožnje v vsaki lekciji. Važno za vsako lekcijo so obrati stroja. Začne se s komaj 3.400, potem pa dodajajo od 200 do 400. Za to ima kandidat seveda že na voljo enosed, inštruktor pa nadzira njegovo početje na stezi s svojim avtomobilom na kritičnih točkah ali z merilcem vrtljajev in štoparico.

Skrivnost uspeha na vsaki stezi posebej je poznavanje idealnih linij v ovinkih. Da so kriteriji res strogi, pove to, da že pri prvih lekcijah dopuščajo le sekundno odstopanje, dve sekundi je že mnogo! Ponavadi lahko pride do 10 lekcije vsak povprečen smrtnik. Do 11 in 12 lekcije pridejo tisti, ki zmorejo dober čas na stezi. Pri 12 lekciji dovolijo stroju, da se vrti že s 7.500 obrati na minuto. Seveda so pri tem izključene takšne vragolije, kot jih včasih vidimo na naših cestah, kot npr. sunkovito obračanje volana ali podobna nedopustna početja. Po klubski dirki dobi novopečeni dirkač diplomo, ki mu omogoča udeležbo na vseh mednarodnih dirkah. To pa je lahko tudi vse, zakaj od tu naprej odpira vrata samo še denar, kajti bolid formule I stane dva do tri milijone novih dinarjev!

DOGODIVŠČINE MAČE NOGE

Letos spomladi je bila na turneji po Evropi skupina ameriških ansamblov, predstavljena kot „paket" gramofonske družbe Warner Brothers. Kljub temu da so bile prve zvezde te turneje Doobie Brothers, sta bili največ navdušenja in pohval deležni skupini Tower of Power in Little Feat.

Preden je kitarist Lowell George ustanovil skupino Little Feat (Majhna noga), se je že osem let pečal z glasbo. Bil je studijski glasbenik in je sodeloval z Nilssonom, Carly Simon in z Delaney and Bonnie. Približno devet mesecev je bil tudi član Franka Zappa Mothers of Invention. Sodelovanje z njimi pa se je končalo, ko mu je Zappa predlagal, naj ustanovi svoj ansambel. Lowell je takoj uvidel, da mu je Zappa na vljuden način povedal, da je odpuščen. Leta 1968 je ustanovil Little Feat. Prvi, ki se mu je pridružil, je bil pianist in orglar Bill Payne. Potem sta prišla še bobnar Rick Hayward in basist Roy Estrada, ki je nalašč zato zapustil „Motherse". Ime so si dali po opazki, ki jo je dal njihov prijatelj, rekoč, kako majhne čevlje nosi George.

In potem so krenili na pot. Po dolgem in počez so prekrižarili Združene države, igraje v vseh mogočih klubih in dvoranah. Prvi nastop so imeli v nekem klubu, kjer je bil nad odrom napis: PREPOVEDANO SE JE TEPSTI. Kasneje so izvedeli, da je bil ta napis tam zato, ker so teden dni prej člani skupine MC 5 začeli pretep. Dve leti je trajalo, preden so prvič videli notranjost snemalnega studia. Po dveh neuspešnih velikih ploščah jih je zapustil basist in kazalo je, da bo ansambel razpadel. Lowell je že razmišljal o tem, da bi se posvetil producentstvu, toda našli so basista Kennyja Gradneya, ta pa je imel prijatelja kongoista Sama Claytona. Dodali so še enega kitarista (Paul Barrere) in nastala je zasedba, ki obstaja še danes. Dodatnega kitarista so potrebovali zato, da bi se Lowell lahko bolj posvetil solo kitari in petju, za kongoista pa jim sicer ni bilo takoj jasno, kaj bodo z njim, toda kasneje se je stvar obnesla.

Little Feat so šele s tretjim albumom vzbudili zanimanje za svojo glasbo, toda niso se uvrstili na nobeno lestvico. Lansko leto pa so izdali četrto veliko ploščo „Feats don't Fail Me Now", s katero so se začeli prebijati na površje.

V ZDA jih že smatrajo za enega najboljših ameriških rock ansamblov.

Kot glasba veliko ameriških skupin je tudi njihova kombinacija več zvrsti ameriške muzike. S svojo raznovrstno in veliko zasedbo lahko igrajo country, blues, funky – soul ... Večkrat delujejo tudi jazzy, pa še Zappov vpliv se začuti kdaj pa kdaj. Vse njihove skladbe pa druži ritmičnost, ki na koncertih vrže poslušalce s stolov.

Lowell pa se velike publicitete in dobrih kritik boji. Pravi, da ko preberejo kakšno ugodno kritiko, postanejo zaskrbljeni, kako bodo naredili naslednjo ploščo boljšo od prejšnje.

STROGO, TUROBNO, PAVENDAR...

Nič več živih barv, nič več frfotanja okrog nog, to sta glavni spremembi nove jesensko-zimske mode. Pariz in Rim, po katerih se v modnem svetu vrti ves svet, diktirata za letos strogo eleganco. Na mlade tokrat niso računali, ker zanje tako in tako nobene zapovedi ne veljajo več, pač pa je zdajšnja moda kot nalašč za zrelo ženo.

Kostimi s tričetrtinsko jopo prihajajo na prvi tir, na sploh pa velja, da postaja linija ožja, bolj ravna. Namesto širših kril, v katerih smo tako udobno hodile, se nam spet obetajo ozka in malo daljša, oprijemajoča se krila z razporkom ali gubo ob strani, da ne bi imele težav pri prvi stopnički.

Jesenski kostimi so klasičnega kroja, za katere so zelo uporabna blaga, ki so sicer za moške obleke. Sivo-belo črtasto, droben karo, večni črno-beli pepita. Druga možnost, malo bolj žensko obarvana, so volneni jerseyi, ki pa seveda zahtevajo drug kroj. Krilo ozko, pa vendar ne oprijeto, jopa precej dolga, s pasom, zgornji del je širok, z raglan ali kimono rokavi.

Največja sprememba nas čaka pri barvah. Nove so vse turobne in mračne in vse so videti take, kot bi jim v lepi naravni barvi primešali malo sive. Črna barva dobiva na ceni, zraven nje pa še zamolklo rdeča z malo roza mešanice, nova zelena, zmešana z modro, pa temno vijoličasta z malo rjavega dodatka. Videvali bomo tudi precej sivega in barve kamelje dlake, ki sta pravzaprav edini vedno aktualni.

Ob klasični in bolj strogi liniji ter turobnih barvah pa vendar ne gre obupavati, da bi ta moda mlajše delala starejše. Za to poskrbijo modni dodatki: čepice, rutice, torbice, cvetlice, ogrlice, škornji, čevlji pa še in še, kar je sicer majhno, a veliko stane.

RIA BAČER

DOMAČA LEKARNA: HREN HREN

Po latinsko se mu reče „armoracia". Sestavljena beseda pove, kje je rastlina doma: ar pomeni blizu, mor pa morje. Da hren cvete od maja do julija, najbrž veste, za zdravje pa je posebno dobra korenika, ki pa jo izkopavamo septembra in oktobra.

Hren ima veliko zdravilnih lastnosti. Pospešuje izločanje seča, draži sluznice, topi sluz in lajša kašelj. Hrenov čaj ali kuhan hren pa pomagata pri napenjanju, vnetju ledvic, skorbutu, vodenici, mrzlici in slabi prebavi. Sveže nariban hren je sam po sebi zdravilo zoper revmo in protin. Lahko ga jemo 3 – 5 gr vsak večer ali pa sveže nariban hren uporabimo za obkladek. Ta pomaga pri glavobolu, živčnosti in išiasu, pa tudi pri čebeljih pikih. Pri revmi priporočajo še masažo s hrenom, namočenim v kis.

Pri hrenu moramo poznati pravo mero, posebno če uživamo hrenov sok. Ta v majhnih količinah pospešuje izločanje seča, v preveliki količini pa lahko povzroči krvavitev v ledvicah.

GOBE NA ŽARU

Jesenske nedelje mestne družina kaj rade prežive na piknikih v naravi. Lovimo zadnje sončne žarke, s katerimi je letošnje poletje tako skoparilo, hkrati pa pridejo na svoj račun gobarji, nabiralci kostanja in tisti, ki jim je bolj pri srcu vinska trta.

Zakaj ne bi običajnega jesenskega jedilnika s čevapčiči in ražnjiči izboljšali še s specialiteto – gobami na žaru? Kaj enostavno jih lahko pripravite, recept pa je povedala kvalificirana kuharica Majda Bevc iz Novega mesta:

„Gobe narežemo na lističe, ki so vsaj centimeter debeli, medtem ko manjše gobice in klobuke pustimo cele. Očiščene gobe posolimo in popopramo ter jih polagamo na povsem malo pomaščeni raženj. Opečemo jih samo toliko, da z obeh strani hrustajo, ne smejo pa biti mehke, kot kuhane. Ko pečene gobe polagamo na krožnike, vsako pokapljamo z malo surovega masla. Zraven je najboljši koruzen kruh."

Gobe na žaru so poslastica, po kateri se vam bodo še večkrat pocedile sline. Končno pa, če jih naberete sami, taka jed tudi nič ne stane. Pazite le, da bodo gobe užitne!

R. B.

L. LESAR

LESENE HARFE DOLENJSKE

OKNO ILIJEVEGA KOZOLCA

Skrbi zase, ljubi brata,
dvigni ga, odpri mu vrata,
in sodnik naj bo srce!!

Pod Ilijevim KOZOLCEM v Dolnjih Retjah pri Velikih Laščah je po pripovedi literarne zgodovine in ustnem izročilu imel svojo pisateljsko delavnico Fran Levstik. Izpričano je, da je tu napisal MARTINA KRPANA, NAPAKE SLOVENSKEGA PISANJA in POPOTOVANJE IZ LITIJE DO ČATEŽA, slavni slovenski POTOPIS, in še bolj slavno zgodbo ali povest o neuničljivem slovenskem mužiku, prebrisancu in simbolu upornosti, ponosa in preprostosti, ki je že od nekdaj vrela iz teh ljudi, kakor raste leska in praprot.

Pred več kot sto leti ali natančneje pred sto sedemnajstimi leti je v „Slovenskem glasniku" pričela izhajati povest Martin Krpan. Zaradi klenosti jezika in pogumne pripovedi je v času vse hujšega zatiranja Slovencev Martin Krpan z Vrha od Svete Trojice s svojo kobilico in mesarico in kijem, narejenim iz cesaričine lipe ali lipca(?) in z natovorjeno soljo postal simbol revolucionarnega hotenja in ni čudno, da je prav ta povest prodrla v najširše plasti in se uveljavila tudi izven naših meja. Saj je Martin Krpan med drugim preveden tudi v ruščino, nemščino, srbohrvaščino itd. . . . Prirejen je bil tudi za oder. Prvo dramatizacijo je pripravil leta 1905 Govekar. Kmalu po vojni pa ga je na novomeškem odru režiral dolgoletni ravnatelj obrtne šole, vsestransko razgledan mož in prvi urednik Dolenjskega lista — Jože Zamljen—Drejče.

Dr. Anton Slodnjak pravi v svoji razpravi o Levstiku, „da je Martin Krpan vrhunec folklorizirajočega pripovednega načina, ki je docela ustrezal zahtevam, kakršne si je postavil v Popotovanju in v Napakah. V tej povesti je združil ljudske prvine s svojo idejo o večni nehvaležnosti vladarjev do požrtvovalnega in velikodušnega ljudstva. Jasno, v slovenskem in občečloveškem merilu veljavno vodilno misel je izrazil v tako čudovitem soglasju vsebinskih in izraznih prvin, da Martina Krpana lahko uživa najbolj razvajen estet in vsaka preprosta duša."

Pod kozolcem, ki je sedaj kulturni spomenik, z razgledom proti Turjaku in okolici sem se pogovarjal z enim od redkih suharobarjev, ki so ostali zvesti ročni izdelavi škafov in keblic — 66 letnim Poldetom Grudnom, ki se je rodil v tej vasi v neposredni soseščini Ilijevih. Tja je tako rad zahajal Levstik zaradi prijatelja Jožeta Oblaka, odličnega čebelarja, pa tudi zaradi dobrega kruha, ki ga je doma velikokrat manjkalo.

„Ko sem bil še jaz majhen," pravi Polde, „ je bila lesena kašča polna papirjev, knjig in rokopisov. Če bi takrat vedel," se mu oči zasvetijo, „bi vse te reči pobral in obogatel. Toda pred petdesetimi leti so kaščo podrli in vse se je razgubilo."

IVAN PRIJATELJ iz Dol. Retij, sedanji lastnik Ilijevega kozolca, je ostal sam na tem svetu, le včasih ga obišče kateri od otrok. Pri osemdesetih letih je še ves živahen in šegav. Še redi živino in v mali čumnati v svoji stari, lepi hiši izdeluje škafe.

„Zame je najlepša dišava duh po smoli in lesu in najlepša pesem z dobro nabrušenim obličem posneto oblanje. Včasih si pa mimogrede tudi zažvižgam. Ej, star sem, star, pa tudi starost dočakajo tisti, ki prej ne umrejo," pravi.

V kmečki izbi s krušno pečjo in dolgo kmečko mizo, ki še ni pokrita s polivinilom, sva modrovala in razlagal mi je o kozolcu, ki je bil nekoč Ilijev, zdaj pa je v njegovi lasti: „Bojim se kaj obesiti v tiste late, ker se mi zdijo nekam svete. Veliko ljudi prihaja, posebno mladine. Hodijo tod okoli, mi v vasi pa nimamo niti gostilne, da bi se odžejali. Niti razglednic, da bi jih kupili za spomin."

Hiša, v kateri se je rodil Fran Levstik, veliki slovenski pisatelj, ima vzidano ploščo. To je pa tudi vse . . . Toda kozolec je nema priča kakor tista starodavna lipa sredi vasi, pod katero je Močilar razlagal o starih časih in so otroške oči in ušesa nadobudnega fantiča vsrkavale čisti vrelec, ki se je v poznejših letih sprostil v pesniku, pisatelju in človeku, v drevesu, ki je neminljiva prisotnost živega, v zelenih krošnjah drevesa nad Tankovim malnom, kjer teče voda in kjer je bil doma Primož Trubar.

a. bartelj

DOBER DAN, DOLENJCI

VIKTOR POVŠE

Po vojni je v osnovno šolo v Poljane pod Rogom prišel šolski nadzornik. Štirje razredi so se gnetli v eni sami sobi in učenci so se stiskali v treh klopeh, narejenih za partizanske mitinge. Nadzornik je pogledal po vaških fantičih in deklicah in rekel: „Da, daleč od sveta ste in živite še v veliki revščini. Morda pa bo prav kdo od vas kasneje zašel v svet in v njem kaj pomenil."

Te besede so se še posebej zarezale v otroško dušo malega Viktorja Povšeta. Takrat se je zaklel, da bo prav on tisti, ki bo šel v svet in nekaj pomenil.

In še en dogodek iz tistega časa se je Viktorju Povšetu vtisnil globoko v spomin. S tovornjakom so se odpeljali na šolski izlet v Ljubljano. Učiteljica Kulovčeva je otrokom pokazala tudi univerzo in jim povedala, da je to najvišji hram učenosti. „Pod to streho bom nekoč tudi jaz!" si je potiho, a odločno prišepnil Viktor. Zato se je po osnovni šoli v Dolenjskih Toplicah odločil za gimnazijo.

Vendar ta stvar ni bila tako preprosta. V šolo je moral pravzaprav uiti. Domači so hoteli, da bi se fant izučil kakšnega poklica, da bi čim prej prišel do kruha; Viktor pa je pred sabo jasno videl svoj cilj: gimnazijo, univerzo, želel je priti v svet, hotel je nekaj pomeniti. Zato se je na skrivaj pred starši in ob pomoči učiteljice Fanike Černetove pripravljal na sprejemni izpit za gimnazijo. Ko je bila ta preizkušnja za njim, se tudi starši niso mogli več upirati njegovi želji.

Kadar je Viktor pozneje doma potarnal, da je življenje v internatu hudo, hrana slaba, ga je oče vedno vabil, naj pride domov, češ da je dela in jela dovolj. Povšetov cilj pa je postajal vse bolj določen: kmalu se je odločil, da bo šel po gimnaziji na likovno akademijo. Že od prvih šolskih let je bilo v njegovih zvezkih pol napisanega, pol pa narisanega. Prvi resnejši pouk o slikarstvu je dobil na novomeški gimnaziji od pokojnega slikarja Vlada Lamuta. Ker pa gimnazija sama ni mogla dati trdnih osnov za študij na akademiji, je Povše nadaljeval šolanje v Ljubljani, da je hkrati lahko obiskoval Robovo slikarsko šolo, ki sta jo vodila Slapernik in Jakob Karel.

K sprejemnemu izpitu na akademijo se je prijavilo 75 kandidatov, sprejeli pa so jih le šest in Povše je bil med njimi edini Slovenec. Vpisal se je na slikarstvo in med dolgim študijem je moral poprijeti za vsako delo, saj je bil v glavnem odvisen le od sebe. O počitnicah je pod vodstvom prof. Šubica delal pri Republiškem zavodu za spomeniško varstvo in se tako navdušil za restavratorsko delo.

„V času študija sem kar eno leto delal z restavratorji. v glavnem pri ohranjanju naših fresk. Spoznal sem tudi, da bom samo od slikarstva težko živel. Restavratorstvo me je vedno bolj privlačevalo in po diplomi sem se vpisal na postdiplomski študij, smer restavratorstvo," preprosto pove Povše. Ravno takrat so v Novem mestu ustanavljali medobčinski zavod za spomeniško varstvo in Povše je dobil štipendijo kot bodoči restavrator; sedež tega zavoda naj bi bil v Kostanjevici. Ko pa so bili okraji razformirani, je ta zamisel padla v vodo. Medtem je Povše končal podiplomski študij in prišel s specializacije v Sovjetski zvezi, kamor je odšel na lastno željo, ko je dobil štipendijo Prešernovega sklada.

Jasno je bilo, da z zavodom ne bo nič in postavilo se je vprašanje, kam s Povšetom. Nekdo je rekel: „Naj gre učit na osnovno šolo, če hoče . . ." Tako je Dolenjska zgubila človeka, ki je bil že takrat eden največjih naših strokovnjakov restavratorjev.

„V Rusiji se je moj poglobljeni študij šele začel. V mogočnih restavratorskih inštitutih sem se počutil kot sestradanec pri bogato obloženi mizi: vse bi rad pojedel, pa nisem vedel, kje naj začnem. V Rusiji, največ v Moskvi, sem bil skoraj dve leti in lahko rečem, da sem se dodobra najedel vseh dobrot, ki so mi jih prijazno ponudili," pove vedno dobre volje živahni in šegavi Povše.

Na ministrstvu kulture si je pridobil prijatelje in to mu je omogočilo, da so mu bila vrata povsod odprta. Delal je pri restavriranju ikon, grafike, pergamentov, pri konserviranju dokumentov (tako imenovano čitanje ugaslih tekstov); pokazali so mu najnovejšo tehnologijo za restavriranje oljnega slikarstva, lesenih plastik, pridobil si je znanje o konserviranju in jreševanju kamnitih del. „Spoznal sem, da molči le tisti, ki nima kaj povedati. Stara šola modro skriva zgolj svoje neznanje!" sodi Povše. „Na Zahodu se jaz ne bi mogel nič naučiti; prvič so na Vzhodu, kar se restavratorstva tiče, spredaj drugič pa je na Zahodu tako znanje tržno blago, ki ga dobi tisti, kdor več plača."

Nekaj pa je moral obljubiti: da najnovejših metod za reševanje kamna ne bo publiciral, lahko pa jih uporablja pri svojem delu. „Restavratorstvo je v Rusiji res na zavidljivi ravni. Sicer pa ni čudno – samo v Ermitažu dela na tem področju 85 strokovnjakov pod vodstvom prof. Kastrova."

Ko s Kostanjevico ni bilo nič, so Povšeta vabili v Ljubljano, Koper, Maribor. Odločil se je za Celje, ker tam še ni bilo nobenega restavratorja. „Vedel sem, da bo to pionirsko delo in da bo vse, kar bom naredil, le moje delo." Od 1967 je svoboden umetnik. „Za svobodo pa se bori cel svet," se zasmeje. Kmalu bo dobil večji atelje in potem se bo še bolj posvetil tudi slikarstvu. Tako veliko njegovih slik dolenjske pokrajine, ki jo najraje slika, visi na Štajerskem. Na Štajerskem je tudi največ restavriral, med drugim tudi Pieta iz celjske gotske kapele; to so občudovali na razstavi žalostnih Madon iz vse Evrope v Salzburgu. Med bisere gotskih kipov spada celjska Madona iz 14. stoletja, ki jo je tudi restavriral mojster Povše, ogledali pa so si jo na razstavi jugoslovanske umetnosti v Parizu. Dolg je seznam del, ki so jim novo življenje vdahnile roke Viktorja Povšeta; na razstavi Gotske plastike na Slovenskem je bilo več kot 20 del, ki so bila prej v njegovem ateljeju, nad katerimi je prebil dolge ure natančnega in potrpežljivega dela. V letošnjem letu se je največ posvečal restavriranju pleterskih apostolov; to veliko in pomembno delo je končal pred kratkim.

Material, ki ga Povše potrebuje pri svojem delu, je zelo težko dobiti. Iz Rusije je prinesel kar 32 kilogramov raznih materialov, za katere je na ministrstvu dobil nekakšno „bianco menico", sicer jih sploh ne bi mogel prenesti čez mejo. Med drugim potrebuje tudi posušene jesetrove mehurje. To je zelo iskano blago, saj prav iz mehurjev teh rib delajo najboljše želeje v najdražjih restavracijah. Za Povšeta pa so jih zbirali po vsej Sovjetski zvezi! Zelo dobre odnose ima tudi s poljskimi strokovnjaki, ki prihajajo k njemu v Celje.

„Restavratorsko delo ljudje slabo poznajo in o njem je težko govoriti. To je treba videti. O tem bi rad predaval v Novem mestu in drugih dolenjskih mestih, saj imam svoje delo od začetka do konca posneto in zabeleženo, tako da lahko vse od začetka ponovim," predlaga Povše. To je prav gotovo ponudba, ki je ne gre prezreti.

TUDI UMRETI NA KREDIT?

Okoli domačije pod cesto ni tistega življenja, ki obkroža druge kmetije v Podgorju.

Smrt je postala najdražji dogodek v človekovem življenju; prava sreča je, da pokojnika ni več med živimi in se mu zato ni potrebno ukvarjati s številkami. Iz enega od treh bistvenih človekovih dogodkov — rojstvo, poroka smrt — se je razvila prava industrija in danes se pravzaprav skoraj ne more več zgoditi, da bi pogreb in vse, kar sodi okrog njega, veljalo manj kot milijon starih dinarjev!

Ljudje se rodimo na kredit, živimo s krediti in od njih in vse bolj očitno postaja, da bomo tudi umirali na kredit. Življenje torej ne bo več življenje — ampak posojilo. Za tiste, ki ne verjamejo, kako draga je danes smrt, navajamo podatke.

od mrliške veže do britja

V pogrebni službi novomeškega Komunalnega zavoda sem dobil naslednji cenik, za katerega so rekli, da je v skladu s Skupščinskim Dolenjskim listom 1/73, kjer so bile objavljene cene. Zraven pa so pristavili, da so že prosili za podražitev, a še niso bili uslišani. Kaj hočemo, inflacijska podgana gloda tudi tako prozaično zadevo, med kakršne prištevamo smrt.

Uporaba mrliške veže na novomeškem pokopališču stane 27,50 din na dan, njena dekoracija pa 44. Recimo, da je umrl Novomeščan: prevoz pokojnika do 20 km daleč stane 82,50 din, spremstvo pri prevozu pa zaračunajo takole: vsaka šoferjeva ura 57,92 din, vsaka spremljevalčeva ura 36,58 din. Za dvig trupla na domu, v mrtvašnici bolnišnice ali na cesti je potrebno odšteti novih 66 dinarjev.

Mrtev človek postane mnogo bolj dragocen, kadar pride v roke brivcu — britje je 27,50 din, umivanje 33 din in preoblačenje 110 din. Za zapiranje in odpiranje vrat v mrliški veži ter za prižiganje in ugašanje sveč zaračunajo po 39,60 din na dan. Vsakega pogrebca je prav tako potrebno plačati: pri civilnih pogrebih je navadno sedem pogrebcev, vsakemu je treba odšteti po 69 dinarjev. Za izkop navadne jame računajo 209 dinarjev, za infekcijske stroške 66, za urejanje dokumentov 44 in za obvestilo iz bolnišnice 11 dinarjev. V Novem mestu na srečo pokopališče še ni tako zasedeno, da bi morali še živi občani skrbeti za svoje posmrtne ostanke, kot se to dogaja v velikih mestih, zaradi česar morajo dajati v časopise oglase za nakup groba podobno kot za nakup avtomobila, stanovanja ali klavirja . . . Najemnina za grob, ki velja deset let, stane 200 dinarjev. Vse potrebne formalnosti, ki smo jih doslej zapisali in ki so potrebne za zadnji počitek, so nas pripeljale do kar velike številke: 1604,70 dinarjev.

krsta: tisočak ali desetkrat več

To kajpak še daleč ni vse. Zdaj seštejemo še pogrebni material. Tu je najdražja postavka krsta. V pogrebni službi imajo na zalogi krste od 915,62 do 2.814,55 dinarjev — za ilustracijo pa bodi omenjeno, da je pri enem izmed lanskih pogrebov na novomeškem pokopališču samo krsta stala več kot milijon starih dinarjev! Socialno razlikovanje se žal potegne še čez zadnji prag človekovega življenja . . . Lesen križ stane 35,46 din, vsaka osmrtnica 2,80, sveča pa 11,93 din.

Poglejmo še stroške za drug pogrebni material. Polivinilasta vreča stane 148,30 din, pregrinjala so po 130 do 292,50 din, rjuho morate plačati 27,94 din in blazino 108,16 din. Okroglo vzeto, če se odločamo za srednje vrednosti povsod tam, kjer je mogoče kupiti cenejše ali dražje stvari, kot na primer krste ali pregrinjala, nas stanejo pogrebni stroški novih 2.560 dinarjev.

Pri Komunalnem podjetju bomo torej še mrtvi vredni več kot štiri nove tisočake!

To pa žal še daleč ni vse, na kar moramo računati ob smrti. Za ureditev gomile in odstranitev uvelih vencev bomo pogrebni službi odšteli še 89,10 dinarjev.

Sorodnikom bomo poslali telegrame ali jim bomo telefonirali, toda o smrti navadno seznanimo tudi prijatelje in znance pokojnega. Ti živijo v različnih krajih in skoraj si ne moremo pomagati drugače, kot da se odločimo za objavo osmrtnice. Običajna osmrtnica stane v našem časopisu 720 dinarjev — tako kot pri vseh časopisih je tudi pri Dolenjskem listu v navadi, da imajo naročniki popust. In če upoštevamo osmrtnico in po pogrebu še zahvalo brez popusta, moramo spet precej globoko poseči v denarnico in plačati — 1.440 dinarjev.

venec, pevci, godba...

Kadar nam umre drag človek, ga spremimo s cvetjem. V cvetličarni so povedali: „Imamo vence različnih velikosti in različne kakovosti. Venci s svežim cvetjem veljajo od 300 do 500 dinarjev, za večje pa računamo do 800 dinarjev. Venci s suhimi rožami stanejo 250 do 300 dinarjev . . .“

Na pogrebih, kjer je že tako turobno vzdušje, navadno niso zgolj govorniki. A če hočemo, da bodo ob gomili peli pevci, potem moramo računati na nov izdatek — od 600 do 1.200 dinarjev, odvisno kajpak od tega, koliko pevcev poje. In če bo pokojniku na zadnji poti igrala godba na pihala, je potrebno računati še na okrog 1.300 dinarjev novih stroškov.

Vsi tisti, ki bodo pokopani z duhovnikom in ob zvonjenju, naj računajo še na 400 do 500 dinarjev dodatnih stroškov, kot so povedali na župnijskem uradu v Novem mestu. In sicer: maša je po 60 din, zvonjenje vsakega zvona po 10 din, potem pa še pogreb sam in denar za mežnarja in ministranta.

In če potegnemo črto pod dosedanje stroške, potem nam da seštevek veliko številko: okrog 8.400 dinarjev ob upoštevanju tega, da smo računali, da je šlo za civilni pogreb.

... in spomenik

Številka, ki smo jo dobili, nam že precej otipljivo dokazuje, da ni malo takih, ki so umrli in bili pokopani na kredit. Še več pa je pokopanih na kredit, če k pogrebu prištejemo denar za nagrobni spomenik. Telefonirali smo v edino kamnoseštvo, ki ga je mogoče poklicati v Novem mestu, in na drugi strani žice je prijazen glas povedal: „Dela imamo čez glavo in letos ne sprejemamo nobenih naročil več. Največ kupcev se odloči za nagrobne spomenike v vrednosti okrog 7.000 dinarjev. Sicer pa pri nas prav dragih spomenikov ne delamo, saj nimamo navade vzeti v delo spomenika, katerega cena bi presegla recimo 15 ali 20 tisočakov.“

Prištejmo prej seštetim stroškom še denar, potreben za nakup nagrobnega spomenika — in stroški ob človekovi smrti se povzpnejo že na več kot 15.000 dinarjev. Upamo, da soglašate z nami, da smo se res v vseh primerih odločili za cenejše postavke, saj bi v nasprotnem primeru lahko to vsoto vsaj podvojili.

In če kdo meni, da doslej opisani stroški vendarle niso presegli meje običajnih potrošniških posojil, kakršna dajejo naša podjetja ali banke, potem naj opozorimo na to, da nismo še našteli vseh stroškov, združenih s smrtjo.

Po stari slovenski navadi menda ni pogreba, po katerem pogrebci ne zavijejo v gostilno, da si privežejo duše. In če bodo nekateri pili na svoj račun, bo vendar še ostalo dovolj sorodnikov, ki bodo imeli po pogrebu skupno pot — in skupen zapitek. Koliko velja taka pogrebščina, je kajpak odvisno od števila pogrebcev in od njihove žeje oziroma žalosti; toda to so že bolj posvetne številke, o katerih je mogoče razpravljati v naših družinah domala vsak dan. Strinjali pa se boste, da tudi takle malce bolj skupinski izlet v gostilno ni prav poceni . . .

Prava sreča je, da vsaj sedmina, starosvetni običaj, ki je bil v navadi sedmi dan po pogrebu, danes že izginja. V nasprotnem primeru bi bila človeška smrt še dražja.

In če kdo sodi, da to ni dovolj za potrošniško posojilo — čeprav bi se pravzaprav dalo razpravljati o upravičenosti takega naziva, saj ob poplavi posojil za nakup transistorjev, hladilnikov, televizorjev, pohištva, ozimnice in neštetih drugih stvari doslej še ni bilo slišati, da bi kje dajali posojilo za prepotrebne izdatke ob človekovi smrti — potem ga velja opozoriti, da se prav lahko zgodi, da bo potreben resničen potrošniški kredit — za pogrebu primerna oblačila. No, pa to sodi že v drugo vrsto stroškov, ki z mrtvecem samim nimajo več neposredne zveze.

pogrebnina

In ob okroglih dveh starih milijonih stroškov, ki smo jih lepo po vrsti našteli in z dokazi podkrepili podatke, da se dandanašnji zares ne splača več umreti, ker umiramo na kredit, moramo vendar pošteno pristaviti, da nekaj denarja le dobimo nazaj.

In sicer, kot so nam povedali na Komunalnem zavodu za socialno zavarovanje, kjer so citirali Uradni list SRS 26/74: „Kdor je oskrbel pogreb zavarovanca ali zavarovančevega člana, ki je socialno zavarovan, ima pravico do pogrebnine v višini 1.000 dinarjev za otroke do sedmih let starosti, 1.250 dinarjev za otroke med 7. in 15. letom starosti in 1.500 dinarjev za človeka, starejšega od 15 let. Prav tako pritiče svojcem povrnitev polovice prevoznih stroškov ter posmrtnina: za aktivno zavarovane enomesečni osebni dohodek od lanskega povprečja, za upokojence pa toliko, kot je znašala zadnja pokojnina.“

Nekaj sicer je — toda ob stroških, kakršne smo našteli, sta pogrebnina in posmrtnina bolj majhni.

Še iz latinščine se nam je ohranil pregovor: „De mortuis nil nisi bene.“ Resnično, o mrtvih je zares potrebno govoriti samo dobro: noben dogodek v človekovem bivanju ni tako drag kot smrt. In če že plačamo . . .

J. SPLICHAL

Terezija Zelinger: „Skoraj povsem nemočna sem.“

življenje na osojni strani

Popotnik, ki hote ali nevede zaide v naše Podgorje, težko odtrga pogled od čudovite pokrajine in idiličnih lepot, ki jih odkriva na vsakem koraku; nehote si predstavlja, da pod starimi hišicami, ponekod še s slamo kritimi in z rezljanimi hrastovimi vrati, žive ljudje mirno, zadovoljno in srečno življenje. Vase srka pramir gorjanskih gozdov in težki vonj zemlje, ki se spaja z modrim nebom. Vanj preide gotovost in celovitost življenja, tesno povezanega z naravo. Od sonca ožgani obrazi, žilave roke in trda hoja kmetov se mu zazde brezčasovni — od nekdaj in za vedno enako čvrsti in nepremakljivi . . .

Toda izpod teh idiličnih hišic, kozolcev, domačij prihuljeno gleda obraz revščine in težkih usod, ki so že dolgo dediščina teh krajev. Stoletna borba s skopo zemljo se je tako zažrla v ljudi, da jim je okoli srca zrasla trda skorja neobčutljivosti in zatarnajo le takrat, kadar jim je res hudo in če nanese prilika, da imajo komu to gorje povedati.

hiša v senci

V senčni rebri pod cesto, ki vodi na Dolž, leži stisnjena hišica. Zraven nje sameva že napol razpadli svinjak, domače smetišče in lopa za drva. V nasprotju z ostalimi bivališči ni okoli hiše videti kokoši, ni ne psa, svinje, žametni gobec krave ne pogleda iz hleva. To je mrtva domačija, ki pa skriva gorje.

Terezija Zelinger, stara 50 let, je rodila pet otrok. Zdaj sta pri hiši samo še dva; štirinajstletna Ani in dvanajstletni Ivan. Ostali so odšli iz Podgorja, ena v Novo mesto, druga v Nemčijo, sin pa išče priložnostnih kzaposlitev in se poredkoma zadržuje doma.

To je sicer naravni zakon; ptice vedno odletijo iz starega gnezda, da si spletejo novo — v tej domačiji pod cesto pa ni samo tako.

Pred dvema letoma je bilo na domačiji še vse drugače: imeli so kravo, kokoši, prašiče, otroci so z očetom in materjo delali in živeli skupaj. Potem pa je prišel usodni dan 19. september, ko je gospodinjo Terezijo zadela kap. Morala je v bolnišnico, kjer so ji rešili življenje, niso pa je mogli rešiti delne ohromelosti. S tem dnevom se je začel propad, ki se neustavljivo nadaljuje.

Ko se je Terezija po štirih mesecih vrnila iz bolnišnice, jo je doma pričakala razrahljana družina. Med tem časom se je marsikaj spremenilo v odnosih med družinskimi člani. Spor z njenim možem se je dokončno zaostril. Vse, kar je prepisal na hčer, je že prej vzel nazaj, potem pa se je izselil iz hiše in pretrgal vse vezi s hčerjo in ostalimi otroki.

Samo teden dni po Terezijini vrnitvi so razrahljane vezi držale pri domačem ognjišču moža Toneta. Lepega dne je zapustil družino in izginil. Kasneje so izvedeli, da je pustil tudi službo pri Pionirju, kjer je delal 19 let. Nemočna Terezija je ostala sama s tremi otroki, za katere se njihov oče sploh ni več zmenil. Ob redkih in kratkih obiskih so otroci od njega dobivali le udarce.

izhoda ni videti

„Od bodočnosti pričakujem samo še smrt. Rada bi, da bi otroka prej dokončala šolo. Tako hudo mi je, da vsak dan jokam, ko vidim, kako sem nemočna. Še oblečem se sama le s težavo, kaj šele, da bi kaj postorila. Samo z levo roko lahko premaknem lonec na štedilniku. Za vse pri hiši je Ani; kuha, pere, pospravlja. Še sreča, da imam njo. Nič čudnega ni, da ji gre v šoli težko. Zelo je bojazljiva. To je posledica tega, kar moramo trpeti."

Tako je med jokom in s težavo pripovedovala Terezija Zelinger. Ani je ves čas molčala in na vprašanja odgovarjala samo z da in ne. Čutiti je bilo, da se je strah globoko zažrl vanjo.

„Vsi so nas zapustili. Nimamo niti koščka zemlje, hiša je še zmeraj očetova, moj oče pa otroka s krepelom preganja, če si hočeta odtrgati hruško ali jabolko. Komaj dobimo za vsakdanjo hrano. Ani dobi za pomoč pri delu na drugih poljih kakšno košaro krompirja. Od socialnega dobivam 300 din podpore na mesec, to pa skoraj nič ne zaleže. Še sreča, da se Rdeči križ briga za nas. Tovarišica Milica nam preskrbi vsa potrebna oblačila. Letos sta šla otroka z Rdečim križem za mesec dni na morje, jaz pa sem morala ta čas v bolnišnico, ker sama sploh ne morem nič . . ."

V tej gori revščine in gorja ni videti izhoda. Zdi se celo, da se plaz nesrečne usode vse višje zgrinja nad Zelingerjevo hišo. Pred durmi je zima, lopa za drva pa je prazna. Šola se je začela, povsod je potreben denar — tega pa ni. Od Toneta Zelingerja ni mogoče izterjati vzdrževalnine, ker se noče zaposliti. Starejši sin se zaradi nesrečnega dogodka pred leti ne more ujeti in samo bega, najstarejši hčeri sta poročeni in tudi težko kaj pomagata . . .

Odšla sva iz skromne sobe, od saj počrneli strop kuhinje je zamenjalo modro nebo. Zunaj je prešerno sijalo sonce, Podgorje se je kopalo v opojnem zelenilu — idila je bila spet popolna.

Toda besede, ki sva jih slišala, so začrtale grenak podton v lepoto tega dneva.

Popotnik, ki gre mimo, ne bo opazil domačije pod cesto, pogled mu bodo pritegnile s soncem obsijane zidanice in vikendi, posejani po gorjanskih pobočjih.

A. BARTELJ
M. MARKELJ

LJUDJE HEROJI

DRAGO RUSTJA

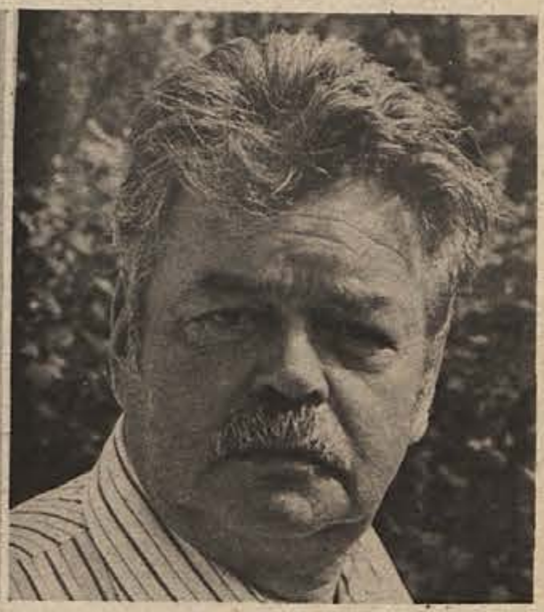

FRANC KRESE–ČOBAN

Borno je Kresetova kmečka domačija iz Bogneče vasi pri Trebelnem preživljala šest otrok. Žuljave roke skopi zemlji niso mogle iztrgati dovolj kruha, zato je oče 1928 odšel za delom v daljno Argentino. Nikoli se ni vrnil in skrb za številno družino je ležala na materinem hrbtu. Kajpak so morali tudi otroci že zgodaj poprijeti za delo. „Dvanajst let mi je bilo, ko sem ob šoli dan za dnem delal na razdejani cesti proti Mirni vasi. Kljub garanju sem zaslužil le 80 par na uro." Tako se spominja Franc Krese prvega izkoriščanja, ki ga je občutil na svoji koži.

Dasi ga je utrujajoče delo oviralo pri učenju, je končal pet razredov osnovne šole na Trebelnem in se vpisal na klasično gimnazijo v Šentvidu pri Ljubljani. Toda že po prvem letu je moral šolanje opustiti, kajti ni bilo denarja. „Bil sem hlapec na Hmeljniku, in ko je baron konje prodal, sem šel za njimi v Mirensko dolino k novemu gospodarju." Potlej je delal še na gradbiščih v Ljubljani, leta 1940 pa je odšel k vojaški planinski pešadiji na Sušak, kjer je dočakal zlom stare Jugoslavije in njene vojske. Proti domu se je odpravil čez Karlovac in tamkaj so ga ujeli ustaši. Že drugi dan je pobegnil in se peš prebil domov.

„Doma je bila ravščina; za vsakdanji kos kruha sem delal pri kmetih in v gozdovih. Tako so minili prvi meseci vojne in pripravljalo se je ‚nekaj velikega'. Samo slutil sem, kaj bi to lahko bilo. Res, že prej sem o sovjetski revoluciji slišal tako grozljive stvari, da jim nisem mogel verjeti. Tudi o španskih borcih je prišel glas do mene, in če bi mi kdo rekel, naj grem tja, bi šel." Poleti se je priključil Osvobodilni fronti in raznašal Slovenskega poročevalca. Ko je bila oktobra ustanovljena mokronoška četa, je partizanom prinašal hrano in sporočila o premikih Italijanov. Dobro je poznal ondotne kraje, zato je bil tudi četni vodič.

20. marca 1942 je postal partizan; blizu Velikega vrha se je pridružil Dolenjski četi. „Že v prvih dneh sem dobil ime Čoban in še zdaj ne vem, zakaj. Najbrž ne zato, ker sem bil pred vojno pastir." Z orožjem je znal dobro ravnati, saj je bil v planinski pešadiji mitraljezec, zato so mu tudi partizani precej zaupali mitraljez, s katerim je že v prvih bitkah pognal v beg Italijane.

Meseca aprila je postal kurir 5. grupe odredov, maja pa spremljevalec njenega komandanta in je sodeloval v številnih bitkah pod Gorjanci. „Pred vojno nisem nič vedel o KP, med prvimi partizanskimi boji pa sem spoznal, da vodi KP ljudski odpor tudi zoper socialne krivice, ki so grenile mojo mladost. Zato sem 20. junija 1942 tudi sam postal komunist, kar je bilo zame veliko priznanje." Tedaj je bil že obveščevalec 3. bataljona Vzhodnodolenjskega odreda. Biti obveščevalec v partizanih je pomenilo nenehno „nositi glavo naprodaj". To zahtevno delo je Franc Krese opravljal od septembra do novembra v 3. bataljonu Gubčeve brigade in nato do decembra v Dolenjskem odredu. Do februarja 1943 je bil obveščevalec Cankarjeve in do aprila Gubčeve brigade. Hkrati je sodeloval v številnih bojih in se s hrabrostjo izkazal v bitkah pri Škocjanu, Dvorištu in Prekrižju, pravcati pojem junaka pa je postal v znameniti bitki pri Jelenovem žlebu, kjer je z bombami prebil italijanske položaje, zaplenil težko bredo, precej pušk, pištol in streliva.

„Obveščevalec sem bil do julija še v 1. dolenjski operativni coni in do avgusta v 15. diviziji, nato pa sem postal namestnik komandanta 2. bataljona Gubčeve brigade in sodeloval v napadu na belogardistično postojanko v Pleterjah, v bitki za Žužemberk in drugod." Nekolikanj pred razpadom Italije je bil imenovan za komandanta istega bataljona in z njim izvedel več samostojnih akcij pri Tržišču, Malkovcu in Telčah, še posebej pa se je izkazal pri rušenju železniške proge Trebnje-Novo mesto in Trebnje-Velika Loka ter med boji za Mirno peč in v spopadu z belogardisti pri Kostanjevici.

Franc Krese, ki se je vojaških osnov naučil že pred vojno in to znanje izpopolnjeval v nenehnih bojih, je konec septembra 1943 postal komandant 14. brigade, s katero je zavzel nemško postojanko na Bučki in zaplenil veliko orožja. Med nemško ofenzivo je bila njegova brigada v sestavu 18. divizije in tedaj je z njo bojeval hude bitke pri Brodu na Kolpi. Pred koncem leta 1943 je bil Krese pomočnik načelnika obveščevalnega centra Glavnega štaba Slovenije, po enomesečnem višjem partijskem tečaju pa je postal načelnik obveščevalnega centra 7. korpusa.

Na lastno prošnjo je bil marca 1944 premeščen za načelnika štaba Gubčeve brigade. Tako se je znašel sredi bojev za Trško goro, Karteljevo, bil pa je tudi v napadu na Štampetov most in Slivnico. Potlej je bil junija imenovan za komandanta 12. brigade, katero je vodil v bitkah pri Bosiljevem in v Suhi krajini. „Med vsemi dotedanjimi boji nisem bil nikoli ranjen. Toda pri Selih-Šumberku se je konec julija zgodilo. Belogardistom smo postavili zasedo in streljali nanje najprej s 13 puškomitraljezi. Umaknili so se in spet napadli, pa smo jih odbili. Padlo je okoli 70 belogardistov, nas pa je bilo ranjenih pet. Najhuje sem jo skupil sam, kajti krogla mi je prebila desno nogo nad kolenom." Imel je raztrgano veno in v roški bolnišnici Gornji Hrastnik mu je moral dr. Janez Milčinski nogo amputirati. Na zdravljenje so ga odpeljali z letalom še v južno Italijo, od tam pa se je februarja 1945 vrnil v Beograd.

Tam je deloval v štabu KNOJ in se maja vrnil v Slovenijo. Postal je predsednik sodišča za prekmursko vojno področje, bil julija imenovan za komandanta garnizona v Murski Soboti in nato še komandanta šole 2. divizije KNOJ, v kateri je bil tudi inšpektor. Maja 1946 je postal major UDB za Slovenijo. Krese je opravljal tudi vrsto družbenopolitičnih funkcij, med drugim je bil republiški poslanec in predsednik glavnega odbora ZVVI Slovenije. Od 1959 do 1969 pa je bil ravnatelj Muzeja ljudske revolucije v Ljubljani.

Hrabri mitraljezec in bombaš, iznajdljiv obveščevalec in neustrašen partizanski komandant Franc Krese, ki je bil za neprecenljivi delež narodnoosvobodilnemu boju 27. novembra 1953 proglašen za narodnega heroja, se je po vojni veliko ukvarjal tudi z vprašanji borcev, s katerimi je pomagal izbojevati svobodo. Bil je član glavnega odbora in podpredsednik ZZB Slovenije, pred nedavno upokojitvijo pa tudi samostojni svetovalec za borce pri republiški skupščini, zato je dodobra spoznal njihove težave. Takole pravi: „Za borce je poskrbljeno, kolikor dopuščajo dane razmere. To pa ni dovolj, prizadevati si moramo še naprej. Borcev ne smemo gledati kot ‚kritizerje', oni so ljudje, ki so v najtežjih časih vedeli, za kaj se borijo. In če stvari nisc take, kot so mislili, da bodo, jih je treba spremenjati."

gosje pero

PRVEMU, KI ME NAJDE

„Mama, oče je spet pijan!"

Vsa zardela v obraz je Ines pritekla k materi v kuhinjo. Staro in razjedeno pohištvo je žalostno stokalo v prihajajoči polmrak. Mati je sedela ob štedilniku in pletla; hčerine besede so se ji zarezale boleče v srce. Odložila je pletenje in pomirjajoče rekla: „Ines, ne ženi si tega k srcu. Pusti ga, naj pije!"

„Mama, ne morem," je Ines zatrepetala. „Ne morem ga gledati, kako se opoteka po ulicah. Ves smrdi po žganju. Studi se mi, mama, sovražim ga . . ."

Solze onemogle jeze so ji privrele na oči in kanile na materino roko, ki jo je ljubeče gladila po laseh.

„Ne govori tako," je rekla mama. „Tvoj oče je! . . . Nekdaj je bil ves drugačen. Takrat, ko sva se vzela. Takrat nisem vedela, da bom imela takega moža in ti očeta."

Mati se je obrnila proč in zaihtela pod težo razočaranj.

Legli sta v posteljo. Mati je kmalu zaspala, Ines pa je s strahom in sovraštvom čakala, kdaj bo pijani oče prikolovratil domov. Premišljala je o klavrnem življenju, ki ga živijo, o sosedih, revščini, ki je stalni sopotnik cele soseske. Prste je stisnila v pest, da jo je zabolelo.

Tema v sobi je bila vse gostejša in spanec je legal na njene oči. Pozabila je na očeta in na obraz ji je priplaval nasmešek. Spomnila se je Uroša, spomnila se je dogodkov pred dvema mesecema . . .

Bil je petek, zadnji šolski dan. Zgodaj je vstala in odšla iz hiše, kjer je smrdelo po očetovem prepitem dihu. Šla je skozi mesto proti gimnaziji. Pozornost so ji pritegovale izložbe z lepimi oblekami in čevlji in kar sram jo je bilo, ko je pomislila, kako je oblečena in kakšne čevlje nosi.

Pred gimnazijo je nekaj dijakov postavalo in se zagledalo vanjo.

Ines je zardela. Slišala je opazke fantov in deklet, kakšna kmetica da je.

Iz gruče fantov je tedaj stopil Uroš. „Ne bodi huda," ji je dejal. „Ne zameri jim!"

To je bil njun prvi pogovor, njuno zbližanje, ki se je potem nadaljevalo . . .

Iz lepih spominov jo je prebudil ropot. Oče se je vračal. Prebudila je mamo, ki je stokaje vstala in pričela pogrevati večerjo. V kuhinjo je stopil oče motnih, krvavih oči od popite pijače.

„Preklete babe," je zaklel. „Kje je moja večerja? !"

Stopil je k materi in jo udaril, da se je opotekla in padla na tla. Še naprej jo je suval s čevlji, dokler se ji ni iz nosa pocedila kri in jé vsa zabuhnila v obraz.

„Nehaj, baraba! Ubil jo boš," je zakričala Ines. Planila je proti očetu in ga udarila. Oče je obstal.

„Ti, Ines? Ti si me udarila? Jaz pa se mučim zate, da lahko hodiš v gimnazijo, da nosiš lepe obleke? !"

„Poglej se, kakšen si! Le kaj delaš z nama? " je Ines zahlipala.

V očetu se je nekaj prelomilo. Preplavil ga je srd in med kletvijo jo je udaril. Padla je po tleh. Toda oče še ni odnehal. Vzel je pas in jo neusmiljeno pretepel.

Sprva jo je bolelo, potem pa je v nji prevladala upornost in zakričala mu je v obraz: „Sram me je, da si moj oče!" To je očeta še bolj razbesnilo. Udarjal je, kamor je padlo. Ines je izgubila zavest.

Ko se je prebudila, je opazila, da je v kuhinji vse razbito. Splazila se je k materi in jo vprašala, kaj ji je oče naredil. Mati je samo potarnala, potem pa so ji oči zasijale in šepnila je: „Ines, tako ponosna sem nate!"

S težavo je vstala, namočila brisačo in pričela brisati materin krvavi obraz. Pomagala ji je, da je legla v posteljo, kjer je vsa izmučena kmalu zaspala. Dolgo je gledala trpeči materin obraz in v nji je dozorela odločitev: napraviti mora konec!

Odšla je na dvorišče in izpod razmajane opeke potegnila pismo, ki ga je nekoč v obupu napisala. Na pismu je bilo zapisano samo „Prvemu, ki me najde". Potežkala je pismo v rokah in ga položila pod jopico. Odpravila se je proti progi, ki je tekla nedaleč od barak.

Splezala je na nasip. Niti čutila ni, da ji ostro kamenje reže kožo na dlaneh. Tresoča se od nočnega mraza, je legla na tir. V nji sta se borili dve moči: ena jo je silila nazaj k materi, druga jo je priklepala na tirnice. Ni se mogla odločiti, kateri se naj odzove.

V daljavi je zapiskal vlak. Ines je bila zmedena. Kam? je vrtalo v nji. Vleklo jo je nazaj, a tudi še žive bolečine od očetovega pretepanja so jo trdno priklepale na tirnice, ki so bobnele od prihajajočega vlaka.

Ni se mogla odločiti . . .

– – –

V zgodnjih jutranjih urah je delavec Jakob korakal ob progi. V polmraku je zagledal truplo. Sklonil se je in se zgrozil nad znakaženim mladim telesom.

Na tleh je zagledal pismo. Pobral ga je in komaj prečital besede na njem: „Prvemu, ki me najde". Razgrnil je papir in prebral, kar je pisalo v njem. Bila je to kratka, a žalostna zgodba. Staremu delavcu so se orosile oči. Ni mogel verjeti, da je mogoče: mladost, zlata, srečna mladost, a tako polna trpljenja in gorja . . .

INES

andrej novak: s flomastrom

–Kakšna razstava pa je to, če je vse prazno?
–To je razstava naših izvoznih kurantnih artiklov.

toni gašperič POGOVORI

– Halo! Halo? Prosim! Turistično društvo?

– Da, pisarna turističnega društva tu. Was wuenschen Sie? Hočem reči, kaj želite?

– Sezone je sicer že skoraj konec, a bi se vseeno rad pogovoril z vami. Kako je uspela letošnja letina?

– Da, hahaha, veste, junija in julija smo bili prepričani, da se leto še ni pričelo, avgusta in septembra pa, ko tudi ni bilo gostov, smo se tolažili s tem, da je sezona že mimo. Sicer pa letošnje vreme! Je to sploh kakšno poletje?

– Vem, da ni. Toda vseeno. Kakšne korake ste naredili, da bi goste zadržali pri vas?

– Direktor našega turističnega društva je bil štirinajst dni v Nemčiji, kjer je sklepal aranžmaje. Šele ko se je vrnil, je priznal, da ne zna niti besede nemški. Se je, kot zatrjuje, prijetno zabaval. Seveda nemških turistov ni bilo. Tako in tako pa Nemci pijejo samo mineralno vodo. Od njih ni koristi.

– Gotovo ste pritegnili domače ljudi, če že tujcev ni bilo.

– Večjih skupin ne, ker je direktor gostinstva rekel, da mu je dovolj domačinov, ki se ga nažro in potem pozno v noč tulijo kot voli pred zakolom. Veste, je živčen, odkar ga zafrkavajo zaradi izgube. Med nama: več milijonov deficita je. V letnem poročilu je direktor gostinstva navedel, da gostinstvo šepa, ker je premalo gostov, da bi pojedli vse, kar je v hladilnikih. Potem iz njih smrdi po pokvarjenem mesu. Smo pa, če lahko poudarim, dosegli manjšo izgubo, kot smo jo predvidevali. To pa tudi niso mačje solze!

– Lepo in prav. Lahko vprašam, kaj ste naredili na kulturnem in turističnem področju, da bi postalo vaše področje privlačno?

– Ha, tu so pred stoletji prebivali Iliri in Kelti, nadalje imamo muzej pa rimsko grobišče in Mitrov tempelj, toplo reko in ribe v njej, imamo bogato folkloro, lepo jamo, kamor so bežali ljudje pred Turki, naša pokrajina je med najlepšimi. Žal, da nimamo denarja za izdajo prospekta, kjer bi lahko vse to prikazali in priporočili ljudem.

– Pa letne prireditve?

– Nihče jih ni pripravil. Poleti je vroče, veste, in ljudje najraje pijejo. No, gasilci so organizirali po vaseh veselice. Samo na eni so spekli preko sto dvajset janjcev.

– In kaj pripravljate za v bodoče?

– Veliko stvari imamo v načrtu. Oprostite, ste vi klicali? Vprašujem zato, ker so nam zagrozili izključiti telefon, če ga ne plačamo do petnajstega v mesecu. Da, veliko stvari bomo postorili, saj smo vendar turistična dežela, kajne?

lojze sever

ZABAVA

Ni treba hoditi na vinski sejem v Ljubljano, tudi brez pijače se nam že dolgo cedijo sline po zlatih starih časih, zato smo tako čemerni in slabe volje. Kdor se poveseli ali zavriska, ga brž obsojamo:

„Kaj pa mu je? Mar je pijan? "

Tudi v našem malem mestu nekdaj ni bilo drugače. Bolj fina družba je hodila na privatne gostije, kjer so gospe in gospodične razkazovale svojo novo garderobo, moški so se menili o poslih in politiki. Če je kdo hotel pravo zabavo in vesele ljudi, je moral iti ven, v okoliške vasi. Malokje je še danes v skednju drog, za katerega so se držali fantje in dekleta, ki so z bosimi nogami stopicali po prosenih latih. V tistem polmraku so se sklepala prijateljstva in je bilo dovoljeno stiskanje. Vsem, godnim za ženitev, se je tu odločala usoda, ki je bila zapečatena v tem ali naslednjem predpustu.

Po takem delu je bilo z zabavo več stroškov, kot je bilo vredno proso. Kaj hočemo, tako je moralo biti, če so hoteli spraviti dekle od hiše!

Druga prilika za zabavo je bila ob ličkanju koruze. Pol vasi se je spravilo na kup storžev, tako da jih je bilo včasih še premalo. Na ličkanju so v začetku pripovedovali grozljive pravljice, ko so šli najmlajši spat, pa mastne vice. Čimbolj masten je bil, raje so ga poslušali, le ženske so se zavoljo lepšega obračale v stran in se skrivaj hihitale.

Na koncu je bil vsakokrat ples do jutra in je posekal marsikatero današnjo drago veselico. Če hiša ni bila dovolj velika, so se razkropili po dvorišču ali pa šli v sprevod z „Abrahamom" po vasi.

Skoraj na vse smo pozabili. Prosa ne sejejo več, koruzo le toliko, da včasih vržejo nekaj kokošjim kljunom. Sem in tja je opaziti le še kuhanje žganja, pa še to dela vsak najraje sam zase. Le Slivarjev Jožko se hvali: „Še ga bomo kuhali, saj se je letos pijača močno podražila." Nikar ga ne sprašujte, koliko ga je nakuhal lansko leto! Celo noč je curljalo iz kotla, vendar so bili njegovi kuharji tako žejni, da so vsega popili in še v gostilni so ga morai zjutraj dokupiti.

NAŠI MALO MESTO

DOLENJEC V LJUBLJANI

evgen jurič

VSI SMO ENAKI

Ljudje so ljudje, vsi so pod kožo krvavi, vsi lulajo in kakajo, vsi so lačni in žejni (Dolenjci pa še bolj) . . .

Živimo v isti državi, v isti družbi, tarejo nas „iste" težave. Zakaj sem zapisal besedico iste z narekovaji?

X X X

„Madonca," je rekel Tone, „madonca, pa naša štacuna! Sem hotel kupiti rožnato keramiko za kopalnico, pa je ni. Sem hotel montirati v vikend klimatsko napravo, pa jih ni . . ."

„Grozno," je dodala njegova žena, „po vse moramo v Italijo, Avstrijo ali celo v Nemčijo in Anglijo."

„Stari," je dodal sin, „na servis bom moral peljati kawasakija . . . V Amsterdam . . ."

X X X

„Si slišala," je dejala Jožica sosedi, „si slišala, da so v trgovini dobili novo pošiljko gumijastih škornjev? "

„Ti pa še jaz povem sijajno novico," ji je odvrnila, „res sijajno, enkratno novico . . . Če bo vse po sreči, bomo dobili prihodnje leto vodovod . . ."

„Neverjetno!"

„Skoraj. Še bolj neverjetno pa je, da bo dobila vas gori na hribu tudi elektriko . . ."

„Elektriko!"

„In še nekaj sem izvedela,. . ."

„Povej brž . . ."

„Tudi v našo vas bo vozil avtobus."

„Čudež! Kdaj pa? "

„No, še ne takoj, a brž potem, ko bomo do vasi potegnili asfalt."

„Asfalt do vasi? Neverjetno!"

X X X

„Madonca," je rekel Tone v soboto, „saj človek ne ve več, kaj bi. Naj grem na morje, da pokasiram najemnino od vikenda, ali naj jo kresnem na Gorenjsko . . ."

„Duš," je rekel Jože, ko se je vrnil z njive, „saj človek ne ve, kaj bi, tako mu gre fino . . . Bi se najprej okopal, ko že imamo vodo, ali bi sedel in malo bral, ko imamo tudi elektriko . . ."

MEŠČAN NA DOLENJSKEM

KAJ JE NOVEGA

FILM

bele trave

Slovenki režiser Boštjan Hladnik, ki je doslej zrežiral pet slovenskih celovečernih filmov, je s svojo filmsko ekipo že na terenu, kjer snema svoj šesti celovečerni film „Bele trave". Scenarij za film je napisal Branko Šoemen, pripoveduje pa

Boštjan Hladnik, režiser novega slovenskega filma „Bele trave".

zgodbo o našem človeku, preprostem delavcu hmeljarju, ki kljub vsemu zna najti izhod in zaživeti v naši sedanjosti. Gre torej za temo iz sodobnega življenja na deželi, s katero se Boštjan Hladnik tokrat prvič spoprijema. Kljub temu pravi, da čuti in sprejema film, kot da bi od nekdaj snemal take filme.

Glavne vloge v „Belih travah" so razdeljene takole: v vlogi Vere nastopa mlada igralka Marina Urbanc (prvič je nastopila v filmu „Ko pride lev"), njen soigralec je Jože Horvat, ki je obenem z Barbaro Jakopič debitant, ter Polde Bibič. Od slovenskih igralcev nastopajo še: Boris Cavazza, Dare Valič, Metka Franko in Majda Grbac. Eno od glavnih vlog pa so podelili beograjskemu igralcu Ljubiši Samardžiću.

ZELENGORA

Velika bitka na Sutjeski še vedno ni filmsko izčrpan motiv. Te dni so stekli prvi metri filmskega traku na Kalinoviku v Bosni, kjer režiser Zdravko Velimirović snema nov jugoslovanski film „Vrhovi Zelengore". Film nastaja v koprodukciji več jugoslovanskih filmskih hiš, pripovedoval pa bo o smrti borcev, ki so med bitko na Sutjeski bratoko Zelengoro. Za novi film so filmsko ekipo izpopolnili s tujimi igralci, ki zadnja leta vse več nastopajo v jugoslovanskih velikih filmih. V glavnih vlogah bosta nastopila Sergej Bondarčuk, znani sovjetski režiser, in Josephine Chaplin, od naših pa Bata Živojinović, Faruk Begoli, Snežana Savić in drugi.

DEKLIŠKI MOST

Mlada slovenska filmska igralka Olga Kacjanova, ki si je z vlogo slepe Katice v filmu „Povest o dobrih ljudeh" na letošnjem puljskem filmskem festivalu priborila srebrno areno za žensko vlogo, bo nastopila tudi v novem jugoslovanskem filmu „Dekliški most". Režijo filma so poverili Mikiju Stamenkoviću, pripovedoval pa bo o hrvatskih partizankah.

PLOŠČE

2X Slak

Helidon je poslal na tržišče dve mali plošči pri nas zelo priljubljenega narodnozabavnega ansambla Lojzeta Slaka. Na prvi sta posnetka dveh melodij: „Moj avto" in „Večer med Brici", na drugi pa „Rano jutro" in „Pijmo ga". Slakov ansambel se s temi posnetki drži svoje že preizkušene in trdno utrte poti prijetnih in razgibanih viž, ki so postale stalen gost naših radijskih programov. Nezahtevna glasba, namenjena izključno zabavi in razvedrilu.

KNJIGE

Meditacije

V zbirki „Tokovi" je Mladinska knjiga izdala „Kartezijanske meditacije" nemškega filozofa Edmunda Husserla. Husserl je v celi vrsti spisov do potankosti utemeljil fenomenološko filozofsko misel, v „Kartezijanskih meditacijah" pa se nazorno kaže njegova fenomenološka metoda, katere osnova je krilatica „nazaj k stvarem samim". S fenomenologijo je Husserl „razčistil" pojme; kajpak ne samo stvarne, ampak tudi ne-bitne, dasi je začel „misliti" s tistimi, ki so dani očitno, to je s fenomeni. Mimo „stvari po sebi" se je zadržal na fenomenu zategadelj, da bi spoznal njegovo bit. V „Kartezijanskih meditacijah", ki sta jih prevedla Ivan Urbančič in Mirko Hribar (izčrpno uvodno študijo je prispeval Ivan Urbančič), je docela razviden način Husserlovega mišljenja, zato je knjiga velikega pomena tudi za slovenski knjižni trg, saj je slovenska misel na več ravneh prepletena z vplivi Husserlove fenomenologije.

Do zdaj so prevedeni v slovenščino že štirje romani znanega sodobnega ameriškega pisatelja Hermana Wouka. „Uporu na ladji Caine", „Youngbloodu" in „Marjorie Morningstar" se je pridružil še roman „Ne motite karnevala", ki ga je v prevodu Marijana Tavčarja izdala Pomurska založba. Gre za pripoved o svetobolnem reklamnem agentu Normanu Papermanu, ki si na karibskem otoku Amerigo kupi hotel z namenom, da bi spremenil ustaljen in utrujajoč ritem življenja. Zgodba je kajpak polna zapletov, preobratov in domiselnosti, Wouk pa je tudi s tem romanom potrdil, da je velik mojster peresa, še posebej pa izstopa njegovo temeljito poznavanje duše ljudi, ki se začutijo izgubljene v krogotoku življenja.

ROSNI ZALIV

Slovenski pisatelj Ivo Zorman je pri Mladinski knjigi izdal roman „Rosni zaliv", ki je smiselno nadaljevanje krajšega romana „V sedemnajstem". Tudi v pričujočem delu pisatelj obravnava probleme srednješolske mladine, dogajanje pa je postavljeno v čas počitnic. Gre za pripoved o šestnajstletni Reli, ki v sanjskem Rosnem zalivu odganja misli na zdolgočaseno domače okolje. Počitnice jo soočijo z novimi spoznanji o svetu, v katerem živi; spozna tudi, da je Rosni zaliv „pust in mrzel", „topli pesek" pa zgolj sanje, v kateri je skušala pozabiti vsakdanjost.

ZGODBA MOJEGA ŽIVLJENJA

Pri Prešernovi družbi je izšel prevod knjige Helene Keller „Zgodba mojega življenja" Pisateljica, ki ji je ob pomoči učiteljice Anne Sullivan uspelo premagati gluhoto in slepoto, je bila ves čas svojega življenja zavzeta borka za prizadeto mladino. Končala je študij na univerzi v Cambridgeu, potem potovala po svetu (obiskala je tudi Jugoslavijo) in pisala knjige ter članke. Njeno najbolj znano delo je prav „Zgodba mojega življenja", v katerem opisuje svojo vzgojo. Pripoved je zanimiva tudi za pedagoga, saj lahko najde v nji zametke modernih metod poučevanja slušno in vidno prizadete mladine. Po tej knjigi je režiser Arthur Penn posnel slovit film „Čudodelka", ki smo ga videli tudi pri nas.

podmornica

Založba Lipa je izdala vojni roman „Podmornica" sodobnega nemškega pisatelja Lotharja-Guentherja Buchheima. Gre za pripoved o dogodkih neke nemške podmornice, ki se znajde na bojnem pohodu sredi Atlantika in pri Gibraltarju. Posadka se mora nenehno bojevati tako z nasprotnikom kot tudi s podivjanim morjem. Prvi spopadi so krvavi, ljudje postajajo „ničle", „spopadi" med podmorničarji pa so tihi, a zategadelj grozljivi vse do misli na samomor. Dasi je „Podmornica" nazoren oris nečlovečnosti vojne, je hkrati tudi protivojni roman, saj bralca nenehno sili k vprašanjem: zakaj prelivanje krvi, zakaj ubijanje ljudi?

PREDSTAVLJAMO VAM

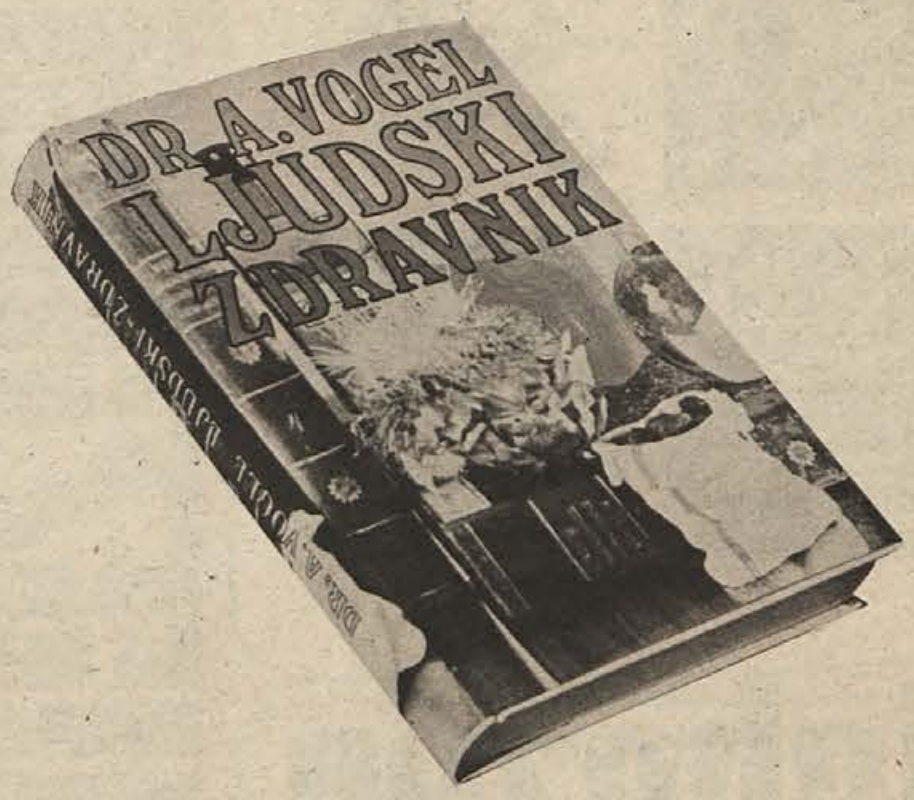

Dokaj zanimivo je, da dandanes, ko se zdravstvo čedalje bolj izpopolnjuje, prihajajo do velike veljave tudi knjige, ki na bolj ali manj strokoven način opisujejo zdravilno moč zelišč. „Ljudskega zdravnika", po strokovni plati eno najbolj znamenitih tovrstnih knjig, ki jo je že leta 1952 napisal po več kot 40-letnih izkušnjah švicarski zdravnik dr. Alfred Vogel, je pred nedavnim v slovenskem prevodu izdala Mladinska knjiga. V „Ljudskem zdravniku" je najti ne samo temeljit opis zdravilne moči zelišč, ki so dostopna vsem, ampak tudi bistvene značilnosti sredstev, ki jih uporablja ljudsko zdravilstvo, nasvete o zdravi prehrani ter ne nazadnje opozorila pred škodljivimi vplivi sodobnega sveta na duševno življenje ljudi.

Menda ne bomo nikoli dokončno odkrili, kaj žene človeka v ustvarjanje, ki smo mu nadeli veličastno ime – umetnost. Toliko različnih odgovorov je že bilo izrečenih, toliko zaupanja v umetnost in toliko dvoma o njej, da navsezadnje mora vsaka misel ostati nedorečena, nepopolna, in le delno osvetljuje s pojmi to, kar prihaja pred nas v vsej svoji konkretnosti.

Samo s tem premislekom lahko razumem besede mladega slikarja amaterja Marina Beroviča: „Zoprno mi je, ako slišim, da sem slikar ali umetnik . . ."

Berovič je po poklicu kemijski tehnolog, toda s prav tako zagrizenostjo, kot se pripravlja na poklic, tudi slika. Slikanje mu veliko pomeni, saj sam pravi, da bi slikal, četudi bi ga vsi kritiki sveta raztrgali, četudi bi od vseh strani slišal, da je njegovo slikanje ničvredno.

V novomeški gimnaziji je začel kot ilustrator srednješolskega lista Stezice. Takrat je prvič doživel tudi zadovoljstvo nad javnim nastopom in začutil, da mora biti vsako delo povezano z drugimi, da ni samemu sebi namen. Iz priznanj in spodbud je koval čvrst namen, da se ustvarjalnosti globlje zaveže.

Na visokošolski študij je odšel pretehtano in s premislekom: ni se odločil za študij slikarstva, ampak za kemijo, čeprav ga je močno vleklo v ateljeje akademije. Čutil je, da bi si pretežko služil kruh kot akademski slikar. Vendar se izpopolnjevanju v slikanju ni odrekel. V letih 1971/72 in 1972/73 je obiskoval posebne tečaje na likovni akademiji, kjer si je pridobil tiste izkušnje, ki jih da lahko tak krog. Včlanil se je tudi v društvo likovnih samorastnikov in društvo amaterjev Moste – Polje.

„Ves čas so se mi doma nabirale slike in samo nekaj spodbude je bilo potrebno, da sem te slike pokazal javnosti."

Danes beleži že lepo vrsto razstav, na katerih so se pojavila njegova dela. Gotovo pa mu je najdražja samostojna razstava, ki jo je imel letos v novomeški Dolenjski galeriji. Razstavo so morali celo podaljšati, kar kaže, da si je mladi slikar našel krog obiskovalcev.

Berovič je amaterski slikar, vendar to ne pomeni, kakor vse preradi razumemo, da gre za slikanje, ki je manj vredno. Amaterizem je za Beroviča tisto, kar bi pravzaprav tudi moral biti: ustvarjanje iz notranjih potreb, zadovoljevanje človekovih potreb, ki jih vsakdanji trenutek ne nosi, gotovo pa ne v današnjem stehniziranem svetu, ko je človek zdrknil na površino golega dogajanja.

„Ko bi se ukvarjal samo s svojim poklicem, bi notranje zvodenel. S slikanjem pa mi življenje prinaša razsežnosti človeka, ki jih je današnji čas zmlel. Slikanje mi je velika sprostitev, brez njega bi mi manjkalo nekaj bistvenega. Človek mora in more najti načine, kako dati izraz svojim notranjim nagibom, brez njih je prazen."

Iz tega osnovnega hotenja po izražanju svojega notranjega sveta je razumljiv tudi odnos in razumevanje poklicnega slikarstva. Čeprav je to zelo občutljiva tema, ki med slikarji povzroča veliko hude krvi, bi vendar pritrdil besedam Beroviča, ko pravi, da bistvenih razlik med amaterskim in profesionalnim slikarstvom ni. Gre samo za slikanje, za lastno, pravo ustvarjalnost.

„Amaterizem ima na Dolenjskem veliko pobudnikov, a tudi nekaj nasprotnikov. Njegova največja vrednost pa je, da ljudem vseh profilov odkriva pot k ustvarjalnemu delu. Iz lastnega ukvarjanja najde amater pot k umetnosti, s tem pa ni več samo površen potrošnik kulturnih dobrin . . ."

M. MARKELJ

IZ TRDINOVEGA NOTESA

Ljubezen

„Dolenjska ljubezen. Če ljubi kdo po naključju deklico zares čisto, te je ne svari samo ne dati zapeljati se drugim, ampak varuje se greha in njene sramote tudi sam, zdi se tako ravnanje in zdržanje Dolenjcem strašno čudno, čez vse sumljivo in neverjetno. Tudi o njej raznaša se kmali glas, da se je skurbala kakor druge vrstnice, ki ne morejo biti brez šoceljnov. Dolenec v pravo čisto ljubav nikakor ne more verjeti, kajti je premesen, preživinski sam in sodi vse druge po sebi. Joj in gorje pa vpijejo na deklico in njene starše, če ima znanje s kakim gospodom. Tako smatrajo ne le za kurbo ampak tudi za prevzetnico in odpadnico od svojega stanu. Mesarijo revico strahovito preostre pile njihovih zob. – Zopet me je več izgledov prepričalo o grozni nesramnosti dolenjskih vdov. Naj raje love mlade neskušene, včasi še nepokvarjene fante. V mestu pijo z njimi, dokler se upijanijo. Mrhe niso z lepo vinjene, če ga žro tudi po konjski. Tiček je na lepki, zvečer gre se domu, gaji in logi so spotoma povsod, priče ni, tema vlada in zdaj pa udri bajs! Marsikateri revež se je tako že ujel in zavezal z gnjusno, špekulativno kurbo. Včasi začno ta lov še ko mož živi, pričakovaje in s čarobijami pripravljaje njegovo smrt.“

Trdina brez ovinkov pove, kaj misli o dolenjski ljubezni in ni tako čuteč kot Nobelov nagrajenec za literaturo iz lanskega leta Harry Martinson, ki je v usta enemu junakov iz dela „V Indijo Koromandijo“ položil misel, da kurbi nikoli ne reče kurba, ampak zmeraj kurtizana, češ da se to lepše sliši, hkrati pa da ji vedno prinese šopek vijolic ali drugega cvetja, da vsa stvar ni tako neokusna . . .

Sicer pa je dolenjsko ljudstvo, če lahko v celoti pritrdimo Trdini, tako rekoč idejni vodja znamenite svobodne ljubezni, kajti ne gre pozabiti, da je besede o dolenjski ljubezni pisal Trdina pred dobrimi sto leti!

Kako pa je z vdovami in deklicami, ki imajo fanta drugega stanu danes – ko uradno stanov nimamo več, socialnih plasti pa menda toliko kot včasih – bi najbolj verodostojno odgovorila poštena anketa . . .

18.9.–1.10.

20. septembra vzide sonce ob 5.46 in zaide ob 18.04 – dan je dolg 12 ur in 18 minut. 1. oktobra vzide sonce ob 5.59 in zaide ob 17.43 – dan je dolg 11 ur in 44 minut. Okrog 22. septembra stopi sonce v znamenje tehtnice. Takrat sta dan in noč enako dolga, čemur pravimo jesensko enakonočje ali ekvinokcij. Hkrati se začenja jesen.

20. septembra ob 12.50 je ščip, 28. septembra ob 12.46 pa zadnji krajec. Če bo držalo, kar nam odklepa o vremenu Herschlov ključ, potem je najbolje, da imamo dežnike kar naprej pri sebi: napoved je: zelo deževno vreme.

21. septembra goduje Matevž: za njegov god so slovesno vodili v cerkev „špitalarje“ in hiravce, bržkone zaradi njegovega mučeništva. Kmetje so po njem ugibali vreme, češ: Kakor je vreme na Jožefovo (19. marca), bo do Matevža, kakor pa je na Matevževo, bo do Jožefa. Iz tega razumljivo sledi tudi to, da bo lepa jesen, če bo Matevž veder!

Čaščenje sv. Mavricija so k nam prinesli kartuzijanci, ki so mu 1282 posvetili cerkev v Jurkloštru. Čaščenje pa ni zavzelo večjega obsega. Je pa res, da nastopa Mavricij tudi v pregovorih o vremenu, kot na primer: Mavricija dan če sonce sije, pozimi huda sapa brije. Mavricija dan jasno nebo, vetrovi pozimi hudo brijo.

27. septembra godujeta sv. Kozma in Damijan. Na Krki, v vasi ob izviru te dolenjske reke, so imeli cerkev posvečeno tema svetnikoma. Svoje dni so Krčani na njun god – rekli so jima kar enostavno Kozmijana, ker so združili imeni – imeli semenj: ta dan niso delali, imeli so mašo in žegnanje. V „Praznicnem letu Slovencev“ je zapisana tudi pesmica iz leta okrog 1900: „Pritecite sem na Krko, vi pobožni romarji . ..“ Oltar v cerkvi, ki je bila obnovljena 1757, je naslikal Matevž Langus.

29. septembra je Mihelovo – po nadangelu Mihaelu. Po Sloveniji pripelje Mihael resnično jesen. V Beli krajini, na primer, so imeli včasih nepisano pravico, da se sme živina od Mihaela do Jurija (24. aprila) „po vsem“ pasti. Rekli so: Mihael leto zapre, Jurij ga pa odpre . . .

Na Štajerskem je bilo v navadi, da od Mihaela naprej delavcem niso več nosili južine na polje, češ da se dan toliko skrajša. Tudi za košnjo je skrajni čas. Pregovor pravi: do Miholja na soncu, po Miholju na peči. Po drugi strani pa vendar drži: več boš o Miholju nakosil, kot o pustu naprosil. Ponekod sodijo, da je setev ječmena na ta dan pogoj, da bo ječmen lep in poln.

Belokranjska pesem poje: „Došel je, došel sv. Mihol, on ga bo zoril, jaz ga bom pil. He, kume moj dragi, zdaj se napij, kmalu nas ne bo, zdaj ga zavžij!“ Še to: o sv. Mihaelu žene hudič polhe spat.

Še nekaj pregovorov iz druge polovice septembra:

Če sveti Mihael dežuje, voljno zimo napove; če pa nebese razjasnjuje, trde zime se boje. O sv. Mihaelu če grmi, viharjev veliko pozimi buči. Če sveti Mihael veliko šišk da, zgodnja bo zima in veliko snega. Če sv. Mihael v želodu leži, obilno nam božič s snegom pognoji. Do Miholja na soncu, po Miholju na peči. Slana pred sv. Mihaelom če pada, tolikokrat ob letu o trjakih je rada. Zdolec in sever z Miholom v boj, gorje ti pozimi i za pečjoj.

Tako se izteka september, v katerem je skoraj vsak godovnik vremenski prerok – torej najbrž ne bo težko uganiti prave, samo dobro je treba gledati: grmi, dežuje, sije sonce? Kakršno je vreme danes, pravijo pregovori, po njem lahko ugibate naslednje tedne . . .

„kjer bog roko ven moli“

A. BARTELJ
J. SPLICHAL

belokranjska straža

Tam, kjer se lepa asfaltirana cesta na Vahti prevesi na drugo, bolj položno stran Gorjancev, tam se začne tudi eden najlepših delov naše domovine – Bela krajina. Popotnik, ki se iz dolenjske strani odpravi v Belo krajino, si še ne bo mogel dobro ogledati lepot pokrajine med Gorjanci in Kolpo, ko se bo že lahko prepričal o gostoljubnosti, prijaznosti in prisrčnosti njenih prebivalcev.

Prva hiša ob cesti na belokranjski strani je namreč znana Badovinčeva gostilna na Jugorju. Človek dobi vtis, kot da je naletel na belokranjskega stražarja, ki pa ne stoji tukaj zato, da bi popotnega nadlegoval z neprijetnimi vprašanji in mu gledal v torbo, kaj nosi s seboj, marveč zato, da bi ga prijazno pozdravil in mu zaželel dobrodošlico; potem pa, ko se vrača, da bi ga spet ta stražar vprašal, če mu je bilo všeč, če je zadovoljen z obiskom, se prijazno poslovil od njega in ga povabil, naj se spet kaj oglasi.

Skoraj osemdeset let že stoji Badovinčeva gostilna na Jugorju in še dobro se spominja časov, ko so se v njej od rodne dežele zadnjič poslavljali Belokranjci, ki so se po cesarski cesti čez Gorjance odpravljali v širni svet, največ čez lužo v obljubljeno deželo Ameriko, ki jih je zvabila z mamljivimi obljubami o lepšem in boljšem življenju. Prav tu se jim je oko še zadnjič oziralo v smer, kjer je ležala njihova rojstna vas, in marsikomu je ta pogled do smrti ostal v spominu . . .

Danes gospodari v Badovinčevi gostilni že tretji rod. Zanimivo je, da je tako današnjemu kot prejšnjima dvema lastnikoma ime Peter; po tem imenu je gostilna dobila tudi domače ime „pri Pepotu“. Čeprav je sedaj gostilna zapisana na 25-letnega Petra Badovinca, sva se midva pogovarjala z njegovim očetom, znanim in dolgoletnim lastnikom, ki ga ljudje bolj poznajo pod imenom Pepi. Takole je pripovedoval:

„Ko so konec prejšnjega stoletja zgradili cesto čez Gorjance, je moj oče, ki je bil tudi doma iz teh krajev, začel graditi to hišo. Hiša je bila narejena 1896 in od takrat je pri nas gostilna. Bela krajina takrat še ni imela železnice. Zgrajena je bila le do Novega mesta in od Karlovca do Bobnarcev; tako je bila gorjanska cesta edina povezava Bele krajine s svetom. Po tej cesti so furmani prevažali blago, tukaj se je oglašal rog poštnih kočij ali postiljonov, kot so jim takrat rekli.

Tisti časi so bili za gostilno zelo dobri. Oče je zgradil tudi velike hleve in pri nas so furmani prepregali konje, ki jih je upehala gorjanska strmina. Posel je lepo cvetel.

Pozneje pa, ko je tudi skozi Belo krajino stekla železnica, se je ves promet preusmeril po njej, furmanov je bilo iz dneva v dan manj in gorjanska cesta se je začela prazniti. Takrat smo bili tudi v gostilni bolj osamljeni, kajti mi smo odvisni od ceste in od prometa po njej. Naši kraji niso gosto naseljeni, pa tudi domačini ne zahajajo poredko v gostilno: čez teden imajo delo na poljih in domačijah in prihajajo ob sobotah ali nedeljah, da se srečajo in malo pomodrujejo. Tudi danes je večina naših gostov prehodnih – turisti, ki se tukaj mimo peljejo na dopust, izletniki . . .“

Čeprav je Pepi Badovinac že upokojen in je njegovo mesto zasedel sin, ne uživa pokoja. Čeprav se včasih malo potoži, da je že v letih, je še vedno povsod zraven. Tudi vino nabavlja on. „Pri nas imamo v glavnem domača, belokranjska vina. Imam sicer tudi nekaj drugih sort, toda gostje želijo le naša. Že dolgo vrsto let kupujem vino pri istih gospodarjih, tam, kjer vem, da imajo res dobro. Imamo tudi svoj vinograd, ampak moram povedati, da je vino, ki ga pridelamo doma, dražje od tistega, ki ga kupim. Delavci so dandanes strašno dragi, pa še dobiti jih je težko,“ se pritoži.

Da pri Badovinčevih gostinstvo jemljejo resno, pove tudi to, da je Pepi od očeta prevzel gostilno 1935, vendar je prej končal gostinsko šolo na Sušaku pri Reki. Tudi njegov sin je, preden je od njega dobil gostilno, končal novomeško gostinsko šolo.

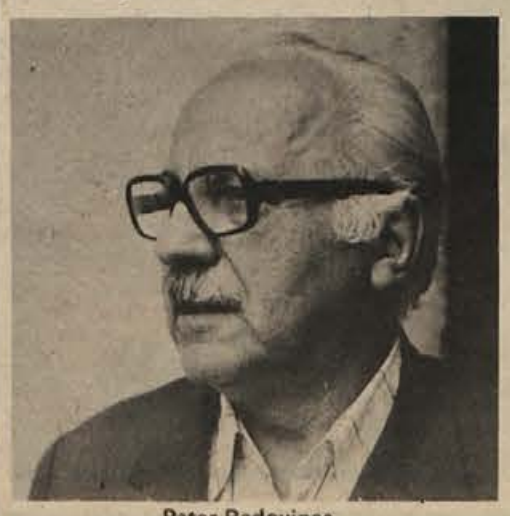

Peter Badovinac

Med vojno je bila gostilna zaprta; Pepi je bil v partizanih, v XV. brigadi, belogardisti in Italijani pa so pokradli in odnesli vse, kar se je dalo. Povrhu vsega pa je bila hiša med vojno še precej poškodovana. V njej je bil nekaj časa štab Tomšičeve brigade in nekdo je to izdal Italijanom, ki so iz Novega mesta s topovi začeli streljati na Jugorje. Partizani so se še pravi čas umaknili, hišo pa je zadela granata.

Po vojni, 1946, ko je bil Pepi Badovinac demobiliziran, je začel gostilno, ki jo je dobil od očeta, počasi obnavljati. „Težko je bilo, težko,“ se spominja. „Uničeno je bilo precej, gradbenega materiala ni bilo, za delo sem bil sam. Vendar sem jo toliko obnovil, da sem spet lahko odprl gostilno. Potem je šlo bolj po malem, dokler niso stare makadamske ceste asfaltirali. Odkar je čez Gorjance spet več prometa, ga je tudi v naši gostilni.“

V Badovinčevo gostilno prihajajo gostje iz vseh vetrov: od tujcev do domačinov. Večkrat se oglasijo Pepijevi prijatelji iz partizanov. „Takrat sem najbolj vesel: spijemo kakšen kozarček in se spomnimo hudih, a obenem lepih časov. Včasih kar verjeti ne moremo, da so že tri desetletja mimo. Da, čas hitro teče . . .“

Pri Badovincu se radi ustavljajo tudi najvišji slovenski funkcionarji, kadar imajo opravke v Beli krajini. „Večkrat se zgodi, da mi že zjutraj, ko gredo v Metliko ali Črnomelj, naročijo, naj pripravim kosilo, ko se bodo vračali.“

Danes se ljudje bolj premišljeno odločajo, kam bodo šli: ali v hotel ali v domačo gostilno. In ko se odločijo za eno ali drugo, tudi vedo, kaj kje lahko pričakujejo. Kdor gre v gostilno, bo zahteval v glavnem domače jedi, ne pa raznih francoskih omak in tatarskih biftekov. Če si želi tega, gre v hotel.

V Badovinčevi gostilni je maja in junija, ko je sezona, moč dobiti odojka ali jagenjčka na ražnju, pozimi krvavice, pečenice, belokranjski matevž s kislim zeljem, poleti imajo suhe klobase, domače salame, pršut. Od časa do časa imajo divjačino, največ srno v omaki. V kuhinji pa gospodarita Pepijeva žena in „ta mlada“.

„Da se bo gost vračal v gostilno, mora biti zadovoljen, sicer ga ne bo več, pa še drugim bo rekel, naj tja ne hodijo, ker je slaba postrežba, zanič hrana in pijača. Pri nas velja načelo: kar ni dobro zame, tudi za gosta ne more biti!“

Posebnost Badovinčeve gostilne pa je pijača, imenovana karampampuli, narejena iz raznih zelišč in gozdnih sadežev in alkohola. Vsako leto jo pripravlja Pepi, ki recept skrbno varuje. On je precej dobil od nekega destilaterja na Sušaku. Ta je precej hodil po svetu in karampampuli razstavljal tudi na velikih vinskih sejmih na Dunaju, v Parizu in drugih znanih mestih. To je bolj ženska pijača, ni preveč močna, ji pa Pepi pripisuje razne zdravilne učinke.

„Karampampuli sicer res delam vsako leto, vendar ga ne naredim veliko, tako da je bolj za reprezentanco. Za recept se je zanimala tudi neka velika destilacija, pa ga nisem dal. Tudi sinu ga še nisem povedal. Nekoč so me vprašali, kdaj ga bom zaupal sinu, pa sem odvrnil, da dva dni pred smrtjo!“ se šegavo zasmeje. „V glavnem se bo ta posebnost dedovala iz roda v rod. Če bi začel na veliko izdelovati samo karampampuli, bi se mi gotovo izplačalo, saj ljudje precej sprašujejo za to pijačo. Poznajo jo ne samo domačini, ampak gostje iz vse Slovenije in tudi od drugod. Je pa priprava karampampulija precej zamudna stvar: vsako leto moram prehoditi lep kos Gorjancev, da naberem potrebna zelišča in sadeže; potem jih je potrebno po posebnem postopku sušiti in šele nato pride izdelava. Vsa stvar gre še bolj počasi zato, ker vse delam sam. Pri tem ne potrebujem niti ne maram nobenega pomočnika. Mislim, da sin že nekaj sluti, kako vsa zadeva poteka, vendar mu jaz še nisem nič povedal. Brez recepta, ki ga za sedaj poznam samo jaz, pa nihče ne more narediti pravega karampampulija z vsemi njegovimi lastnostmi!“ pribije Pepi.

Pozimi, ko Gorjance odene debela snežna odeja, se promet po cesti proti Beli krajini zmanjša; turistov ni, tudi izletnikov je precej manj, saj v tem koncu ni še razvit zimski turizem. Zato pozimi tudi v Badovinčevi gostilni ni toliko gostov kot v drugih letnih časih, ko je včasih gostilna premajhna in so tudi vsi sedeži na terasi za hišo zasedeni. „Kar žal mi je, da je Badovinčeva gostilna na oni, novomeški strani Gorjancev zaprta. Včasih smo lepo sodelovali: kadar sem imel jaz polno, sem ljudi, ki so še prihajali, pošiljal k Zajcu, kot se je reklo pri njih, oni pa k meni. Sedaj pa jih nimam več kam napotiti. Škoda, da nobeden njihovih otrok ni ostal v gostilni, saj je bila to res stara in znana gostilna . . .“

Sicer se pa Pepi Badovinac zaradi tega, ker je pozimi manj obiska, ne pritožuje. Takole pravi: „Saj ni potrebno, da teče, glavno je, da kaplje.“

Še z nečim se lahko pohvalijo v Badovinčevi gostilni: pri njih vpitja in pretepov, ki so zlasti v zadnjem času tako značilni za druge gostilne, skoraj ni. Pepi pravi, da še nikoli, odkar ima on gostilno, ni poklical milice. Tudi metliški miličniki povedo, da pri Badovincu nimajo nikoli dela. „To je največ odvisno od samega birta. Če znaš lepo delati z ljudmi, se ti neprijetnih scen ni treba bati.“

Letos poleti sta bila Pepi Badovinac in žena en mesec v Kanadi. Šla sta na obisk k njuni hčerki, ki z možem, tudi domačinom in gostincem, živi v Torontu. Hčerin mož je šef strežbe v velikem klubu, kamor zahajajo le petičneži. „Res je, tam je moč videti marsikaj. Prav prijetno je iti tako za en mesec, da človek vse to vidi. Živel pa jaz ne bi nikoli tam. Bolj ko hodiš po svetu, bolj spoznavaš, da ni nikjer lepše kot pri nas. Če znaš doma poprijeti za delo, imaš tukaj Kanado, Ameriko in Nemčijo,“ pravi Badovinac.

Rešitev prejšnje križanke

		M	A	R	A	T	O	N	E	C		
		A	N	A	L	I	T	I	K	A		
		S	O	B	A		O	K	O	P		
		A	D	A			M	A	N	A		
	O	V	R	A	T	U	Š	A		O	R	
		A	D	Y		M	E	N	A	M		
A	R	N	I	K	A		O	S	A	T		
B	A	T	H		P	A	R	T		E	O	L
O	R	O		T	R	S		I	R	I	D	A
T	O	N	A	L	I	T		N	A	S	E	R
A	G		B	A	L	A		A	S	T	R	A

(Ne) resnice z napako

Predsednik je zaslovel po svoji novi odeji (ideji).

Delegat je vztrajal: „Dajmo krila piskanju (iskanju)!"

Prosila je, naj ji dajo mir, ker da je že dovolj podrta (potrta).

V kritiku so odkrili jezikovnega turista (purista).

Nabral: J. JUST

				DL	GEOM. LIK	KRSTA	VETRNICA	MATIJA ČOP	DL	NASTIL	PTICA ROPARICA	ZAIMEK	TIBET. GOVEDO
				LESENA GREDA					PREDVOJ. ZVEZA MLADINE				
				FARMA					ETIOP. JEZERO / SREDIŠČE				
				EISENHOWER				SPISEK CEN / VRSTA SVILE					
				TOLKALO V ZVONCU / TREBANJSKO PODJETJE								ORODJE	DL
													NAPRAVA
DL	EGIPT. POLITIK	NAMIZNO PREGRINJALO / BORIŠČE				ZAPISEK / MNOGOSEMENSKI PLOD					LANTAN / ELEKTR. VODNIK		
IND. ŽENSKA OBLEKA					JAP. PIJAČA / MOZOLJAVOST					HITRA SMRT / POLOTOK V SZ			
DIŠEČA ORG. SPOJINA							OBOKANO STEBRIŠČE / ŠTJUD. KRALJ						
PRISTAŠ DEMOKRACIJE									GORA NA KOROŠKEM / ŠETINC FRANC				
DALM. Ž. IME				DEL OBRAZA				MEVŽA					
KRADLJIVEC				IZRAEL. LUKA				NAVIHANEC					

„Ubila bom predsednika!"

Ženska, ki je poskušala ubiti ameriškega predsednika Forda, je bila prijateljica večkratnega morilca Charlesa Mansona — Uresničiti nauke voditelja.

Nedavni poskus uboja ameriškega predsednika Forda v parku kalifornijskega mesta Sacramenta je ponovno obrnil pozornost javnosti na tako imenovano Mansonovo družino. Sedemindvajsetletna Lynette Fromme, ki se je prerinila med množico in naperila v predsednika revolver, je namreč članica razvpite družbe neuravnovešencev, zbranih pod zastavo psihopatskega morilca Charlesa Mansona; ta sedi v zaporu in prestaja dosmrtno ječo zaradi umora sedmih ljudi. Poskus umora se je sicer izjalovil, na dan pa so prišle nekatere podrobnosti iz nenavadnega življenja Mansonove družine.

Čeprav je njihov vodja v zaporu, družba ni razpadla. Žive blizu jetnišnice in čakajo, kdaj se bo Manson „ponovno pojavil iz smrti na svet, kot se je Kristus", tako je zatrdil morilec sam, ko je odšel v zapor. Mansonitov, kakor se imenujejo, je celo več kot prej. Mladi, posebno ženske, ohranjajo njegov kult živ in razumljivo je, da hočejo tudi delovati po naukih svojega učitelja. Sociologi pravijo, da je njihova vdanost skoraj nerazumljiva, čeravno je res, da gre za osebnosti, ki zaradi jemanja mamil in drugih opojnih sredstev nimajo lastne volje.

Atentat torej ne bi smel presenetiti Američanov. Mansoniti menijo, da sta Nixon in Ford ista oseba, ter so tudi javno razglasili, da jima je treba preprečiti vodenje države, sicer „bodo vaši domovi bolj krvavi, kot je bila Tate — La Biancina hiša in My Lai skupaj!"

Psihiatri, ki so preiskali nesojeno atentatorko, so ugotovili, da gre sicer za inteligentno osebnost, kolikor ne gre za nauke, ki jih je širil Manson. V te nauke, temelječe na smrti in ubijanju, pa je zaverovana do konca.

Fotografija iz albuma Mansonove družine: Fromme in njena prijateljica na pokopališču. Istovetenje s smrtjo, ubijanje — to so temeljne resnice Mansonovih častilk.

Ljubezenski let v smrt

Kresnička, ki goji poleg ljubezenskih še druge strasti

Med čare poletne noči sodijo tudi leteči plamenčki — kresnice, ki se v ljubezenskem opoju iščejo nad travniki. Toda tudi za to lepo podobo je skrita trda vsakdanjost boja za obstanek.

Samec kresnice oddaja svetlobne signale, in ko jih samica opazi, odgovori s primernim signalom, da jo samec lažje najde. Ti svetlobni signali se razlikujejo od vrste do vrste. Pestrost signalov pa ne moti posebne živalce, ki se je specializirala na prehranjevanje s samci kresnic. Imenuje se photuris versicolor, sodi pa prav tako med kresnice. Znana je postala po tem, da je zelo krvoločno razpoložena do samcev drugih vrst.

Ko sprejme signal samca, odgovori tako, kot je treba; samec poleti k nji, tam pa ga namesto ljubečega objema čaka pogin: photuris versicolor samčka požre.

Entomolog dr. Lloyd je delal poskuse s photurisom. Živalci je poslal svetlobne signale različnih vrst. Živalski kanibal je znal hitro in točno odgovoriti, česar sicer samice ne zmorejo.

Pri opazovanju vabljenja je Lloyd ugotovil, da včasih photuris odda tudi po 20 signalov, ki jih hitro menja, samo da bi slastni grižljaj ne odletel mimo. Opazil pa je tudi, da nekaterih samcev le ne more zvabiti k sebi.

MED SVETIMI KRAVAMI

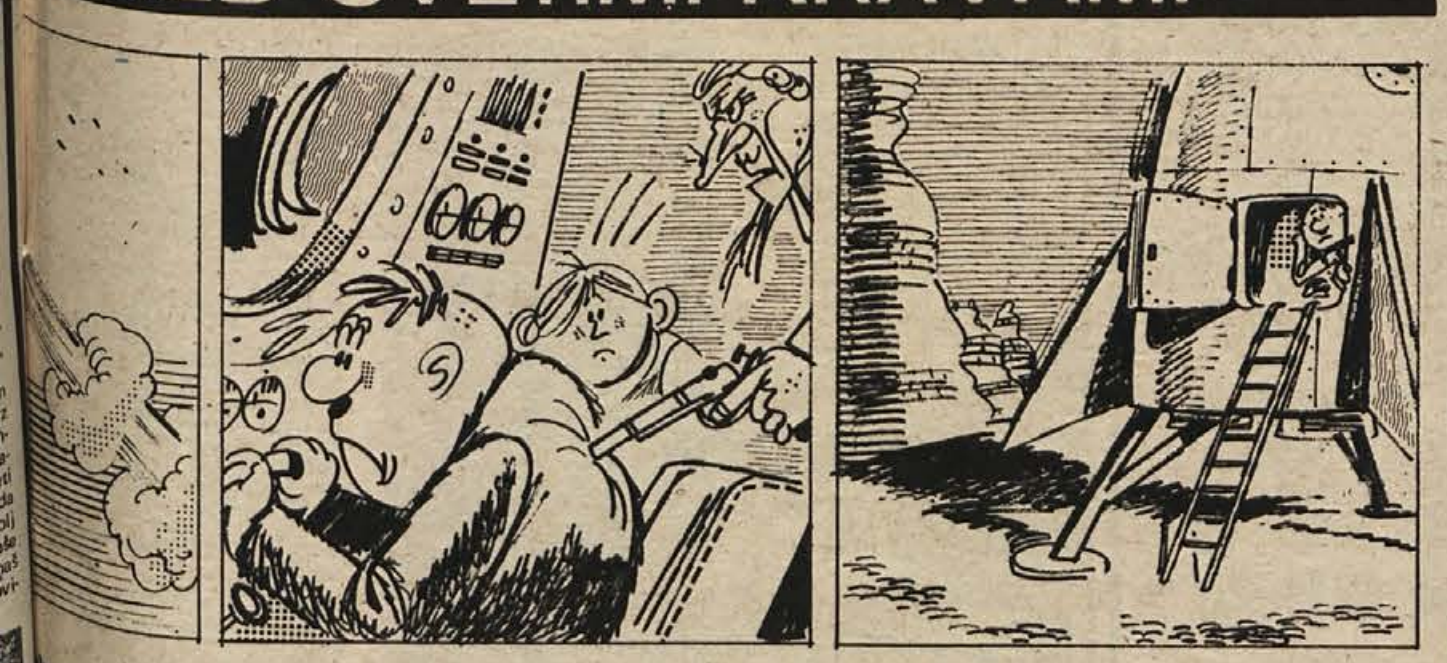

...ka se izteka. Žal ...a ne bo nič z ra...egove družice v ...ipu, tako rekoč ... pripetila silno ...bil živce. Poteg... porinil v hrbet

...dnji vek — ali pa ukrešem iskro na kresilnem kamnu!" je zavreščal.

Da, prva ugrabitev rakete v zgodovini je bila to in Paradižnik je vedel, da ni pomoči. Brez trohice volje je obrnil krmilo nazaj, raketa se je jela sukati v mračni pretekli čas, v srcih naših junakov pa se je ta hip rušilo vse, kar je bilo lepega . . .

Petdeset, sto let . . . Motorji so zamrli in raketa je pričela strmoglavljati v neznano.

„Goriva ni več niti za zdravila!" je spustil roke s krmila Paradižnik, nato je strupeno ošinil Potegona.

„Daj zdaj sem tole tvoje krepelce! Dosegel si, kar si hotel . . .!"

Raketa se je dotaknila tal in Paradižnik s pištolo v roki je prvi izstopil.

KONEC

ŠTIPENDIJE

„NOVOLES", lesni kombinat
Novo mesto — Straža, n. sol. o.
Odbor za medsebojna razmerja

RAZPISUJE
za šolsko leto 1975/76 naslednje štipendije

2 ŠTIPENDIJI NA TEHNIŠKI ŠOLI ZA LESARSTVO,
2 ŠTIPENDIJI NA EKONOMSKI SREDNJI ŠOLI,
1 ŠTIPENDIJO NA ELEKTROTEHNIŠKI ŠOLI,
1 ŠTIPENDIJO NA STROJNI TEHNIŠKI ŠOLI,
1 ŠTIPENDIJO NA VIŠJI PRAVNI ŠOLI,
1 ŠTIPENDIJO NA VIŠJI ŠOLI ZA LESARSTVO.

Kandidati morajo vložiti prošnje za razpisane štipendije na obrazcu DZS 1,65, priložiti zadnje šolsko spričevalo oziroma potrdilo o opravljenih izpitih ter frekventacijsko potrdilo, življenjepis in potrdilo o premoženjskem stanju.
Vloge sprejema IZOBRAŽEVALNA SLUŽBA NOVOLESA — STRAŽA. Rok za prijave je 15 dni po objavi v časopisu. O izidu razpisa bodo vsi kandidati pismeno obveščeni.

PROSTA DELOVNA MESTA!

INDUSTRIJA OBUTVE
NOVO MESTO
Razpisna komisija delavskega sveta
razpisuje prosta vodilna delovna mesta (ni reelekcija)

1. VODJA KADROVSKO SPLOŠNEGA SEKTORJA
2. VODJA FINANČNO—RAČUNOVODSKEGA SEKTORJA

Skladno z 71. ter 67. členom SSMRZD mora kandidat poleg splošnih pogojev izpolnjevati še posebne pogoje:
pod 1: da je po poklicu dipl. pravnik z najmanj 2 letoma delovnih izkušenj, od tega vsaj eno leto na vodilnem delovnem mestu, oz. da je pravnik z najmanj 4 leti delovnih izkušenj, od tega vsaj 2 leti na vodilnem delovnem mestu;
pod 2: da je po poklicu dipl. ekonomist z najmanj 2 letoma delovnih izkušenj, od tega vsaj eno leto na vodilnem delovnem mestu, oz. da je ekonomist z najmanj 4 leti delovnih izkušenj, od tega vsaj 2 leti na vodilnem delovnem mestu.
Kandidata morata imeti moralno politične in organizacijske sposobnosti za opravljanje del na svojih delovnih mestih.
Razpis velja 15 dni po objavi.
Ponudbe s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov:
Industrija obutve (za razpisno komisijo), Cesta kom. Staneta 38, 68000 Novo mesto.
O izidu razpisa bomo kandidata pismeno obvestili v roku 8 dni po dokončni izbiri kandidata.

PROSTO DELOVNO MESTO!

SKUPNOST OTROŠKEGA VARSTVA OBČINE RIBNICA IN OBČINSKA SKUPNOST SOCIALNEGA SKRBSTVA RIBNICA

razpisujeta prosto delovno mesto skupnega
TAJNIKA SKUPNOSTI

Poleg zakonsko določenih pogojev se zahteva:
— višja ali srednja strokovna izobrazba upravne, pravne ali ekonomske smeri in najmanj 3 leta delovnih izkušenj na enakem ali podobnem delovnem mestu
— moralno-politična neoporečnost
— sposobnost za organizacijo in vodenje
Kandidati naj pošljejo ponudbe s kratkim življenjepisom, s podatki o šolski izobrazbi in dosedanjem delu v 15 dneh po objavi razpisa na Skupnost otroškega varstva občine Ribnica, Kolodvorska 15.

NOVOTEHNA
trg. podjetje na debelo in drobno
Novo mesto

objavlja prosto delovno mesto

SKLADIŠČNI DELAVEC

POGOJI: nekvalificiran delavec z odsluženim vojaškim rokom.

Prijave sprejema splošni sektor podjetja do 30. 9. 1975.

SCHIEDEL — YU —
Kamin, dimnik št. 1
v Evropi
proizvaja in dobavlja
GRADNJA
ŽALEC

Pravičneje za manj razvite

Brežice: republika naj tudi poslej sofinancira naložbe na nerazvitih območjih – Delegati občinske skupščine podpirajo policentrični razvoj Slovenije

Osnutek dogovora o srednjeročnem razvoju Slovenije je 9. septembra na seji občinske skupščine v Brežicah spodbudil delegate k živahni razpravi. Sprejeli so ga s pripombo, da se uvodna načela ne ujemajo s tabelarnim prikazom. Upoštevan je policentrični razvoj, kar je po mnenju delegatov edino pravilno. V Sloveniji najbrž ne bi imeli več nerazvitih območij, če bi bili že prej ubrali tako pot.

V seznamu pomembnejših investicij v republiki so iz brežiške občine omenjene samo Čateške Toplice, medtem ko so iz drugih občin naštete veliko manjše naložbe, kot jih razen Toplic še načrtujejo v občini. Izpuščene so na primer investicije IMV – TOZD Tovarna prikolic Brežice, Salonita Anhovo – Opekarna Brežice in Rudnik Globoko, Agrarie, Slovina, Posavja in Tovarne pohištva Brežice.

Svojemu delegatu v republiški skupščini so na seji naročili, naj zahteva dopolnitev teh podatkov ali pa naj jih v celoti izpustijo, ker so nepopolni. O načrtu slovenskega razvoja v obdobju 1976-1980 bodo razpravljali še v delovnih kolektivih in družbenopolitičnih organizacijah.

Beseda je tekla še o srednjeročnem razvoju Jugoslavije, posebno pozornost pa so posvetili osnutku zakona in družbenega dogovora o pospeševanju razvoja manj razvitih območij v republiki.

Doslej je zakon iz leta 1971 priznaval 15 nerazvitih občin. Brežiška je izpadla, ker je imela za 3,76 din previsok narodni dohodek na prebivalca in za 0,2 odst. manj kmečkega prebivalstva, kot je bil pogoj za nerazvitost. Zaradi tega so v Brežicah vedno znova dajali pobude za spremembo zakona. Zavzemali so se za to, da bi namesto občin določili manj razvita območja, kar bi bilo bolj pravično. Na seji so delegati predlagali dopolnitev, po kateri bi imele krajevne skupnosti na meji nerazvitih hrvaških občin enake ugodnosti kot tiste, ki mejijo na nerazvite slovenske občine.

Novo v Brežicah

IMENOVANJA. – Občinska skupščina je na seji 9. septembra imenovala prof. Jožeta Senico za direktorja šolskega centra v Brežicah, prof. Jožeta Antoloviča za predstojnika brežiške gimnazije, Boženo Ostrovršnikovo za predstojnico šole za blagovni promet, Staneta Zlobka za ravnatelja osnovne šole v Cerkljah in Marijo Vogrinovo za ravnateljico osnovne šole v Dobovi. Od 1. septembra ima novo vodstvo tudi Posavski muzej: za ravnatelja je skupščina že na predzadnji seji imenovala prof. Marjana Gregoriča.

ZVEČANA ZEMLJARINA. – Stanovalcem in uporabnikom poslovnih prostorov na mestnem območju Brežic izročajo odločbe o zvečanem prispevku za uporabo mestnega zemljišča. Lastniki enodružinskih stanovanjskih hiš plačujejo od 1. julija dalje po 20 par od kvadratnega metra stanovanjske površine namesto 15 par. Za stanovalce v večstanovanjskih hišah, vrstnih hišah in blokih je prispevek 15 par, za poslovne prostore in zemljišča, ki jih uporabljajo podjetja in druge DO, pa 20 par.

ŠE ZA VODOVODE. – Iz sklada za negospodarske investicije so letos junija odobrili 13.000 din za ureditev kanalizacije pri počitniškem domu v Savudriji, 4.000 din za raziskavo vodnih virov na Bizeljskem, 4.000 za vodovod Jožetu Zupancu iz Pišec in 332.000 za vodovod v Kapelah. Ostalo je še 171 tisočakov. O razdelitvi tega denarja so odločali na seji sklada 16. septembra.

BREŽIŠKE VESTI

Pred vselitvijo v novo šolo čaka graditelje na Bizeljskem še veliko dela pri zunanji ureditvi. (Foto: Jožica Teppey)

KOZJANSKI BORCI SO SLAVILI

V nedeljo, 14. septembra, so se na Henini pri Jurkloštru zbrali bivši aktivisti OF Kozjanskega okrožja, borci Kozjanskega odreda, borci II. bataljona III. VDV brigade, mladina in drugi občani s Kozjanskega. Srečanje je priredil odbor nekdanjih aktivistov OF za Kozjansko okrožje. Vabilu na proslavo so se odzvali tudi člani ZB NOV iz brežiške občine.

Letos poleti je občinska skupščina Brežice sprejela odlok o podelitvi domicila II. Kozjanskemu bataljonu III. VDV brigade. Domovinsko listino si je ta bataljon zaslužil s pomembnimi vojaškimi akcijami in uspešno opravljenimi političnimi nalogami. V njem so bili predvsem borci iz brežiške občine. Štel je 300 borcev. V bojih jih je padlo 31, 17 pa je bilo ranjenih.

ZAMUDE PRI INVESTICIJAH

V prvem polletju je gospodarstvo brežiške občine investiralo le 33 odst. v resoluciji predvidenih naložb. Porabljena vsota znaša 40 milijonov dinarjev. Večji skok je pričakovati v drugi polovici leta. Med tem so stekla dela v Opekarni za tovarno silikatne opeke, dokončana je bila nova industrijska hala Jutranjke, zaključujejo pa tudi polnilnico in obrat za predelavo grozdja v Brezini. Delovni kolektivi izkoriščajo pri tem velik del lastnih sredstev.

Delegat ne sme postati odbornik

Občinska skupščina že drugič pretresala uveljavljanje delegatskega sistema

Minilo je 16 mesecev od sprejetja republiške in zvezne ustave, ki sta ustoličili delegatska razmerja, sevniška občinska skupščina je zato na svoji prvi seji po dopustih minuli petek postavila na dnevni red tudi oceno svojega dela. Ocena ni slaba, seveda pa, roko na srce, tudi ni taka, da ne bi mogla biti še boljša.

Razen zanimivih ugotovitev v dobro pripravljeni oceni, ki so jo lahko doma pretresle tudi delegacije, želimo navesti predvsem ugotovitve delegatov na seji sami. Delegat v zboru združenega dela Alojz Tomažin, ki predstavlja kmete kooperante, je opozarjal na to, kar pravzaprav govori že od pomladi: občinska skupščina bi morala dati na eno izmed sej celovito obravnavo položaja kmetijstva v občini, kar se bo menda kmalu tudi zgodilo. V to akcijo se namreč vključuje tudi občinska konferenca SZDL, ki bo prek krajevnih organizacij izpeljala razprave po terenu. Tomažinov poziv, da bi morala občinska skupščina take pobude delegatov bolj postavljati na dnevni red, je gotovo vreden pozornosti. Tudi gozdarjem ne bo škodilo, če se zamislijo nad besedami, ki jih je izrekel delegat Franc Ilaš iz KS Bučka, češ da samoupravni organ v samoupravni enoti obrata delegata enostavno odpravi, da za tiste... območje ni denarja. Tudi ... upravnemu organu namreč ne ... če se le potrudi in stvari skuša ... z usklajevanjem ne pa zgolj ... sovanjem.

Dokler bodo nekatere delegacije ... skupščinsko gradivo listale tako ... se bodo zadržale le pri vprašanjih, ... zadevajo kraj, stvari ne rekonstruirajo ... skladu s potrebami občinske ... nosti. Tako je menil predsednik ... ra krajevnih skupnosti ... Kostrevc. Delegatka iz Jutranjke ... opozorila na povezovanje delegatov ... samoupravnimi skupinami, ... kalno organizacijo in delegacije ... mi TOZD. V Loki, kot je opozoril ... delegat Mlinar, imajo težave ... no delegati samoupravnih interesnih ... skupnosti, ki prejemajo gradivo ... enem izvodu.

A. ŽELEZNIK

Ob dvajsetletnici Lisce so delegati vseh treh zborov sprejeli sklep o podelitvi najvišjega občinskega priznanja – grba občine Sevnica – tej tovarni. Na sobotni slovesnosti je predsednik občinske skupščine Valentin Dvojmoč izročil grb predsedniku osrednjega delavskega sveta Viliju Glasu. (Foto: Železnik)

PROGRAMI SO NATISKANI

Osnutki programov samoupravnih interesnih skupnosti za sevniško občino za prihodnje leto so natisnjeni ... v torek jih je lahko obravnaval ... občinski izvršni svet. Programi ... prihodnje leto so po denarju ... kar za 42,8 odst., kar pomeni ... 46.937.446 dinarjev, za kar prispeva ... jejo od republike 9.787.740 dinarjev ... solidarnostnih sredstev.

Sevniški paberki

PRIKLJUČEK V ZRAKU ... Predstavnik izvršnega sveta je ... zadnji seji delegatu KS Boštanj ... dokaj nerazveseljiv odgovor na ... šanje, kdaj bo narejen nov priključek ... ček iz Boštanja na novi most. ... menda ni na voljo denarja, ... paj pa naj bi rešila KS. Sicer ... lažba, saj je sedanji priključek ... črna točka v prometu.

NOVA CVETLIČARNA – ... di preureditve kolodvorske ... cije se je morala cvetličarna ... Mali prostor je bil že tako ... če je vanj prišlo le nekaj ... Cvetličarka Silva Fric je sedaj ... vila ličen objekt, kjer bodo ... cvetja našli dosti lepega.

SEVNIŠKI VESTI

Naši fantje ne počivajo

V vseh osnovnih organizacijah Zveze rezervnih vojaških starešin v krški občini so zadovoljivo izpolnili program za leto 1975. Predavanja o družbeni samozaščiti in o vojaških ter političnih razmerah doma in po svetu so razen članov poslušali mladinci in drugi občani krajevnih skupnosti. Veliko pozornost je pritegnil film o obveščevalni dejavnosti.

Tudi z udeležbo na letošnjih orientacijsko-taktičnih pohodih so v Krškem zelo zadovoljni. Odzvalo se je več kot 90 odst. vabljenih. Priključili so se jim tudi mladinci in starejši člani ZRVS, za katere pohodi niso več obvezni. Krajevna združenja so ob teh priložnostih organizirala obisk krajev, znanih po spopadih partizanov s sovražniki.

Ta čas občinski odbor Zveze rezervnih vojaških starešin že pripravlja delovni načrt za obdobje 1976-1977. O njem bodo kmalu razpravljala krajevna združenja, da bo lahko sprejet še pred koncem leta. Tako bo izobraževalna dejavnost v obliki predavanj stekla že v januarju in februarju.

V občinskem vodstvu ZRVS si veliko prizadevajo za vključevanje članov v delo družbenopolitičnih organizacij na terenu in za vstopanje članov v Zvezo komunistov. Vanjo se vključujejo predvsem mladi. Letos je organizacija ZRVS popestrila svojo dejavnost z vrsto akcij v krajevnih skupnostih, med šolsko mladino in drugod ter tako prispevala svoj delež k praznovanju tridesetletnice zmage nad fašizmom.

DUŠAN VLADIČ

Krške novice

PONOVNO UGODNO – Senovški rudarji so to poletje ponovno poceni letovali v lastnem domu v Vrsarju, kjer so morali za dnevni penzion odšteti le po 40 dinarjev. Tudi tokrat so medse sprejeli svoje nekdanje tovariše-upokojence, gostili pa so tudi senovške osnovnošolce.

„REKORDNO" MLEKO – Po podatkih TOZD za kooperacijo pri krškem Agrokombinatu so v prvi polovici leta odkupili pri kmetovalcih 1,7 milijona litrov mleka, kar je za okoli 800.000 litrov več kot lani v istem času. Razveseljivo je, da zanimanje za odkup oziroma prodajo nenehno narašča tudi na področjih, kjer so „mlečne proge" vpeljane že dalj časa in da so tokrat morali poskrbeti še za eno novo progo.

GOSTJE – ŠPORTNIKI – To soboto bodo v naši republiki gostovali športniki iz vseh jugoslovanskih papirnih tovarn, ki bodo merili moči v številnih panogah. V Krškem bodo nastopali odbojkarji in se zato domačini za to panogo še posebno skrno pripravljajo.

USPEŠEN KONEC – Plavalna tekmovalna sezona je končana tudi za krškega „Celulozarja". Na zadnjih dveh nastopih so nekateri tekmovalci dosegli res velike uspehe: mlajši pionirji so bili na državnem prvenstvu šesti med ekipami in postavili kar pet republiških rekordov, pri mladincih in članih pa sta Branka in Andrej Škafar prinesla z republiškega prvenstva v Kopru kar štirinajst medalj.

KRŠKI TEDNIK

TRIJE ZA KRŠKO OBČINO

V skupno komisijo za spremljanje in uresničevanje razvojnega koncepta gospodarskega, socialnega in regionalnega razvoja Posavja bo občinska skupščina Krško na seji 18. septembra imenovala tri člane. Komisija za volitve in imenovanja predlaga v komisijo predsednika izvršnega sveta skupščine Franca Juvanca, Silvana Mozerja iz brestaniške elektrarne in Pavla Krošlja iz tovarne papirja.

ZA JUBILEJ

– Kolektiv mariborske „Metalne" je 55-letnico dejavnosti in četrt stoletja delavskega samoupravljanja proslavil minulo soboto popoldne na Senovem. Na prireditvi, ki jo je pripravila tamkajšnja temeljna organizacija združenega dela, so razvili sindikalni prapor, po kulturnem programu pa podelili najprizadevnejšim delavcem in najboljšim športnikom priznanja in nagrade.

Buče so njegov ponos

V Pesjem živi kmet, ki brez buč ne bi rad gospodaril, toliko koristi mu prinašajo vsako jesen. Po več voz jih pripelje z njive, preden začno izkopavati krompir.

Franc Ostrelič je tudi ponosen na velik pridelek. Večkrat mu je kdo odsvetoval saditi buče med krompir, češ da potem krompirja ne bo. Bil je trmast in je vztrajal pri svojem. Obrestovalo se mu je, saj pravi, da je krompirja morda res za kako vrečo manj, toda kaj je to v primerjavi z zvrhanimi vozovi buč, s katerimi žena po dva meseca in več hrani tudi po osem svinj.

Letos je bila letina spet zelo dobra in krompirju se ni prav nič poznalo, da je rastel med bučami. Ostreličeve izkušnje že posnemajo drugi. Marsikomu seveda ni všeč pospravljanje pridelka, ki res ni prijetno. Ostrelič zagotavlja, da se bučevina razpreda včasih po deset in celo dvajset metrov daleč po njivi. Pri njih se za to ne zmenijo. Vsi radi poprimejo, ko vidijo, koliko si lahko pomagajo z bučami.

J. TEPPEY

Dokaj črno pri črnih gradnjah

Večino črnih gradenj bo mogoče legalizirati – Inšpekcija kadrovsko slabo zasedena

Svoje čase je bilo precej vroče glede domnevnih črnih gradenj. Izvršni svet občinske skupščine v Trebnjem je zato imenoval posebno komisijo, ki si je ogledala vse črne gradnje v občini. Ugotovljeno je bilo, da so črne gradnje grajene večinoma pred letom 1972, kar je prav gotovo pogojeno tudi s prepovedjo prometa kmetijskih zemljišč.

Črnih gradenj je tako na območju občine 32, od tega bi jih bilo mogoče legalizirati 14, če bodo stranke seveda predložile vso potrebno dokumentacijo. Pri tistih stavbah, ki jim je potemtakem mogoče dati spričevalo, gre večinoma za nadomestne kmečke hiše ali take, ki jih nameravajo občani uporabljati za obrt. Te hiše so v naseljih, prosilci bodo v postopku morali dokazati svojo delavnost, bodisi da gre za kmete ali obrtnike.

Med tistimi, ki jih ni mogoče legalizirati, je 14 stavb. Graditelji so bili sicer opozorjeni na škodljivost svojega početja, vendar so gradnjo nadaljevali, tako da nekateri v takih hišah danes že tudi stanujejo. ... si je postavil počitniško hišico ... samem naselju, da občutno ... ško arhitekturo, hišica pa je ... goča tudi zaradi lokacije. ... ditelj je pretiraval z višino ... gradnje, saj jo je povišal ... metre. Še huje je s tistimi, ki ... dili kar v rezervatu bodoče ... ste. Pri obhodih je komisija ugotovila, da občani nasploh dosti ... jejo, zidajo garaže, zidanice ... spodarska poslopja, za vse to ... veda nimajo ustreznih gradbenih ... voljenj. Težava je tudi v tem, ... v gradbeni inšpekcijski službi ... lo inšpektorjev, da bi lahko ... ljala vse pomanjkljivosti na ... Seveda tudi ne drži, kakor ... nekateri, da za manjši objekt ... trebna ustrezna dokumentacija.

A. Ž.

Kadar je sejem slab, kot je bilo tudi s prvim jesenskim sejmom na Veseli gori pri Šentrupertu, je še vedno priložnost za ogled zanimivosti v muzeju kmečkega orodja, ki ga je uredilo šentruperško turistično društvo. Tako je storil tudi kmet Jože Pintar (na sliki) iz Medvedjeka, ko ni našel primerne kravice za nakup. (Foto: Železnik)

START ZA ŠOLO

V sredo, 10. septembra, ... buldozerji SGP Grosuplje ... li z izkopi za novo mokronoško ... osnovno šolo. Gre za Marles ... montažno šolo, ki jo bodo ... hko zgradili v izredno kratkem ... času.

Iz kraja v kraj

ZASOLJENE CENE – Ob ... bi za prevzem skrbi za tretjega ... urbanizem je tudi priloga s ... za izdelavo lokacijske dokumentacije. Graditelji zasebnih hiš bodo ... lokacijsko dokumentacijo ... odšteti od 800 do 1.200 dinarjev, ... bo kdo hotel postaviti garažo, ... nico ali manjše gospodarsko poslopje, ... je, bo moral za te papirje dati ... 500 do 800 dinarjev, lokacijska ... kumentacija za take stvari kot ... stanovanjski bloki, tovarne ... ložbe večjega obsega bodo ... po 2.500 din in sicer glede na ... kratne predračune – kar bo ... več, bo po posebni pogodbi. ... bo iz Ljubljane oddaljen ... km, bo seveda moral prišteti ... bitek zaradi večjih stroškov.

TREBANJSKE NOVICE

Srebrni znak sindikatov je na posebni slavnosti prevzel iz rok predsednika občinskega sindikalnega sveta inž. Naceta Dežmana predsednik sindikalne organizacije v Kmetijski zadrugi Ivan Vovk.

V Kmetijski zadrugi dober sindikat

V trebanjski občini sindikat začel s 700 člani

Ob letošnjem proslavljanju občinskega praznika so bili podeljeni tudi srebrni znaki sindikatov ob 25-letnici samoupravljanja. Predsednik občinskega sindikalnega sveta inž. Nace Dežman jih je podelil 13 posameznikom in osnovni organizaciji sindikata v mokronoški Iskri, TOZD Elektroliti in trebanjski Kmetijski zadrugi.

Zanimiva je ugotovitev, ki jo je v zahvalo za podeljena priznanja v imenu vseh nagrajencev povedal Nace Bukovec iz trebanjske osnovne šole: „V začetku delovanja sindikata v občini je bilo zaposlenih le 700 delavcev. Trebnje takrat sploh še ni imelo svoje tovarne, največ zaposlenih je bilo na železnici in v državni upravi, prvi kolektivi so se šele začenjali na Mirni!" Te besede najbolj zgovorno govore o napredku, ki ga je v naslednjih letih doživela trebanjska občina, in o tem, kako se je krepilo delavstvo.

O nagrajeni sindilani organizaciji Kmetijske zadruge v javnosti doslej ni bilo mnogo slišati, čeprav je ves čas izredno prizadevna. Šteje komaj 76 članov, ki so organizirani v štirih sindikalnih skupinah. V obrazložitvi za najvišje občinsko sindikalno priznanje je tej organizaciji izrečena pohvala, da je vedno tvorno sodelovala pri sprejemanju samoupravnih aktov, prav tako ji ni manjkalo pobud za izboljšanje delovnih in življenjskih vprašanj zaposlenih. Njeni člani delajo na območju vse občine, v trgovinah ali proizvodnih okoliših, vendar ta raztresenost doslej ni bila ovira za uspešno delo. V zadnjem obdobju se ta mala organizacija zavzema za čim popolnejšo obveščenost delavcev v združenem delu, nikoli se tudi ne zgodi, da občinsko sindikalno vodstvo ne bi bilo temeljito obveščeno o njenem delu.

A. Ž.

Odraščal in se šolal ob delu

Inž. Stane Velikonja ima mnogo zaslug, da je v Trimu tako hitro stekla nova tovarna

Za trebanjski Trimo je značilen skokovit razvoj. Ob občinskem prazniku so dobili še tovarno tako imenovanih sendvič plošč za zapiranje objektov. Gradnja same tovarne je svojevrsten dosežek; v njej je namreč stekla testna proizvodnja prej kot v 14 mesecih po tistem, ko je bila v lepljivo ilovico za staro tovarno zasajena prva lopata.

Direktor tovarne v gradnji je bil inž. Stane Velikonja. Za novinarja je pravzaprav idealen človek: če si hotel kaj zvedeti o tovarni, te je udobno namestil v naslanjač, založil z raznimi gradivi, hkrati pa v nekaj stavkih še sam povedal bistvo. Kaj

več niti ni bilo potrebno, pa tudi časa ni bilo, ker ga je že klical telefon, čakal kak poslovni človek ali sodelavec.

Inž. Velikonja je tako vpet v dogajanje trebanjske občine (med številnimi dolžnostmi je že vrsto let tudi predsednik Zveze rezervnih vojaških starešin v občini), da ne bi niti pomislili, da ni naše gore list. Je namreč Gorenjec. Očeta zidarja v Žireh je izgubil pri 14 letih. Kruh si je zato že v rani mladosti poiskal v Litostroju. Šolal se je ob delu: najprej je bil ključavničar, zatem pa je bil od izrednega šolanja na tehnični šoli dalje zapisan strojeslovju. Prav delo v Litostroju ga je navezalo na Trebnje, saj je bilo trebanjsko kovinsko podjetje najprej združeno z Litostrojem. V tistem času je bil tudi direktor podjetja. Kasneje je bil uspešen tehnolog vse do lani, ko je prevzel gradnjo nove tovarne.

Sedanji direktor Trima inž. Ivan Gole ima najboljši vpogled v prizadevnost inž. Velikonje. Ko je nanesla beseda na njegovega sodelavca, je posebej opozoril na njegovo zagretost že pri samem iskanju programa za novo tovarno. V dveh letih sta prepotovala domala vso Evropo, dokler nista pri italijanskem Metecnu našla najprimernejši program. Kot dober strojnik je bil ves čas najboljši svetovalec. Tudi mnogo noči je bilo treba žrtvovati zato, da lahko slednjič prvič pri nas doma naredimo po kakovosti zelo dobre plošče, ki jih je doslej dobivalo gradbeništvo le iz uvoza. Kot dober organizator je izredno priljubljen tudi med delavci.

ALFRED ŽELEZNIK

ČETRTKOV INTERVJU

Večna skrb: ozimnica

Kako se lahko s krompirjem, jabolki in zeljem oskrbe tisti, ki nimajo dobrih kmečkih tet

Na jesen postanemo ljudje podobni vevericam, ježem ali čebelam. Treba se je pripraviti na dolgo mrzlo zimo, nakupiti ozimnico in jo spraviti v kleti. Čeprav pravijo za Slovence, posebej pa še za Dolenjce, da smo narod kmetov, so industrializacija in njene posledice zavzele že tak obseg, da ne moremo več trditi, da ima vsaka mestna družina na deželi (kmetih) sorodnike, pri katerih bi se lahko kot v starih dobrih časih skorajda zastonj oskrbeli z ozimnico. Preostanejo torej samo posredniki in eden od njih je novomeška kmetijska zadruga „Krka". O tem, kaj je letos pripravila za ozimnico, govori Lojze Turk, vodja poslovalnice na Cesti komandanta Staneta v Novem mestu.

„Na voljo je obilo kvalitetnega belega krompirja, ki ga prodajamo v 30-kilogramskih vrečah. Kilogram stane 2,35 dinarja, naša marža je 20 par, 15 par pa stane vreča. Lani smo ga prodali okoli 20 ton, nekaj takšnega pričakujemo tudi letos.

Kmetijska zadruga Krka bo imela letos, ko se bo začela sezona, na voljo tudi zeljnate glave. Lani so bile po 1,50 dinarja kilogram, za letos cene še niso znane, povedati pa moram, da ima naša zadruga pri prodaji vseh kmetijskih pridelkov le okoli 10 odstotkov marže, tako da komaj sestavljamo konec s koncem.

Znane pa so že cene jabolk in hrušk, kilogram teh sadežev bo od 5,50 do 6 dinarjev. Na voljo bodo tudi zelo kakovostne sorte".

Poleg omenjenih pridelkov zadruga ne bo prodajala drugih sadežev iz, če temu lahko tako rečemo, „družine ozimnica". Velja pa poudariti, da je na novomeškem trgu kilogram krompirja po 4 do 5 dinarjev, zadruga pa ga prodaja (sicer v večkilogramskih zavitkih) po 2,35 dinarja.

Na posebno vprašanje, zakaj se kmetijska zadruga „Krka" ne ukvarja tudi s prodajo drugega sadja in zelenjave in s tem konkurira prodajalcem z juga, ki so po mnenju mnogih naredili iz novomeškega živilskega trga nekakšen Texas, je Lojze Turk odgovoril, da so to že poskušali, vendar so vedno potegnili krajši konec palice. Južnjaki so redno nastavljali nižje cene, pogosto celo nesmiselno nizke, ko pa se je morala zadruga v tem nesmiselnem boju umakniti, pa so

Lojze Turk: „Trgovcem z juga težko konkuriramo."

dovčerajšnji „dobrodelneži" novomeških gospodinj dva ali trikratno navili cene – in tako zaslužili tudi za nazaj.

Stanje na novomeškem trgu vsekakor zasluži posebno novinarsko obdelavo, tokrat pa lahko za konec povemo še to, da bo imela KZ „Krka" letos naprodaj tudi več vrst grozdja in to od 6 do 7 din za kilogram. Novica je morda zanimiva za vinogradnike, ki jih je letos prizadela toča. Da je temu tako, pričajo tudi naročila – že zdaj jih je za okoli 15 ton.

JANEZ KMET

Novomeška kronika

KAJ BI S STRANIŠČI! – Glede na cene, katerim le malo manjka, da bi prebile strope, bi v novomeških gostinskih lokalih pričakovali spodobno urejena stranišča. Pa ni tako! Školjke so malokje čiste, dodatki, na primer toaletni papir, brisače, milo in ogledala, pa so redkejši kot – pocenitve! Zgledna skrb za goste, ni kaj reči!

TRŽNICA – Megleno in hladno ponedeljkovo jutro je pripomoglo, da se je novomeška tržnica napolnila šele okoli osme ure. Na stojnicah je bilo največ jesenskih pridelkov, na grozdju pa se je paslo nekoliko manj čebel in os. Cene živil, ki veljajo za najdražja na Slovenskem, so bile naslednje: kilogram krompirja je stal 4 do 5 din, solate 9 do 10 din, korenčka 11 din, kumar 7 din, fižola 8 do 8,50 din, zelja 6 din in česna 30 din. Jajca so bila po 1,80 din (tudi po 1,70 ali 1,60 din, če se je branjevki mudilo domov!), cene sadju se niso spremenile, bilo pa je tudi nekolikanj gob, katerih cene so bile različne in – visoke!

S TRANSFUZIJSKE POSTAJE – Kri je darovalo 60 občanov, med njimi 11 delavcev iz Novolesa, 9 iz UJV, 9 iz Novoteksa, 6 iz Kovinarja, 6 iz Knjigotiska, 4 iz Krke in 4 iz IMV.

ROJSTVA – Rodile so: Hermina Kastelic iz Kristanove 30 – Viktorja, Jerica Vidrih z Glavnega trga 16 – Zmaga in Jožica Hajnič iz Kettejevega drevoreda 48 – Lidijo.

SMRTI – Umrli so: Viktorca Mahorčič z Brega 23 v 67. letu; Antonija Bambič, gospodinja z Mestnih njiv 19, v 76. letu in Vekoslav Koprivnik, upokojenec iz Ulice Milke Šobar 20, v 71. letu starosti.

– Ena gospa je otožno rekla, da je tiste, ki še nimajo drv, pa jih že tresejo jesenske megle, „kulturno" ogrel Zavod za kulturno dejavnost, saj je v goste povabil mednarodni varietetni ansambel Royal s slačipuncami!

V občini kar 47 „gluhih"

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Novo mesto meni, da gledajo nekateri na stabilizacijo kot na modno politično muho

Do dogovorjenega roka (15. avgusta) je poslalo občinskemu sindikalnemu svetu Novo mesto stabilizacijske programe 46 temeljnih organizacij združenega dela oziroma organizacij združenega dela novomeške občine. To pomeni, da je naloge kljub trdno dani besedi opravil le del osnovnih sindikalnih organizacij, pa še pri 46 pravočasno poslanih stabilizacijskih načrtih jih je 11 takšnih, da stanje le ocenjujejo, oziroma bi jim le z velikansko mero popustljivosti lahko rekli stabilizacijski načrt.

Tako piše v poročilu, ki ga je pripravilo predsedstvo občinskega sveta sindikatov Novo mesto. Stabilizacijske načrte, ki so to samo po imenu, so poslali Kremen, Industrija motornih vozil, Krka, – tovarna zdravil, novomeška Kmetijska zadruga, Veterinarski zavod, Hotel Metropol, Novotehna, osnovna šola Šmarjeta, gimnazija, Novoteks in Lekarna.

Hvalevredno ob tem nerazveseljivem podatku pa je dejstvo, da je bilo v novomeški občini tudi nekaj delovnih organizacij, ki so se za razliko od večine lotile stvari resno. Sindikati navajajo, da so poslali zelo konkretne stabilizacijske načrte Novoles, Novograd, bolnišnica Novo mesto, Dolenjski list in še nekateri, ki pa jih poročilo ne navaja po imenu.

Nikakršnih stabilizacijskih načrtov ni poslalo kar 47 osnovnih sindikalnih organizacij delovnih organizacij novomeške občine. Od tega jih dobra tretjina odpade na kolektive, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem. Občinski sindikalni svet domneva, da teh 47 delovnih organizacij sploh ni razpravljalo o stabilizacijskih ukrepih in o uresničevanju resolucije o družbenoekonomskih gibanjih v letošnjem letu. Menile da so, da gre le za trenutno politično akcijo. Le tako si namreč lahko razlagamo različne nesprejemljive obrazložitve in izgovore, ki so jih svetu po telefonu navajali predstavniki sindikatov teh 47 „gluhih" delovnih organizacij.

Spisek grešnikov je dolg: Iskra Novo mesto, Beti Mirna peč, Industrija obutve, KZ Žužemberk, Vodnogospodarsko podjetje, Prometna sekcija, Gorjanci Straža, Cestno podjetje, Dinos, Keramika, Žito – TOZD Pekarija, Knjigotisk, Krojač, Vodovod, Šolski center za kovinsko stroko, Ekonomsko-administrativni center, Vzgojnovarstveni zavod, Dijaški dom Majde Šilc, Komunalni zavod za zaposlovanje, Regionalna zdravstvena skupnost, SPIZ – podružnica Novo mesto, novomeško sodišče, krajevna skupnost Žužemberk, vse osnovne šole razen prevolske, žužemberške in Šmarješke, spisek pa končuje uprava novomeške občinske skupščine.

Naslednji rok za oddajo stabilizacijskih načrtov bo, tako kaže, konec septembra. Žalostno, mar ne?

M. B.

GOJENCI MILIČNIŠKE ŠOLE V SUHI KRAJINI

S položitvijo venca pred spomenik padlim na Cviblju nad Žužemberkom se je v petek zjutraj začela za gojence miličniške šole šolskega centra RSNZ ura zgodovine na terenu. Goste je pri spomeniku v imenu krajevne skupnosti pozdravil Stojan Jakovljević.

Pod vodstvom svojih starešin so imeli gojenci zatem v okolici taktične vaje in z njimi obudili spomin na bitke v zadnji revoluciji.

M. V.

Suhokrajinski drobiž

13 UČENCEV IZ 7. in 8. RAZREDA ŽUŽEMBERŠKE OSNOVNE ŠOLE se je v soboto, 13. septembra, kljub slabemu vremenu udeležilo prostovoljne delovne akcije pri popravilu krajevne poti iz Srednjega Lipovca skozi gozd na Podlipo. Če bi bilo lepo vreme, bi jih bilo kar 70 in morda še več. Krajani iz Podlipe so bili te pomoči šolske mladine zelo veseli, obenem pa hvaležni žužemberški šoli za pozornost, ki je s tem izkazana tej odročni vasici.

DVA MEDVEDA POSPRAVLJATA PRIDELEK KORUZE na Brezovi rebri. Zaenkrat sta se najbolj lotila njive Rozman Štefana in obrala še mlečno koruzo. Ko so se kmetovalci, ki čuvajo ponoči pridelke, z njima soočili, so bili srečni, ker sta zbežala pred sijajem žepne svetilke. Kaj bi bilo, če kmetovalci žepnih svetilk ne bi imeli?

Minulo nedeljo je bilo na šentjernejskem hipodromu občinsko gasilsko tekmovanje, ki so se ga udeležile mladinske in pionirske ekipe osmih gasilskih društev. Med mlajšimi pionirji so bile najboljše pionirke GD Šentjernej, med starejšimi pionirji mladi člani GD Šmarjeta, med mladinci pa gasilci iz Podturna. Na sliki: zmagovalna ekipa šentjernejskih pionirk, ki je premagala, če lahko temu tako rečemo, vsa moštva „močnejšega spola". (Foto: Polde Miklič)

Drobne iz Kočevja

SPET TEŽAVE – Šolski pouk se je letos pričel z istimi težavami kot vsako leto. Primanjkuje prostorov, učilnic in učiteljev. Vse to povzroča zapleteno razporeditev otrok v razrede za dopoldanski, popoldanski ali izmenični pouk. Okoli 1500 otrok ni mogoče tako razporediti, da bi bilo vsem prav.

OZIMNICA BO DRAGA – „Ozimnica“ je beseda, ki povzroča marsikomu hude skrbi. Drva, premog, vse se je podražilo. Letina za poljščine je slaba in sadja je malo. Cene so različne in nestalne. Preiti bo treba spet na staro prakso, da bodo delovni kolektivi sami oskrbeli za svoje člane predvsem sadje in krompir. Za premog in drva je nekoliko lažje. Na ozimnico je treba že zdaj misliti, ker bodo marsikje težave tudi z denarjem.

POLHARJENJE SE JE ŽE ZAČELO – Polharji so pričeli z lovom, čeprav letos ni izrazito polšje leto. Zanimivo je, tako trdijo stari polharji, da so polhi samo v nekaterih predelih. Šli so pač za hrano in se ustavili v okoliših, kjer so obrodili bukev, gaber in leska. Kaže, da so gnezdili samo enkrat, ker je bolj malo hrane. Množičnega lova, kot smo ga bili vajeni prejšnja leta, letos ne bo. Pa vendar je za prave polharje nastopil čas težko pričakovanega razvedrila. Tem polharjem ne gre za polne nahrbtnike polhov, temveč za sam polšji lov z vsemi njegovimi mikavnostmi vesele družbe ob ognju v zavetju dolinice in temnega gozda.

PREGOVOR PRAVI: „Na mali šmaren (8. september) lepo, še dva meseca suho.“ Letos je bilo 8. septembra (mala maša) lepo, sončno vreme. Bomo videli, če še držijo preizkušeni izreki iz 100-letne pratike.

občan vprašuje – medved odgovarja

– Kam boš šel pa danes na večerjo?

– Sem hotel v koruzo kmetijskega podjetja, pa ste vso že občani obrali.

KOČEVSKE NOVICE

Bazen bo odprt novembra

Tako zagotavljajo izvajalci del

Plavalni bazen in nova telovadnica, ki ju gradijo v Kočevju s samoprispevkom občanov, bi morala biti po prvotnih sklenjenih pogodbah dokončana do septembra, se pravi že ta mesec, zdaj pa smo zvedeli, da se bodo dela zavlekla za okoli dva meseca. Tako lahko računamo, da „bo župan v njem oblečen plaval okoli 29. novembra“. To plavanje za otvoritev bazena so nekateri obljubili že pred začetkom gradnje, na dano obljubo pa še niso pozabili.

Izvajalci del zatrjujejo, da so se dela zavlekla delno zaradi zapoznele dobave nekaterih elementov, ki bi jih morali dobiti iz uvoza. Razen tega hočejo tudi, da bo beton v telovadnici, na katerega bo položen parket, dobro posušen.

V bazenu je že voda, ki so jo vanj nalili zaradi preizkušnje. Gradbena dela so končana, obrtniška pa opravljajo pač tako hitro, kot je mogoče.

Že zdaj je treba misliti tudi na urejanje okolice pokritega bazena in telovadnice. Zagotoviti je treba predvsem prostor za parkiranje avtomobilov in za sončenje, kopanje ter razne igre v poletnih mesecih. To pomeni med drugim, da bi morali ves prostor do ceste, ki pelje iz mesta proti NAMI, rezervirati tudi za nadaljnjo izgradnjo športnih in rekreacijskih objektov, kot so letni plavalni bazen, za namizni tenis, tenis, mini golf in morda še za kaj drugega.

J. PRIMC

NA KRST „KOČEVJA“

Splošna plovba Piran je kupila ladjo in jo poimenovala „Kočevje“. Ladja bo v prihodnjih dneh (datum še ni določen) pripotovala v koprsko pristanišče. Ob tej priložnosti se bo krsta ladje udeležila tudi delegacija občinske konference ZSM Kočevje; ta bo v imenu kočevske mladine izročila posadki kot darilo spominski album fotografij Kočevja, ki so jih posneli člani Foto-kino kluba osnovne šole Kočevje.

Obrtniki pridno delajo, da bi bila kočevski bazen in telovadnica čimprej odprta, vendar bo kljub temu otvoritev z dvomesečno zamudo. (Foto: J. Primc)

S polnimi jadri naprej

Viatorjeva prisotnost se v Beli krajini pozna: urejeni prevozi, novi lokali, uveden tovorni promet – Velik napredek tudi v bodoče

Ob 75-letnici podjetja VIATOR so imeli tudi v belokranjskem delu kolektiva svečano sejo delavskega sveta, na kateri so ugotavljali dosedanje uspehe in razgrnili načrte za razvoj v prihodnosti. Ob tej priložnosti so štirim zaposlenim podelili ključe novih stanovanj.

TOZD podjetja Viator posluje v Beli krajini šele tri leta, vendar je v tem času veliko naredil. Skupno z banko in poslovnimi partnerji je podjetje v tem času investiralo 26 milijonov dinarjev v ureditev gostinskih objektov in gradnjo avtoservisne delavnice ter nabavo vozil. Viator je veliko naredil za izboljšanje prometnih zvez, saj je uvedel avtobusne proge v vse odročne kraje, ki so bili prej tako rekoč odrezani od sveta. S tem pa so občani dobili možnost za zaposlitev v mestu.

Prav tako je Viatorjev kolektiv uspešno zapolnil vrzel, ki je bila prej očitna v tovornem prometu. Zdaj imajo 25 vozil za prevoz različnega tovora in 15 lastnih avtobusov.

Omeniti velja tudi to, da je bil Viatorjev kolektiv v Beli krajini med prvimi, ki je sprejel v praksi novo ustavno ureditev, razen tega je v kratkem času precej naredil za izboljšavo družbenega standarda zaposlenih. Lani so kupili dve stanovanji, letos so zgradili štiri. Kakor je povedal Karel Vardijan, direktor TOZD, pa imajo za prihodnost še velike načrte. Petletni razvojni program predvideva kar za 100 odstotkov več celotnega dohodka.

ZDAJ JE VARNO

Cesta od Vrhovcev do Žuničev, ki je bila dlje časa predmet hudih kritik in negodovanja šoferjev, je popravljena. Poleti je komunalno podjetje cesto popravilo, kar je za ljudi na tistem koncu velikega pomena. Obstajala je že nevarnost, da se ne bodo mogli voziti v službo. Obnovitvena dela so bila v občinskem programu javnih del, veljala pa so 300.000 dinarjev.

KMALU NOV VRTEC

V Semiču gredo h koncu gradbena dela za novi vrtec pri šoli; v njem bo prostora za 75 otrok. V tej ustanovi – začela bo poslovati že jeseni – bo tudi nekaj mest za dojenčke. Za zaposlene žene, ki jih je v semiškem predelu zelo veliko, bo ta pridobitev hvaležno sprejeta. V načrtu je, da se bo v nove prostore v vrtcu vselila tudi mala šola.

Bukovčevi iz Semiča so te dni kot mnogi drugi izkopavali krompir in ugotavljali, da letina ni dobra. „Bolj droben je, razen tega smo imeli slabo seme, čeprav smo ga kupili v zadrugi,“ je rekla gospodinja. (Foto: R. Bačer)

OSNUTEK JE NAREJEN

Osnutek za družbeni plan razvoja občine Črnomelj za obdobje 1976 do 1980 je narejen. Gradivo, ki obsega 70 tipkanih strani, je zahtevalo nemalo priprav in dela, s katerim so se prizadevno ukvarjali več mesecev. Osnutek je že obravnaval izvršni svet občinske skupščine, pred delegati občinske skupščine pa ga bodo razgrnili na seji, ki bo 25. septembra letos.

Črnomaljski drobir

IZLET ZA KMEČKE ŽENSKE – Pospeševalna služba črnomaljske zadruge organizira konec septembra poučen izlet za kmetijske proizvajalke. Z več avtobusi bodo ženske potovale v Logarsko dolino, kjer si bodo ogledale nekaj vzornih kmetij, hkrati pa bodo videle tudi kulturne in zgodovinske znamenitosti.

MANJ GNOJIJO – So krive visoke cene ali kaj, da se je poraba umetnih gnojil tako močno zmanjšala? Medtem ko so leta 1972 prodali na območju občine 1.548 ton umetnih gnojil, so jih v letošnjem letu ljudje pokupili le 534 ton. Prav tako se manjša nakup zaščitnih sredstev, semen in krmil. Če bo manj gnojenja, bo tudi manj pridelka . . .

ZAČELI SO TRGATI – Zgodnje sorte grozdja so že zrele, zato vinogradniki ne odlašajo s trgatvijo. Ker je domala vsak dan dež, se bojijo nadaljnjega gnitja. Letošnja trgatev bo bolj žalostna: pridelek je močno prizadet zaradi preveč dežja, grozdje je kislo, ponekod pa je vinograde potolkla toča.

Črnomaljski poročevalec

POTOŠKE IVERI

KNJIGA ZBLIŽUJE NARODE – Razstava ekslibrisov pod tem naslovom je bila odprta do 14. septembra. Na njej so bila prikazana dela iz Avstrije, Švice, obeh Nemčij, Kanade, Češkoslovaške, Španije, Francije, Madžarske, Italije, Izraela, Poljske, Romunije, ZSSR, ZDA in Jugoslavije. Skupno je razstavljalo 230 avtorjev, od tega 207 iz drugih držav. Vodič muzeja in galerije Janez Arko je povedal, da je bila ta razstava med vsemi letošnjimi najslabše obiskana. Ogledala si jo je tudi delegacija iz pobratene občine Arcevia.

KMALU DOM JLA – Gradnja doma JLA v Ribnici poteka v glavnem po načrtih, kar pomeni, da ni resnih ovir, da ne bi bila otvoritev za letošnji dan JLA 22. december. Gradbena dela so v glavnem končana in na vrsti so notranja, obrtniška dela. Delajo tudi ob sobotah in nedeljah, da bi bil dom čimprej dograjen. To je potrebno zato, ker je deževje v avgustu dela nekoliko zavrlo.

ROKOMETNO SLAVJE – Tekma ribniških rokometašev z Varteksom je bila dobro obiskana, za živahno vzdušje pa so poskrbeli navijači s klubskimi zastavami, sirenami in drugim. Vsi so glasno spodbujali domačine, ki so dobro in lepo zaigrali.

POZABLJENE OBLJUBE – 1. julija so zaprli gostilno v ribniškem gradu. Ta prostor je namreč sestavni del muzeja in razstavnih prostorov. Tu bi morali odpreti še razstavno dvorano, v kateri bi bile slike, ki so zdaj uskladiščene. Vendar doslej ni bilo narejenega ničesar. Samo „Jelka“ je pobrala stole. Čas bi bil, da bi ogovorni začeli uresničevati obljube.

MG

občan vprašuje – medved odgovarja

– Po čem sklepaš, da točijo v novem gostišču v Lipovcu dobro pijačo?

– Ker je v tej smeri poškodovanih več prometnih znakov in naprav.

REŠETO

Prišli italijanski partizani

Obisk iz pobratene Arcevie

Na prijateljski obisk v Ribnico je prišla v soboto, 6. septembra, skupina partizanov iz pobratene občine Arcevia v Italiji. Partizani iz Arcevie so bili v Ribnici zelo lepo sprejeti. Med svojim bivanjem so obiskali Bazo 20 v Kočevskem Rogu, kamor jih je spremljal tudi moški pevski zbor „Lončar“ iz Dolenje vasi. Ob tej priložnosti je zapel več pesmi, ki so bile med gosti zelo lepo sprejete.

V nedeljo zvečer je bilo v ribniškem hotelu tovariško srečanje. Izzvenelo je v trdnem prijateljstvu med borci in prebivalci obeh pobratenih občin.

Italijanski partizani so se vrnili domov 9. septembra polni lepih vtisov in doživetij iz ribniške občine in drugih krajev Slovenije, ki so jih med svojim bivanjem obiskali.

-r

LETO DO ASFALTA

Na nedavnem referendumu v vasi Globelj pri Sodražici so se volilci izrekli za samoprispevek za posodobitev vaške ceste. Asfaltirali jo bodo v prihodnjem letu. Vaščani Globeli, posebno še posamezniki, ki vodijo napredne akcije, zaslužijo pohvalo. Pred nekaj leti so vaščani z dodatnim samoprispevkom napeljali v vas vodovod. x

–r

DVE STANOVANJI VEČ

Gradnja poslovno stanovanjske stavbe v Sodražici dobro napreduje, čeprav je bilo z zagotovitvijo denarja za poslovni del stavbe precej težav. Zdaj je vse urejeno. Za Sodražane je vsekakor razveseljivo, da bo namesto predvidenih 13 stanovanj v tej stavbi zdaj, po spremembah načrta, 15 stanovanj. Tako bo znatno omiljena stanovanjska stiska v tem kraju.

–r

PRISPEVEK ZA DOMOVE

Na nedavni seji ribniškega občinskega odbora za sanacijo dijaških domov v Ljubljani so razpravljali o predlogu samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za gradnjo doma šole za medicinske sestre, doma mladine v trgovini in gostinstvu ter študentskega doma. V prihodnjih dneh bodo v vseh delovnih skupnostih razpravljali in odločali o predlagani prispevni stopnji 0,3 odstotka od sredstev za osebne dohodke v letu 1975 za gradnjo domov.

-r

ROJEVAJO DRUGJE, UMIRAJO DOMA

Na območju šestih vasi matičnega urada Loški potok so bile letos 4 poroke. Rojstva so zabeležili le v Retjah 3 (dve v Nemčiji in eno doma) ter Travniku eno. Koliko potoških žensk je rodilo v ljubljanski porodnišnici, pa ni podatkov. Umrli so: Rudolf Turk iz Retij 108, star 60 let; Marija Košmrlj, Retje 46, stara 90 let; Janez Šega, Retje 10, star 80 let; Otilija Koy, Travnik 7, stara 82 let; Neža Lovšin, Travnik 14, stara 72 let; Franc Benčina, Travnik 12, star 75 let; Matilda Zgonc, Travnik 3, stara 78 let; Antonija Samsa, Mali log 41, stara 90 let; Vincenc Košmrlj, Hrib 100, star 48 let; Marija Lavrič, Hrib 32, stara 43 let, in Anton Bartolj, Hrib 70, star 33 let.

MANJ ŠOLARJEV

Lani je potoško osemletko obiskovalo 254 šolarjev, letos pa trije manj. Podaljšanega bivanja ali celodnevne šole tudi letos ne bodo imeli, ker za to ni dovolj učiteljev. Na šoli je več mladih učiteljev, ki še dodatno študirajo ali pa se na delo vozijo, zato ni nikogar, ki bi učil v oddelkih podaljšanega bivanja.

LETOS LE EN ŠOLAR VEČ

Lani se je v osnovno šolo Kočevje vpisalo 1499 otrok, ob koncu šolskega leta pa jo je obiskovalo še 1495 učencev, od tega 596 v nižjih in 899 v višjih razredih. Letos se je vpisalo 1496 šolarjev, 576 v nižje in 920 v višje razrede.

Za grozdje dobre cene

Od 15. septembra dalje traja trgatev v metliški občini, zadruga pa je že določila odkupne cene za grozdje – Predelava doma ni donosna!

11. septembra so v metliški zadrugi določili letošnje odkupne cene za grozdje. So ugodne za kmetovalca, zato se ob letošnji kisli letini ne bo izplačalo vina delati doma in iskati kupca.

Kot ocenjujejo strokovnjaki, bo v letošnjem grozdju 11 do 17 odst. sladkorja, kar je zelo malo in pomeni slabo letino. Najvišja odkupna cena za kilogram frankinje in šentlovrenke bo znašala 8 din za 17-odst. sladkorno stopnjo, za vsak odstotek sladkorja manj pa bo proizvajalec dobil 20 par manj. Portugalko in žametovko najboljše vrste bodo odkupovali po 7.60 din, za 15 par manj pa se zniža cena za vsak odstotek manjšega sladkorja. Kraljevina in mešano belo grozdje bodo vinogradniki lahko prodali po 6 din, če bo v grozdju 17 odst. sladkorja, sicer pa bodo dobili pri kilogramu 10 par manj. Ista cena velja za laški rizling.

Te cene pa veljajo le kot akontacija, saj bo zadruga izplačevala vinogradnikom prihodnje leto razlike, če bodo pri prodaji dosegli morda višjo ceno, kot nanjo računajo zdaj.

Kmetje bodo brž izračunali, ali se jim prodaja grozdja izplača. Kdor bo upošteval letošnjo kislo letino in to, da bo moral vino sladkati v skladu z določili vinskega zakona, bo na kilogram grozdja porabil vsaj 1 dinar za sladkor. Kdor pa ne bo toliko sladkal, bo imel tudi kislico, ki je ne bo hotel nihče kupiti.

Zadruga bo dajala tudi 8-odstotne obresti vsem prodajalcem grozdja, ki ne bodo takoj dvignili gotovine. Kdor varčuje, bo tudi spoznal, da je varneje imeti denar pri zadrugi kot doma pod blazino.

KOMUNISTI O STABILIZACIJI

Na sestanku osnovne organizacije ZK pri krajevni skupnosti v Metliki so razpravljali o neprimernih cenah v metliških trgovinah in predlagali ustanovitev potrošniškega sveta. Razprava je bila še o stanovanjski izgradnji in komunalni ureditvi ter o smotrni porabi krajevnega samoprispevka. Sklenili so, da bodo prek svojih članov poskrbeli za to, da bo dejavnost vseh družbenopolitičnih organizacij usmerjena k utrjevanju gospodarstva. Pri tem bodo imeli veliko vlogo tudi terenski odbori SZDL, katerih delo je potrebno pospešiti.

REGINA FIR

KDO KRIČI?

Nekateri prebivalci Metlike si radi privoščijo kričanje pozno ponoči ali pa v zgodnjih jutranjih urah. Posebno v Šolski ulici je večkrat slišati nočni nemir. Ali za kričače ne velja odlok o javnem redu in miru in ali pristojni organi ne vedo za kaljenje nočnega miru?

Za vrtcem gradi TGP 41-stanovanjski blok, ki bo največji v Metliki in bo imel tudi dvigalo. Čeprav so se nekateri bali, da je blok prevelik, so v njem že vsa stanovanja prodana. Nekaj bo tudi solidarnostnih stanovanj. Kvadratni meter površine stane 7060 din s komunalno ureditvijo, kar je za današnje razmere nizka cena. (Foto: R. Bačer)

Radoviška proslava je mimo, kako pa so bili z njo zadovoljni organizatorji, je povedal Tine Molek, predsednik odbora XV brigade:

„Ob proslavi je bila napeljana voda do vasi, ni pa še razpeljana po vasi. Akcija ‚Radovica‘ se torej nadaljuje in naš odbor pričakuje od občanov, kolektivov, obrtnikov in prijateljev Bele krajine in od drugod še nadaljnje prispevke. Pošiljajo naj jih kar na žiro račun 52110–654–54084, ki se glasi na odbor za izgradnjo vodovoda v Radovici.“

– Kaj pa udeležba? Ste pričakovali več ljudi?

„Prišlo je veliko borcev od vsepovsod, pogrešali pa smo vabljene. Čez 20 vabil smo poslali v Ljubljano, a od vidnejših predstavnikov družbenopolitičnega življenja ni bilo nikogar. Tako se je zgodilo, da smo imeli več tega zastopstva s hrvaške, kot s slovenske strani.“

Ni še konec

Sprehod po Metliki

UDELEŽENCI SEMINARJA – Predsedniki osnovnih organizacij ZSMS iz TOZD in OZD se bodo udeleževali seminarjev idejno političnega izobraževanja mladih v združenem delu. Seminarji bodo po Otočcu, in sicer vsak mesec po prosto soboto in nedeljo.

NEPOKLICANI OBIRALCI – Ob cestah in poteh se zdaj v jeseni ustavljajo avtomobili, iz katerih stopajo ljudje in obirajo jabolka, hruške, slive, a tudi v tuj vinograd marsikdo zaide. Kmetje sicer pazijo na svoje sadeže, toda vseh nepoklicanih obiralcev kljub temu ne morejo odgnati.

„IZVOZ“ KULTURE – Mladinska folklorna skupina je nastopila prejšnjo nedeljo na Bledu, pihalni orkester pa se je odpeljal v Velenje, kjer so tamkajšnji godbeniki praznovali 75-letnico svojega delovanja. Tako folkloristi kot tudi glasbeniki so dosegli lep uspeh.

KULTURNA JESEN – Kulturna skupnost načrtuje za jesen nekaj predstav. Vstopnic poklicnih gledališč, vendar manj kot v spomladanski sezoni. Razen tega programa si bodo lahko občani ogledali Tofov kabaret „... želeli – poslušajte“, ki bo na sporedu že ta mesec.

metliški tednik

Ugotovitve so, rešitev premalo

Le kmetijstvo pripravlja načrte za odpravo izgube

Na osnovi poročil, stabilizacijskih in sanacijskih programov delovnih organizacij ter obiskov po delovnih organizacijah je kočevski koordinacijski odbor za stabilizacijo ugotovil, da je bilo do konca avgusta opravljenega veliko dela, uspehi pa še niso posebno blešči.

Najtežje je še vedno v Trikonu, TOZD Govedoreja, TOZD Prašičereja in IDEK, kjer so prvo polletje zaključili z izgubo. Povsod sicer dopolnjujejo, oziroma pripravljajo stabilizacijske programe, vendar predvsem v Trikonu in Govedoreji ne računajo na izboljšanje.

V Govedoreji so imeli ob koncu polletja 3,561.000 din izgube, do konca leta pa računajo, da bo znašala kar 8,500.000 din. Pravijo, da izguba ni nastala zaradi slabega gospodarjenja, ker je pri njih storilnost glede na sorodne TOZD največja v Sloveniji. Trdijo, da so za izgubo krive nizke odkupne cene mleka. Rešitev za Govedorejo bo treba najti v Sloveniji in ne v občini, ker pač mleka in mesa kočevske Govedoreje ne pojedo le v domači občini. Vendar kočevsko kmetijstvo tudi že samo pripravlja načrte za zmanjšanje proizvodnje in odpravo izgube. O teh zamislih bomo poročali več prihodnjič.

Občinska koordinacijska komisija bo pripravila tudi razgovor z zdravstvenim osebjem o izredno velikem bolniškem staležu. Ta znaša v občini 7,2 odstotka, kar je največ na območju regionalne zdravstvene skupnosti Ljubljana.

J. P.

GIBANJE PREBIVALSTVA

V avgustu so se na območju matičnega urada Kočevje rodili trije otroci: 2 dečka in deklica. Poročilo se je 8 parov. Umrli so: Ljubica Klepac, družinska upokojenka iz Kočevja, Trg zbora odposlancev 39, stara 69 let; Leopold Čibej, upokojenec iz Kočevja, Podgorska 40, star 72 let; Marija Žagar, upokojenka iz Kočevske Reke 2, stara 49 let; Jože Lunder, upokojenec iz Šalke vasi 61, star 70 let; Milan Tekstar, šofer iz Kočevja, Roška cesta 8. star 38 let; Ivana Špiletič, gospodinja iz Morave 9, stara 77 let; Kristijan Bavčar, upokojenec iz Kočevja, Kolodvorska 8, star 84 let; Anton Oberstar, upokojenec iz Brega pri Kočevju 2, star 65 let, in Rozalija Žansky, upokojenka iz Stare cerkve, nova hiša, stara 88 let.

VIKTOR KOTAR

Nenadna in kruta smrt je iztrgala iz vrst kočevskih planincev marljivega in vestnega člana Vinka Kotarja. Težko je služil kruh zase in za svojo družino kot rudar v globokih teminah kočevskega rudnika. Zrušek slonja v jami je zasul in strl plemenitega človeka.

Vinko Kotar je bil vnet dolgoletni član Planinskega društva Kočevje. Bil je nad 10 let član upravnega odbora in gospodar društvene imovine. Vodil je markacijsko sekcijo in skrbel za označevanje poti in steza do koče na Stojni pri Jelenovem studencu za Mestnim vrhom. Še dolgo nas bodo spominjali belo-rdeči krogi na skalah, mogočnih bukvah in gabrih na našega Vinka. Vestno je poš[illegible]ljal in urejal kažipote in napis[illegible] ter tako skrbel za varnost tovarišev planincev in drugih izletnikov.

V velikem številu smo ga spremili na zadnji poti.

ANDREJ ARKO

Polharska noč

27. septembra planinsko slavje pri koči

Kočevsko Planinsko društvo bo v počastitev občinskega praznika in 30-letnice zmage nad fašizmom priredilo planinsko slavje pri društveni koči na Stojni pri Jelenovem studencu za Mestnim vrhom (1022 m). Pričelo se bo že v soboto, 27. septembra, dopoldne ob 10. uri. Po kratkem nagovoru bo kulturni program, popoldne pa še tovariško srečanje gostov in planincev.

Organizirali bodo tudi „Polharsko noč". Gostom, ki bodo želeli polhariti, bodo polharji-planinci popoldne pokazali v okolici koče, kako se nastavljajo pasti, ponoči pa bo obhod nastav oziroma pobiranje ujetih polhov ter ponovno nastavljanje pasti. Lov bo zanimiv, ker bo naraven in neizumetničen.

Zjutraj, v nedeljo, bo polharski zajtrk: pečeni polhi z žganci in kislim zeljem. Kočevski planinci vabijo občane na svoje slavje in „Polharsko noč".

ANDREJ ARKO

MLADINA V FARI

Kočevska mladina se je 14. septembra udeležila osrednje občinske proslave v Fari. Na pohod je odšla tudi 9. mladinska brigada; štela je 35 mladincev. Na srečanjih z borci, pohodih in podobnih akcijah obujajo mladi tradicije NOB.

Proslave se je udeležila tudi posebna skupina mladincev, ki jo je organizirala občinska konferenca ZSM, v njej pa je bil iz vsake osnovne organizacije ZSM po en mladinec. Pri pripravah na proslavo pa je veliko pomagala mladina krajevnih skupnosti Vas-Fara in Banjaloka, ki je s prostovoljnim delom uredila prireditveni prostor.

JE

MLADINSKI PROGRAM

Mladina kočevske občine se resno pripravlja na bližnjo sejo občinske konference ZSM, ki bo nakazala naloge do konca leta. Na njej bodo analizirali tudi delo vseh osnovnih organizacij ZSM v občini. Prav v teh dneh obiskujejo člani predsedstva občinske konference in predsedstev področnih konferenc osnovne organizacije ZSM in zbirajo podatke za analizo o letošnjem delu osnovnih organizacij ZSM.

JE

Dva gradova Predgrajcev

Dekleta beže v mesta

V Pregradu smo se s 86-letno Ano Jordan pogovarjali o nekdanjih in sedanjih časih. Povedala je:

„Vdova sem že 37 let. Ko sem bila mlajša, sem nosila na glavi seno domov, pa tudi vse pridelke z njiv. Delo je bilo trdo. Danes pa noče nobena več tako delati, zato v naši dolini ni nevest. Ženske se oprimejo lažjega dela: gredo v šole, v službo v mesto. Tudi ena hči mojega vnuka se je izučila za trgovko, druga pa se le šola za kuharico."

Ko sem ji pokazal na nagnjeni križ na predgrajski cerkvi, je povedala, da ga je nagnil veter. Nato pa je dodala, da je bila dolga leta mežnarica.

„Včasih je bila tu le kapela. Potem so jo dozidali v cerkev. Kmetje so zanjo na ramah nosili kamenje. Trije kropilni kamni pa so zunaj cerkve zato, ker je prihajalo k maši toliko faranov, da niso mogli vsi v cerkev. Zdaj maš ni več. Ljudi pa je tod okoli tudi vedno manj."

Za grad je dejala, da je bil včasih menda Auerspergov, po zadnji vojni pa je ostal vasi. V njem so trgovina, krajevni urad, šola, odkupna postaja in drugo.

„Ampak zdolaj pod cerkvijo je bil še en grad, ki je zdaj razvalina, na katerih so si Predgrajci uredili vrtove, da na njih pridelujejo zelje in drugo. Podrt je bil že dolgo prej, kot jaz pomnim," je povedala Ana Jordan in nato spet namignila na staro tekmovanje in zavist med Predgradom in Starim trgom, češ: „Tržani bi tudi radi dokazali, da so imeli grad, a ga niso imeli nikoli. Mi pa kar dva!"

Pri publicistu in piscu knjižic o gradovih na Kočevskem, Francetu Čankarju iz Kočevja, pa sem kasneje zvedel, da so stari grad Poljane pod Predgradom zavzeli uporniki proti Francozom v noči od 8. na 9. oktober 1809. Takrat so se uprli Kostelci in Kočevci. Francozi pa so nato v dneh od 16. do 18. oktobra 1809 grad zavzeli, oplenili in požgali.

Zadnja leta se Poljanci zavzemajo za razvoj turizma, vendar pravega uspeha ni. Sem prihajajo na dopust in ob prostih dneh v glavnem sorodniki domačinov in le redko Kočevci, ostali tujci pa so že redkejši. Domačini skrbe, da bi bil Predgrad čim lepši. Sadijo rože, urejajo zunanjost hiš in barvajo vrtne ograje, pri vsem tem pa včasih pozabijo, da koprive niso najboljši okras vasi.

Domačini so res prijazni. Če slučajni turist oziroma dopustnik ne bo dobil v njihovi trgovini sadja ali zelenjave, mu jo bodo ponudili domačini, in to včasih celo brezplačno. Če sami ne bodo imeli, pa bodo tujcu svetovali, kje bo želeno lahko dobil.

Ana Jordan, stara 86 let, je bila včasih mežnarica. Takrat je bilo tu še precej ljudi, vstajati je bilo treba zgodaj, zato je zvonila prvič že ob 4. uri zjutraj, da so šli ljudje na delo. (Foto: Primc)

V Pregradu so razen trgovine, gostilne in mesnice tudi zdravstvena postaja in nekatere druge ustanove.

J. PRIMC

Tale križ na cerkvenem stolpu visi tako že precej let, trdijo nekateri domačini, drugi ap spet, da le eno leto. Zaupno smo zvedeli, da v cerkvi zvoni včasih tudi opolnoči ali še kasneje, da le vsi gasilci vkup. Kasneje se pokaže, da ni nič hudega, ampak so se šalili le pijani veseljaki. (Foto: Primc)

Ta grad je po vojni ostal vasi Predgrad in v njem so zdaj vse glavne zadeve, ki so vasi potrebne. Na levi strani fotografije je sramotilni steber, kamor so včasih graščaki privezovali tlačane. (Foto: Primc)

ČETRTKOV INTERVJU

Večna skrb: ozimnica

Kako se lahko s krompirjem, jabolki in zeljem oskrbe tisti, ki nimajo dobrih kmečkih tet

Na jesen postanemo ljudje podobni vevericam, ježem ali čebelam. Treba se je pripraviti na dolgo mrzlo zimo, nakupiti ozimnico in jo spraviti v kleti. Čeprav pravijo za Slovence, posebej pa še za Dolenjce, da smo narod kmetov, so industrializacija in njene posledice zavzele že tak obseg, da ne moremo več trditi, da ima vsaka mestna družina na deželi (kmetih) sorodnike, pri katerih bi se lahko kot v starih dobrih časih skorajda zastonj oskrbeli z ozimnico. Preostanejo torej samo posredniki in eden od njih je novomeška kmetijska zadruga „Krka". O tem, kaj je letos pripravila za ozimnico, govori Lojze Turk, vodja poslovalnice na Cesti komandanta Staneta v Novem mestu.

„Na voljo je obilo kvalitetnega belega krompirja, ki ga prodajamo v 30-kilogramskih vrečah. Kilogram stane 2,35 dinarja, naša marža je 20 par, 15 par pa stane vreča. Lani smo ga prodali okoli 20 ton, nekaj takšnega pričakujemo tudi letos.

Kmetijska zadruga Krka bo imela letos, ko se bo začela sezona, na voljo tudi zeljnate glave. Lani so bile po 1,50 dinarja kilogram, za letos cene še niso znane, povedati pa moram, da ima naša zadruga pri prodaji vseh kmetijskih pridelkov le okoli 10 odstotkov marže, tako da komaj sestavljamo konec s koncem.

Znane pa so že cene jabolk in hrušk, kilogram teh sadežev bo od 5,50 do 6 dinarjev. Na voljo bodo tudi zelo kakovostne sorte".

Poleg omenjenih pridelkov zadruga ne bo prodajala drugih sadežev iz, če temu lahko rečemo, „družine ozimnica". Velja pa poudariti, da je na novomeškem trgu kilogram krompirja po 4 do 5 dinarjev, zadruga pa ga prodaja (sicer v večkilogramskih zavitkih) po 2.35 dinarja.

Na posebno vprašanje, zakaj se kmetijska zadruga „Krka" ne ukvarja tudi s prodajo drugega sadja in zelenjave in s tem konkurira prodajalcem z juga, ki so po mnenju mnogih naredili iz novomeškega živilskega trga nekakšen Texas, je Lojze Turk odgovoril, da so to že poskušali, vendar so vedno potegnili krajši konec palice. Južnjaki so redno nastavljali nižje cene, pogosto celo nesmiselno nizke, ko pa se je morala zadruga v tem nesmiselnem boju umakniti, pa so dovčerajšnji „dobrodelneži" novomeških gospodinj dva ali trikratno navili cene – in tako zaslužili tudi za nazaj.

Lojze Turk: „Trgovcem z juga težko konkuriramo."

Stanje na novomeškem trgu vsekakor zasluži posebno novinarsko obdelavo, tokrat pa lahko za konec povemo še to, da bo imela KZ „Krka" letos naprodaj tudi več vrst grozdja in to od 6 do 7 din za kilogram. Novica je morda zanimiva za vinogradnike, ki jih je letos prizadela toča. Da je temu tako, pričajo tudi naročila – že zdaj jih je za okoli 15 ton.

JANEZ KMET

Novomeška kronika

KAJ BI S STRANIŠČI! – Glede na cene, katerim le malo manjka, da bi prebile strope, bi v novomeških gostinskih lokalih pričakovali spodobno urejena stranišča. Pa ni tako! Školjke so malokje čiste, dodatki, na primer toaletni papir, brisače, milo in ogledala, pa so redkejši kot – pocenitve! Zgledna skrb za goste, ni kaj reči!

TRŽNICA – Megleno in hladno ponedeljkovo jutro je pripomoglo, da se je novomeška tržnica napolnila šele okoli osme ure. Na stojnicah je bilo največ jesenskih pridelkov, na grozdju pa se je paslo nekoliko manj čebel in os. Cene živil, ki veljajo za najdražja na Slovenskem, so bile naslednje: kilogram krompirja je stal 4 do 5 din, solate 9 do 10 din, korenčka 11 din, kumar 7 din, fižola 8 do 8,50 din, zelja 6 din in česna 30 din. Jajca so bila po 1,80 din (tudi po 1,70 ali 1,60 din, če se je branjevki mudilo domov!), cene sadju se niso spremenile, bilo pa je tudi nekolikanj gob, katerih cene so bile različne in – visoke!

S TRANSFUZIJSKE POSTAJE – Kri je darovalo 60 občanov, med njimi 11 delavcev iz Novolesa, 9 iz UJV, 9 iz Novoteksa, 6 iz Kovinarja, 6 iz Knjigotiska, 4 iz Krke in 4 iz IMV.

ROJSTVA – Rodile so: Hermina Kastelic iz Kristanove 30 – Viktorja, Jerica Vidrih z Glavnega trga 16 – Zmaga in Jožica Hajnič iz Kettejevega drevoreda 48 – Lidijo.

SMRTI – Umrli so: Viktorca Mahorčič z Brega 23 v 67. letu; Antonija Bambič, gospodinja z Mestnih njiv 19, v 76. letu in Vekoslav Koprivnik, upokojenec iz Ulice Milke Šobar 20, v 71. letu starosti.

– Ena gospa je otožno rekla, da je tiste, ki še nimajo drv, pa jih že tresejo jesenske megle, „kulturno" ogrel Zavod za kulturno dejavnost, saj je v goste povabil mednarodni varietetni ansambel Royal s slačipuncami!

V občini kar 47 „gluhih"

Predsedstvo občinskega sveta Zveze sindikatov Novo mesto meni, da gledajo nekateri na stabilizacijo kot na modno politično muho

Do dogovorjenega roka (15. avgusta) je poslalo občinskemu sindikalnemu svetu Novo mesto stabilizacijske programe 46 temeljnih organizacij združenega dela oziroma organizacij združenega dela novomeške občine. To pomeni, da je naloge kljub trdno dani besedi opravil le del osnovnih sindikalnih organizacij, pa še pri 46 pravočasno poslanih stabilizacijskih načrtih jih je 11 takšnih, da stanje le ocenjujejo, oziroma bi jim le z velikansko mero popustljivosti lahko rekli stabilizacijski načrt.

Tako piše v poročilu, ki ga je pripravilo predsedstvo občinskega sveta sindikatov Novo mesto. Stabilizacijske načrte, ki so to samo po imenu, so poslali Kremen, Industrija motornih vozil, Krka – tovarna zdravil, novomeška Kmetijska zadruga, Veterinarski zavod, Hotel Metropol, Novotehna, osnovna šola Šmarjeta, gimnazija, Novoteks in Lekarna.

Hvalevredno ob tem nerazveseljivem podatku pa je dejstvo, da je bilo v novomeški občini tudi nekaj delovnih organizacij, ki so se za razliko od večine lotile stvari resno. Sindikati navajajo, da so poslali zelo konkretne stabilizacijske načrte Novoles, Novograd, bolnišnica Novo mesto, Dolenjski list in še nekateri, ki pa jih poročilo ne navaja po imenu.

Nikakršnih stabilizacijskih načrtov ni poslalo kar 47 osnovnih sindikalnih organizacij delovnih organizacij novomeške občine. Od tega jih dobra tretjina odpade na kolektive, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem. Občinski sindikalni svet domneva, da teh 47 delovnih organizacij sploh ni razpravljalo o stabilizacijskih ukrepih in o uresničevanju resolucije o družbenoekonomskih gibanjih v letošnjem letu. Menile da so, da gre le za trenutno politično akcijo. Le tako si namreč lahko razlagamo različne nesprejemljive obrazložitve in izgovore, ki so jih svetu po telefonu navajali predstavniki sindikatov teh 47 „gluhih" delovnih organizacij.

Spisek grešnikov je dolg: Iskra Novo mesto, Beti Mirna peč, Industrija obutve, KZ Žužemberk, Vodnogospodarsko podjetje, Prometna sekcija, Gorjanci Straža, Cestno podjetje, Dinos, Keramika, Žito – TOZD Pekarija, Knjigotisk, Krojač, Vodovod, Šolski center za kovinsko stroko, Ekonomsko-administrativni center, Vzgojnovarstveni zavod, Dijaški dom Majde Šilc, Komunalni zavod za zaposlovanje, Regionalna zdravstvena skupnost, SPIZ – podružnica Novo mesto, novomeško sodišče, krajevna skupnost Žužemberk, vse osnovne šole razen prevolske, žužemberške in Šmarješke, spisek pa končuje uprava novomeške občinske skupščine.

Naslednji rok za oddajo stabilizacijskih načrtov bo, tako kaže, konec septembra. Žalostno, mar ne?

M. B.

GOJENCI MILIČNIŠKE ŠOLE V SUHI KRAJINI

S položitvijo venca pred spomenik padlim na Cvibliu nad Žužemberkom se je v petek zjutraj začela za gojence miličniške šole šolskega centra RSNZ ura zgodovine na terenu. Goste je pri spomeniku v imenu krajevne skupnosti pozdravil Stojan Jakovljević.

Pod vodstvom svojih starešin so imeli gojenci zatem v okolici taktične vaje in z njimi obudili spomin na bitke v zadnji revoluciji.

M. V.

Suhokrajinski drobiž

13 UČENCEV IZ 7. in 8. RAZREDA ŽUŽEMBERŠKE OSNOVNE ŠOLE se je v soboto, 13. septembra, kljub slabemu vremenu udeležilo prostovoljne delovne akcije pri popravilu krajevne poti iz Srednjega Lipovca skozi gozd na Podlipo. Če bi bilo lepo vreme, bi jih bilo kar 70 in morda še več. Krajani iz Podlipe so bili te pomoči šolske mladine zelo veseli, obenem pa hvaležni žužemberški šoli za pozornost, ki je s tem izkazana tej odročni vasici.

DVA MEDVEDA POSPRAVLJATA PRIDELEK KORUZE na Brezovi rebri. Zaenkrat sta se najbolj lotila njive Rozman Štefana in obrala še mlečno koruzo. Ko so se kmetovalci, ki čuvajo ponoči pridelke, z njima soočili, so bili srečni, ker sta zbežala pred sijajem žepne svetilke. Kaj bi bilo, če kmetovalci žepnih svetilk ne bi imeli?

Minulo nedeljo je bilo na šentjernejskem hipodromu občinsko gasilsko tekmovanje, ki so se ga udeležile mladinske in pionirske ekipe osmih gasilskih društev. Med mlajšimi pionirji so bile najboljše pionirke GD Šentjernej, med starejšimi pionirji mladi člani GD Šmarjeta, med mladinci pa gasilci iz Podturna. Na sliki: zmagovalna ekipa šentjernejskih pionirk, ki je premagala, če lahko temu tako rečemo, vsa moštva „močnejšega spola". (Foto: Polde Miklič)

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 18. septembra – Irena
Petek, 19. septembra – Konstanca
Sobota, 20. septembra – Suzana
Nedelja, 21. septembra – Matej
Ponedeljek, 22. septembra – Mavricij
Torek, 23. septembra – Slavojka
Sreda, 24. septembra – Nada
Četrtek, 25. septembra – Uroš

LUNINE MENE

20. septembra ob 12.50 uri – ščip

KINO

BRESTANICA: 20. in 21. 9. ameriški pustolovski barvni film Čekmul – maščevalec.

ČRNOMELJ: 19. 9. italijanski barvni film V Milanu ubijajo v soboto. 21. 9. ameriški barvni film El Cid. 24. 9. ameriški film Čudno čudo Charli Chaplina.

KOSTANJEVICA: 20. 9. francoski barvni film Poslednji tango v Parizu; 21. 9. francoski barvni film Poslednji tango v Parizu.

KRŠKO: 20. in 21. 9. ameriški film Šerif, to je dežela nasilja. 24. 9. ameriški film Človek iz vzhoda.

METLIKA: Od 19. do 21. 9. francoski barvni film Dvorske spletke. Od 19. do 21. 9. ameriški barvni film Joe Kidd. 24. in 25. 9. ameriški barvni film Dvoboj na Pacifiku.

MIRNA: 20. in 21. 9. film Viva Pancho Villa.

NOVO MESTO, KINO KRKA: Od 19. do 21. 9. francoski barvni film Rojeni zločinec. 22. in 23. 9. domači barvni film Odpisani. 24. in 25. 9. ameriški barvni film Plačilni dan.

RIBNICA: 20. in 21. 9. danski barvni film Rektor v postelji.

SEVNICA: 20. in 21. 9. film Goreča ljubezen. 24. 9. ameriški film Čatova zemlja.

TREBNJE: 20. in 21. 9. španski barvni kavbojski film Reka zlobnosti. 24. 9. ameriški barvni kavbojski film Divje dežele.

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

TAKOJ zaposlimo kvalificirane ali priučene ključavničarje. Osebni dohodek med 3.500 in 4.000 Ndin na mesec, proste sobote in mesec plačanega dopusta. Interesenti naj se oglasijo pismeno ali osebno. Rufac, kov. obrt, Franc Rudl, Kočevje, Bračičeva, telefon: 061-86-197.

GOSTILNA FRANC PERPAR, Šmarje-Sap, sprejme v službo dekle za delo v gostilni. Stanovanje in hrana v hiši. Ponudbe pod „Dobra plača".

V UK SPREJMEM vajenca-ko za krojaško obrt. Mazovec, V Brezov log 14, Novo mesto (Mala Bučna vas).

IŠČEM ŽENSKO za varstvo dveh otrok na domu od 10. do 15. ure. Posavec, Cankarjeva 1, 68270 Krško.

STANOVANJA

V NAJEM ODDAM stanovanjsko hišo z gospodarskim poslopjem in zemljo v Beli krajini. V bližini možna zaposlitev. Naslov v upravi lista (2246/75).

ODDAM opremljeno in ogrevano sobo samskemu moškemu. Naslov v upravi lista (2277/75).

Motorna vozila

PRODAM zastavo 1300, karambolirano, tudi po delih. Ogled možen vsak dan. Sandi Švigelj, Pod goro 9, Krško.

UGODNO prodam fiat 850, dobro ohranjen. Ogled vsak dan po 14. uri. Kolenc, 68297 Šentjanž 22/a.

PRODAM diano 6, letnik 1969. Informacije: Petrol, Vavta vas.

PRODAM fiat 850, karamboliran (motor generalno popravljen), v celoti ali po delih. Jože Baškovič, Gubčeva 2c, Brežice, telefon: 72-350 ali 72-154.

UGODNO prodam fiat 750 za ček ali gotovino. Danijel Vrhovnik, Gor. Brezovica 11, Šentjernej.

PRODAM zastavo 750, letnik 1975. Jože Tomič, Loke 10, Straža.

PRODAM ford taunus 12 M, novejši tip. Jože Bevec, Štatemberk, Trebelno.

PRODAM traktor zetor 25 in kosilnico s plugom. Jordan, Ruhna vas, Šmarješke Toplice.

PRODAM zastavo 1300, letnik 1973. Ogled vsak dan. Slavko Teinovič, Zalog 26, Novo mesto.

PRODAM NSU – princ 1000 v nevoznem stanju, tudi po delih, letnik 1967. Colarič, Jablan 6, Mirna peč.

PRODAM zastavo 1300, letnik 1968. Naslov v upravi lista (2274/75).

PRODAM NSU – 1200 C, letnik 1971. Huis, Vodnikova 12, Brežice, telefon: 72-649 po 14. uri.

PRODAM neregistriran fiat 1300 ali zamenjam za fiat 750 ali škodo, Cegelnica 54.

PRODAM

PRODAM stroj za trganje in odvijanje žime. Srečko Rautar, tapetnik, Lesce, Šobčeva 13.

PRODAM enoosno traktorsko prikolico ali zamenjam za osebno. Naslov v upravi lista (2233/75).

PRODAM televizor Panorama, hladilnik, omaro, visečo omarico, električni štedilnik, kavč in divan. Zalog 19, Novo mesto.

UGODNO PRODAM ozvočenje Sound-supreme 100 W, dva mikrofona in mikrofizo. Anton Gorenc, Ljubljanska 30, Kočevje, telefon: 86-528.

UGODNO prodam motorno kolo MZ TS 150, letnik 1975, skupaj z dvema čeladama. Skubic, Cegelnica 56, Novo mesto.

UGODNO PRODAM kompletno žago za rezanje drv z vozom, pogon na Dieslov motor. Nežka Simončič, Ljubljana, Vrtna 19.

PRODAM razne dele pohištva in električni bojler. Ogled v soboto od 10. do 12. ure in od 15. do 17. ure. Trdinova 10, – vhod z vrta zadaj.

PRODAM Dieslov motor oran. Ogled pri Mihaelu Žagarju, Stopiče 30.

UGODNO prodam vzidljiv desni štedilnik (rostfrei), kombiniran, elektrika – drva in kompletno spalnico. Ogled vsak dan popoldne. Tinca Matkovič, Dolenjske Toplice 93, telefon: 85-758.

PRODAM grablje za BCS, maraton 140 B. Martin Kastelic, Brezovica 28, Šmarješke Toplice.

PRODAM malo rabljen kasetni magnetofon. Cena po dogovoru, ogled vsako soboto in nedeljo. Rado Bučar, Verdun 6, Stopiče.

PRODAM štedilnik kuepperbusch in dvodelno pomivalno mizo z odcejalnikom. Ogled vsak dan po 15. uri. Čargonja, Paderščeva 24.

PRODAM elektromotor 5 KM, 60 m kabla in 14 mesecev starega psa volčjaka. Vidmar, Šentjošt 17, Stopiče.

PRODAM krožno žago – cirkularko (železno ogrodje) in enoosno prikolico za osebni avto. Potočar, Vel. Bučna vas 35.

PRODAM malo rabljen štedilnik gorenje na drva. Veronika Zupančič, Kurirska pot 14, Novo mesto. (Poleg osnovne šole Bršlin).

PRODAM peč s priključki za zračno ogrevanje. Naslov v upravi lista (2310/75).

KUPIM

KUPIM 2 m3 prvovrstnega suhega hrastovega lesa za ladijski pod, 2,5 cm (5 cm). Skalar, Jarška 29, Ljubljana.

KUPIM komat od 26 do 28 col ali zamenjam za 24 col. Jože Bašelj, Gor. Kamenje 5, Novo mesto.

POSEST

PRODAM hišo v Libni na lepi razgledni točki, 10 minut od železniške postaje. Elektrika in voda v hiši, zraven vrt, dvorišče, nekaj drevja in njiva. Vse druge informacije dobite pri Matildi Špiler, Libna 13, Krško, vsako soboto in nedeljo od 10. do 17. ure.

RAZNO

POROČNI PRSTANI! Za lepa in moderna poročna prstana se vam splača pot v Ljubljano k zlatarju v Gosposki 5 (poleg univerze). – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

ČESTITKE

LJUBI mami in stari mami MARIJI ŽIBERT iz Dovškega 34 pri Senovem, čestitajo za 80. rojstni dan z željo, da bi preživela še veliko jesenskih dni: hčerka Betka z možem iz Bele krajine in vnukinji Beti in Zlata z družinama. Pravnukinja Nuška pa ji pošilja koš poljubčkov.

DRAGI in skrbni mami LJUDMILI ROGELJ iz Rdečega Kala za dvojno praznovanje iskreno čestitamo in ji želimo še na mnoga zdrava leta, da bi nam še naprej tako ljubeznivo delila dobrine, Lojze in Slavka.

OBVESTILA

IVAN PEČARIČ, plinsko-vodovodni mojster, Krško, Tomšičeva 2 (200 m desno nad šolo na Vidmu), obveščam cenjene stranke, da solidno in kvalitetno napeljujem centralno in vodovodno inštalacijo in se priporočam.

VINKO BENČINA, Šentjernej, n.h., obveščam cenjene stranke, da sem odprl avtomehanično delavnico. Za obisk se priporočam.

IZGUBILA sem tri strgane zlate verižice v mali kuvertici. Poštenega najditelja prosim, naj mi jih proti nagradi vrne na Kristanovo 11, Novo mesto, ker niso bile moja last.

IZDELUJEM VSE VRSTE ROLET, IZVRŠIM MONTAŽO IN VSA POPRAVILA. CENE UGODNE, DOBAVNI ROK PO DOGOVORU. NAROČITE JIH PRI LOJZU MEDLETU, ZABJA VAS 47 (PRI TRANSFORMATORJU), NOVO MESTO.

PREKLICI

SVET krajevne skupnosti Birčna vas prepoveduje kakršnokoli odvažanje materiala iz našega peskokopa pri Jurni vasi. Kdor tega ne bo upošteval, ga bomo sodno preganjali.

PODPISANI FRANC OSVALD iz Jurjevice 46, preklicujem vse žaljive in neresnične besede, ki sem jih izrekel o tov. Jožetu Arku iz Jurjevice 51 v gostilni „PRI PILDARJU" dne 8. 9. 1975. Obenem se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe.

ALOJZ LUŽAR, Vinica 27, Šmarješke Toplice, prepovedujem delanje kakršnekoli škode po moji njivi na Priklanšci. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

FRANC BOBIČ, Dol. Maharovec 28, Šentjernej, prepovedujem hojo, vožnjo in pašo po mojih parcelah. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.

ZAHVALE

Ob boleči izgubi našega dragega moža, ata in starega ata

ANTONA OBERSTARJA
z Brega pri Kočevju

se najlepše zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki so nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje, ter vsem, ki so pokojnika v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Hvala tudi delovnim organizacijam, tov. Figarju ter duhovniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Marija, hči Mari z družino in sinovi Tone, Milan z družinama in Franci.

Ob nenadomestljivi izgubi naše drage mame in stare mame

MARIJE POREBROVE

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali, nam izrazili sožalje, in vsem, ki so jo v tako lepem številu spremili k zadnjemu počitku. Posebno hvalo dolgujemo sindikalni podružnici in kolektivu davčne uprave ObS Novo mesto, podružnici SDK Novo mesto, združenju PTT podjetij Ljubljana ter zdravniškemu in strežnemu osebju internega oddelka splošne bolnice Novo mesto za pomoč med boleznijo. Iskrena hvala tudi župniku iz Dol. Toplic za spremstvo od doma ter Šobarjevim in Klemenčičevi za nesebično pomoč.

Žalujoči: otroci z družinami.

Ob nenadomestljivi izgubi našega ljubega moža, očeta in starega očeta

JOŽETA VOLČANŠKA
iz Zg. Lenarta 6 pri Brežicah

se najiskreneje zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih lajšali bolečine, nam ustno ali pismeno izrazili sožalje ter zasuli njegov poslednji dom s številnimi venci in lepim cvetjem. Iskrena hvala dr. Škofljancu in župniku za opravljeni obred in poslovilne besede, kakor tudi tov. Karlu Lupšini in kolektivom: SOP Krško, TOZD Posavje Brežice ter kolektivu Restavracija Brežice.

Žalujoči: žena Marija, hčerki Milena in Marija z družinama. Krško, 30. 8. 1975

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta, brata in strica

JANEZA ŠMALCA
kovača iz Podturna

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, številnim znancem in prijateljem, ki ste ga spremili na njegovi zadnji poti, mu poklonili cvetje, nam ustno ali pismeno izrekli sožalje, nas tolažili in nam pomagali v najtežjih trenutkih. Prisrčno se zahvaljujemo župniku in kaplanu ter pevcem iz Dolenjskih Toplic. Iskrena hvala GD Podturn, TOZD gozdarstvo Podturn, GSC Novo mesto, kolektivu zdravilišča iz Dolenjskih Toplic ter zdravniškemu osebju kirurškega oddelka v Novem mestu.

Žalujoči: žena Emilija, sinova Jože in Ivan, hčerke Milka, Micka ter Anica z družinami, sestra Verona ter drugo sorodstvo.

Ob nenadni in boleči izgubi, ko nas je v najlepšem cvetu mladosti zapustil naš ljubljeni sin, brat in vnuk

JOŽE SIMONIČ
iz Vel. Lahinje 5a pri Črnomlju

se najlepše zahvaljujemo podjetju Viator Črnomelj za podarjene vence in za drugo pomoč v težkih trenutkih ter dr. Strčevi. Zahvaljujemo se ekonomski šoli, osnovni šoli Črnomelj, mladinskemu aktivu Butoraj in vsem drugim, sorodnikom in sosedom, ki so nam izrekli sožalje, nam v težkih urah pomagali in pokojnika v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Hvala kaplanu za opravljeni obred.

Žalujoči: mama sestra Lojzka in drugo sorodstvo.

Ob težki izgubi moža, očka, sina, brata in strica

ALOJZA BREGARJA
iz Hudenja 4 pri Škocjanu

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom in sorodnikom za pomoč v težkih dneh in podarjene vence, Gasilskemu društvu Grmovlje za spremstvo, Petru Blatniku za poslovilne besede, tovarni Ela za podarjeni venec, zdravniškemu in strežnemu osebju novomeške bolnice za vso skrb in nego in kaplanu za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: žena Lojzka, sinova Slavko in Janez, hčerka Tilka z možem, mama, sestre, brat in drugo sorodstvo.

Namesto venca na grob pokojni Alojziji Jeriček iz Irče vasi poklanja Ana Gašperšič iz Irče vasi 500,00 din Zvezi slepih Novo mesto. Za poklonjeni znesek iskrena hvala!. Zveza slepih Novo mesto.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi in prerani izgubi dragega moža, očeta, sina, brata in strica

LUDVIKA MUGERLA
iz Semiča 1

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom in prijateljem, ki so nam izrekli sožalje. Iskrena hvala podjetju Dolenjka, posebno tov. Marjanu Poloviču za ganljive besede ob odprtem grobu, kakor tudi za vso pomoč. Hvala tudi poslovalnicam iz Semiča, Hrani, Potrošniku in Marketu. Iskrena hvala Martinu Golobiču iz Vaupče vasi za poslovilne besede ob odprtem grobu. Enako zahvalo smo dolžni tudi kolektivoma Iskra in IMV za podarjene vence in pomoč. Najlepše se zahvaljujemo družinam: Dergančevim, Šprajcarjevim, Kraljevim, Grahkovim in Kofaltovim. Za ves trud hvala tudi zdravstvenemu osebju iz Semiča, kakor tudi duhovnikom za obiske in župniku za opravljeni obred.
Vsem še enkrat najlepša hvala.

Žalujoči: žena Anica, hčerki Rezka, Marija, sinova Slavko in Branko.

Semič, 15. 9. 1975

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, starega očeta in strica

ALOJZA RUPARJA
iz Telčic pri Škocjanu

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in vaščanom za izrečeno sožalje, podarjene vence in cvetje ter vsem, ki so dragega očeta spremili na njegovi zadnji poti. Najlepše se zahvaljujemo vsem kolektivom za podarjene vence ter župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena, sinovi in hčerke z družinami.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame, stare mame, sestre in tete

ANTONIJE BAMBIČ
iz Novega mesta – Mestne njive 19

se toplo zahvaljujemo sosedom, bivšim vaščanom iz Prečne, številnim sorodnikom iz rojstnega kraja in od drugod ter vsem drugim, ki so jo spremili na zadnji poti, darovali vence in cvetje in nam izrazili sožalje. Posebna hvala dr. Sajetu. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: mož Anton, sin Anton in hči Pavla z družinama, sestra Marija in drugi sorodniki.

ZAHVALA

Vsem, ki so nam pomagali in sočustvovali z nami ob nenadni smrti naše mame in babice

LJUBE LAKNER
iz Belice

nazadnje živeče v Žalcu, se iskreno zahvaljujemo, zlasti družinama Lunderjevi in Ožboltovi iz Kočevja. Posebej se še zahvaljujemo občinskemu odboru ZZB NOV Kočevje in praporščaku Rudiju Maconiju, godbi ter vsem, ki so jo pospremili na zadnji poti na pokopališče v Kočevje.

Žalujoči: hči Micka Lenard z družino iz Žalca, sin Jože Lakner s hčerko Verico iz Kočevja.

ZAHVALA

Ob boleči in mnogo prerani izgubi našega dragega moža, ljubljenega očeta, brata in strica

ANTONA BOLDANA
orodnega kovaškega mojstra v pokoju iz Dvora 43 pri Žužemberku

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, vaščanom in znancem za izkazano sočutje, požrtvovalno pomoč in podarjene vence in cvetje. Posebna zahvala tudi osnovni šoli Prevole, Žužemberk, Iskri Semič, sodelavcem KZ Žužemberk, zdravniškemu in strežnemu osebju pljučnega in kirurškega oddelka novomeške bolnice, upokojencem, župniku za opravljeni obred, pevcem ter tov. Božiču za poslovilne besede.

Žalujoči: žena Marija, hčerka Ljuba z možem, sin Zvone z družino, sestra Marija in drugo sorodstvo.

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Prime, Jože Splichal, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik. Oblikovalec priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Franc Bukovinsky.

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 5 din – Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100–620–107–32000–009–8–9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100–601–10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon: (068) 21-227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00 in 24.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

ČETRTEK, 18. SEPTEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 9.30 Iz glasbenih šol – glasbena šola Ribnica. 10.15 Uganite, pa vam zaigramo po želji . . . 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – Jože Resnik: Posezonska opravila pri čebelah. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.40 „Mehurčki". 14.45 „Vrtiljak". 17.20 Iz domačega opernega arhiva. 18.05 Revija orkestrov in solistov. 18.35 Produkcija kaset in gramofonskih plošč RTV Ljubljana. 19.40 Minute z ansamblom Silva Štingla. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 22.20 Večer novejše francoske glasbe. 23.00 V gosteh pri tujih radijskih postajah (Radio Hamburg).

PETEK, 19. SEPTEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo. 9.30 Jugoslovanska narodna glasba. 10.15 Po Talijinih poteh. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Milena Jazbec: Jesensko sajenje sadnega drevja. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 16.50 Človek in zdravje. 18.05 Ogledalo našega časa. 18.15 Zvočni signali. 19.40 Minute z ansamblom Mihe Dovžana. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop – pops 20. 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Jazz pred polnočjo.

SOBOTA, 20. SEPTEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski tednik. 9.35 Naš Plesni orkester ima besedo. 10.15 Sedem dni na radiu. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – dr. Marjan Ažnik: Usklajenost hranil na njivah pomembnejša od velikih količin. 13.30 Priporočajo vam . . . 15.45 „Vrtiljak". 16.45 S knjižnega trga. 17:20 Gremo v kino. 19.40 Minute z ansamblom Jožeta Kampiča. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Radijski radar. 21.00 Za prijetno razvedrilo. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 21. SEPTEMBRA: 8.07 Radijska igra za otroke: Pripovedka o starem tramvaju. 8.50 Skladbe za mladino. 9.05 Še pomnite, tovariši . . . 10.05 Koncert iz naših krajev. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 16.00 Radijska igra: Dama s črnim jazbečarjem – „Dvojčica". 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Skupni program JRT – studio Beograd. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 22. SEPTEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb. 9.20 Pet minut za novo pesmico. 9.40 Orkestri in zabavni zbori. 10.15 Nekaj za ljubitelje ansambelske in solistične glasbe. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Vilko Štern: Tržna proizvodnja na kmetijah. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Vrtiljak". 17.20 Koncert po željah poslušalcev. 19.30 Obvestila in zabavna glasba. 19.40 Minute z ansamblom Štirje Kovači. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Če bi globus zaigral. 20.30 Operni koncert. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 23. SEPTEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo. 9.30 Pojo mali vokalni ansambli. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – ing. Dare Bernot: Priporočila za obiranje zimskega sadja. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.10 Popoldne za mladi svet. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 „Vrtiljak". 18.05 V torek nasvidenje! 18.35 Lahke note. 19.40 Minute z Ljubljanskim jazz ansamblom. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 Radijska igra. 21.15 Zvočne kaskade. 22.20 V utripu scherza. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 24. SEPTEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za mlade radovedneže. 9.25 Glasbena pravljica. 10.15 Urednikov dnevnik. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – France Guna: Red v čebelnjaku. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 „Loto – vrtiljak". 18.25 Predstavljamo vam . . . 19.40 Minute z ansamblom Silva Štingla. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 21.30 Igrajo veliki zabavni orkestri. 22.20 S festivalov jazza. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 25. SEPTEMBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 9.30 Iz glasbenih šol. 10.15 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – mag. Tone Tajnšek: Za sladkorno peso je treba njive pripraviti že v jeseni. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.40 Med šolo, družino in delom. 15.45 „Vrtiljak". 18.35 Produkcija kaset in gramofonskih plošč RTV Ljubljana. 19.40 Minute z ansamblom Jožeta Privška. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Lepe melodije. 22.20 Ljubezenske pesmi na škotskih dvorih in gradovih. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

RADIO SEVNICA

NEDELJA, 21. SEPTEMBRA – 10.30 – reklame, oglasi in obvestila – 11.00 – poletne nevarnosti v naših gozdovih – 11.15 – po domače – 11.35 – naš razgovor – 12.00 – za vsakogar nekaj – 12.30 – poročila – 12.50 – čestitke in pozdravi naših poslušalcev – 14.30 – zaključek programa

SREDA, 24. SEPTEMBRA – 16.00 – poročila – 16.10 – reklame, oglasi in obvestila – 16.30 – po domače – 16.45 – poklic naš vsakdanji (zidar) 17.05 – iz diskoteke naših poslušalcev – 17.35 – mladinska oddaja – 18.00 – zaključek programa

SOBOTA, 27. SEPTEMBRA – 16.00 – sobotni vrtiljak (napoved in pop glasba) – 16.15 – pet minut za . . . – 16.20 – EPP I. del – 16.30 – poročila – 16.35 – EPP II. del – 16.45 – mini anketa – 17.00 – zaključek SV in napoved programa za nedeljo

RADIO BREŽICE

ČETRTEK, 18. SEPTEMBER: 16.00 – 16.35 – Napoved programa, Za vas smo si ogledali, Poročila, Nove plošče RTB – 16.35 – 16.45 – AKTUALNOST TEDNA – Ob 20 letnici Lisce – prispevek radia Sevnice – 16.45 – 17.00 – Obvestila in reklame – 17.00 – 18.00 – Glasbena oddaja izbrali ste sami

SOBOTA, 20. SEPTEMBER: 16.00 – 16.20 – Za gram humorja in glasbe – 16.20 – 16.40 – Jugoton vam predstavlja – 16.40 – 17.00 – Radijska univerza – 17.00 – 17.30 – Kronika – Obvestila in reklame – Pravljica za naše najmlajše – Posnetek iz naše glasbene šole – 17.00 – 18.00 – Domače zabavne na valu 192 m

NEDELJA, 21. SEPTEMBER: 10.30 – 12.00 – Napoved programa – UVODNIK RADIA BREŽICE – Domače zanimivosti – Nedeljski megnetofonski zapis: In memoriam Toneta Kralja – Obvestila in reklame – Spored naših kinematografov – 12.00 – 15.00 – NAŠI OBČANI ČESTITAJO IN POZDRAVLJAJO

TOREK, 23. SEPTEMBER: 16.00 – 16.20 – Napoved programa – Iz produkcije RTV Ljubljana – POROČILA – 16.20 – 16.45 – Iz naše matične knjižnice – Kaj prinaša nova številka Dolenjskega lista – Obvestila in reklame – Tedenski program kina Brežice – 16.45 – 17.00 – Stare melodije – novi izvajalci k – 17.00 – 18.00 – MLADI ZA MLADE

TELEVIZIJSKI SPORED

ČETRTEK, 18. 9. – 8.10 TV v šoli: Prebivalstvo SFRJ, Literatura, Obramba in zaščita, Nemščina, Kaj je film, Učenci pred kamero (Zg) – 10.00 TV v šoli: Francoščina, Risanka (do 10.35) (Bg) – 14.10 TV v šoli – ponovitev (do 16.00) (Zg) – 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bg) – 17.30 L. Suhodolčan: Dodove dragocenosti, serija Naočnik in Očalnik (Lj) – 18.00 Obzornik (Lj) – 18.15 Mozaik (Lj) – 18.20 Napoleon in ljubezen, barvna serija (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 Mrtvec v tolmunu – serija 110 policija (Lj) – 21.10 Kam in kako na oddih (Lj) – 21.20 Četrtkovi razgledi: Čiper (Lj) – 21.50 Rock koncert: Steve Miller, barvna oddaja (Lj) – 22.20 TV dnevnik (Lj).

PETEK, 19. 9. – 8.10 TV v šoli: 4 računske operacije z ničlo, Obiranje in predelava sadja, Ali ste vedeli, Sodobno naselje, Moč in napetost, TV vrtec, Mesto iz papirja (Zg) – 10.00 TV v šoli: Angleščina, Risanka, Predšolska vzgoja (do 11.05) (Bg) – 14.10 TV v šoli – ponovitev (do 16.30) (Zg) – 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bg) – 17.20 Pisani svet: Vis – 3. del barvne oddaje (Lj) – 17.50 Obzornik (Lj) – 18.05 Tuja folklora: Turčija, barvna oddaja (Lj) – 18.35 Mozaik (Lj) – 18.40 Romanika in Bitanc – barvna serija Umetnosna jugoslovanskih tleh (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski notranjepolitični komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 Obtožnica – celovečerni film (Lj) – 21.40 625 (Lj) – 22.00 TV dnevnik (Lj).

SOBOTA, 20. 9. – 9.30 TV v šoli: Dom pionirjev, Risanka, Izobraževalna odd. (Bg) – 10.35 TV v šoli: Nega bolnika, Pravopis, Vzpon človeka (Zg) – 12.00 TV v šoli: Reportaža, Moderna umetnost (do 13.15) (Sa) – .. . Nogomet Dinamo: Sarajevo (Zg) – 17.40 625 – ponovitev (Lj) – 18.00 Obzornik (Lj) – 18.15 Mozaik (Lj) – 18.20 Francosko slikarstvo od romanike do renesanse (Lj) – 18.40 Kje je resničnost – barvna serija (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski zunanjepolitični komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 Velika sprememba – barvna oddaja (Lj) – 20.35 Moda za vas, barvna oddaja (Lj) – 20.45 Krapina 75 – posnetek (Lj) – 21.45 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 21.50 Kojak – serijski barvni film (Lj) – 22.40 TV dnevnik (Lj).

NEDELJA, 21. SEPTEMBRA: 9.25 Poročila – 9.30 R. M. du Gard: Thibaultovi – zadnja epizoda barvne nadalj. (Lj) – 10.20 Otroška matineja: V 80 dneh okrog sveta. Biseri morja – 11.10 Mozaik (Lj) – 11.15 Ljudje in zemlja (Lj) – 12.15 Poročila (do 12.20) (Lj) Nedeljsko popoldne: Pisani svet: Vis – 3. del barvne oddaje, Za konec tedna, Čarobni fižol – film . . . . Moda za vas, barvna oddaja (Lj) – . . . . Poročila (Lj) – . . . II. Svetovni mir (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.50 Tedenski gospodarski komentar (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 G. Mihić: Ženske iz Djavoljih merdevin (Lj) – 20.45 9 let skomin – 2. del barvne oddaje (Lj) – 21.15 Propagandna oddaja (Lj) – 21.20 Megla, dež – barvna prometna filma (Lj) – 21.25 TV dnevnik (Lj) – 21.40 Športni pregled (do 22.15) (Zg)

PONEDELJEK, 22. SEPTEMBRA: 8.10 TV v šoli: Slovnica, Evropsko podnebje, Kje je Jugoslavija, Nemščina, Začetne borbe delavskega razreda, Zemlja in

ljudje (Zg) – 10.00 TV v šoli: Kitajska, Risanka, Pravljica (do 11.05) (Bg) – 14.10 TV v šoli – ponovitev (do 16.00) (Zg) – 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bg) – 17.30 Medvedek PU – oddaja TV Skopje (Lj) – 17.50 Obzornik (Lj) – 18.05 Od zore do mraka (Lj) – 18.35 Mozaik (Lj) – 18.40 Poklici v zdravstvu – serija Pred izbiro poklica (Lj) – 19.00 Odločamo (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 Propagandna oddaja (Lj) – 20.05 B. Blacher: Romeo in Julija (Lj) – 21.00 Kulturne diagonale (Lj) – 21.30 Mozaik kratkega filma: Dirkalni konj, Kanu, Kajak, Koktajl – barvna filma (Lj) – 21.55 TV dnevnik (Lj)

TOREK, 23. SEPTEMBRA: 8.10 TV v šoli: Literatura, Labod, Odnosi v skupnosti, Ruščina, Učenci pred kamero, TV vrtec, Prvi koraki (Zg) – 10.00 TV v šoli: Življenje v planinah, Risanka, Zapojte z nami (Bg) – 11.05 TV v šoli: Alpe (do 11.35) (Sa) – 14.25 Nogomet Radnički (Niš): Hajduk – prenos (do 16.15) (Bg) – 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bg) – – 17.35 Vse je okroglo od sreče – serija Preproste besede (Lj) – 17.50 Risanka (Lj) – 17.55 Obzornik (Lj) – 18.10 Biseri morja, barvna oddaja (Lj) – 18.35 Ikebana: Svobodni in pokončni slog, barvna odd. (Lj) – 18.40 Mozaik (Lj) – 18.45 Ne prezrite: NOV in POS (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 Diagonale: Izbor iz sporeda drugih jugoslovanskih stud. (Lj) – 20.55 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 21.00 Ch. Broente: Jane Eyre, barvna nadaljevanka, zadnji del (Lj) – 21.50 TV dnevnik (Lj)

SREDA, 24. SEPTEMBRA: 8.10 TV v šoli: Obiranje in predelava sadja, Kje je Jugoslavija, Prodana nevesta, Napetost površine, TV vrtec, Slovnica (Zg) – 10.00 TV v šoli: Predšolska vzgoja, Risanka (do 10.35) (Bg) – 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bg) – 17.20 J. Verne: V 80 dneh okrog sveta, barvna nadaljevanka (Lj) – 17.45 Obzornik (Lj) – 18.00 Mladi za mlade, oddaja TV Skopje (Lj) – 18.30 Mozaik (Lj) – 18.35 Odmevnost kostanjeviške kulture, barvna oddaja (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 Film tedna: Noč pri gospodični Maud (Lj) – 21.55 Gorenje novosti, propagandna oddaja (Lj) – 22.00 Miniature: Stane Jarm, barvna oddaja (Lj) – 22.15 TV dnevnik (Lj)

ČETRTEK, 25. SEPTEMBRA: 8.10 TV v šoli: Dolina Gangesa, Delegatski sistem, Jesen, Nemščina, Literatura, Učenci pred kamero (Zg) – 10.00 Francoščina, Risanka (do 10.35) (Bg) – 14.10 TV v šoli – ponovitev (do 16.00) (Zg) – 16.35 Madžarski TVD (Pohorje, Plešivec do 16.55) (Bg) – 17.25 L. Suhodolčan: Skozigled 2010, serija Naočnik in Očalnik (Lj) – 18.00 Obzornik k(Lj) – 18.15 Mozaik (Lj) – 18.20 Mikrobi in ljudje – barvna serija (Lj) – 19.10 Barvna risanka (Lj) – 19.20 Cikcak (Lj) – 19.30 TV dnevnik (Lj) – 19.55 3-2-1 (Lj) – 20.05 Krvna skupina AB – serija 110 policija (Lj) – 20.50 Kam in kako na oddih (Lj) – 21.00 Četrtkovi razgledi (Lj) – 21.30 Dve plesni sliki Maje Bezjak (Lj) – 22.00 TV dnevnik (Lj)

POTROŠNIŠKO POSOJILO ZA NAKUP POHIŠTVA

do 50.000 din

Polog 15%

NA ZALOGI ŠE GARDEROBNE OMARE PROGRAMA

BARBARA

Salon pohištva **NOVI DOM**

Ljubljana, Novi trg 6 (pri Šuštarskem mostu)

labod labod labod labod

F. S. FINŽGAR 11

PREROKOVANA

„Človek pride s pota truden, sedaj pa sedi in čakaj še na konja. Preneumno!"

„Počakam jaz. France, kar brez skrbi lezi!"

„Ti pa ne boš!"

France je sedel na stol, Lojza je obesila luč na zid in sedla poleg brata. Nekaj trenutkov sta oba molčala. Nato je pričela Lojza:

„Potrpimo, France. Vsak človek ima svoje slabosti. Jera ima veliko lepih lastnosti, pa seveda, včasih je res čudna."

„Včasih! Pravzaprav vedno. Ali sedaj je že taka! O, saj vem, kaj jo peče!"

„Kaj misliš, da jo?"

„Nikar, Lojza, ko sama dobro veš. – Samo to ni nič drugega, ker Jančarici pomagam. Ženska ženski ne privošči."

„To ni res."

„Je, Lojza; ali si kdaj slišala, da je ženska žensko pohvalila? Jaz že ne."

„Jera se boji za tvoje dobro ime."

„Kaj?"

France se je naglo zasuknil proti sestri, ki ji je bil prej obrnjen s hrbtom; naslanjal se je na konjski paž.

„Za moje dobro ime?"

Klobuk je pahnil nazaj in gledal srdito na sestro.

„Zato, ker se takole voziš z Jančarico."

France je planil kvišku in začel hoditi po hlevu. Sprva je tiščal roke v žepu, nato jih je potegnil ven, stisnil pesti in začel rohneti:

„Če to ni od samega zlodeja! Kaj ve o meni? Kaj ve o Franci? Ho, če bi se z njo vozil – o seveda – potem bi bilo vse prav in dobro. Stran, takoj stran!"

„Le ne prenaglo, France. Pomisli, če bi jo zapodil takole v jezi, bi se utegnila res maščevati in bi Bog ve kaj vse govorila. Ne meni se za take stvari. Ali ti vendarle rečem, meni boš menda verjel, da mi je zate: k Jančarju hodi res samo tedaj, ko te potrebujejo. Ne rečem zaradi tebe ali zavoljo France. Zavoljo ljudi. Vsako dlačico vidijo na tuji obleki."

Lojza je motrila brata, ki je spet vtaknil roke v žepe in hodil s povešeno glavo po hlevu. Nič ji ni odgovoril. Lojza tudi ni več izpregovorila. Po hlevu se je čulo hrustanje kobilice, ki je naglo jedla.

„Pa jo ti napoji," se je nenadoma ustavil France in hitro odšel skozi vrata. V svoji sobici je jezno zmetal obleko s sebe, naredil velik križ in legel, da je postelja zaškripala. Obrnil se je v steno in strmel v temo. Večkrat je zaklopil oči in čakal spanca. Toda oči so se mu razpirale in tako je bil predramljen, kot bi se bil prebudil zjutraj po najboljšem spanju.

„O ženske! Gluha naj bo, slepa in še mutasta povrhu, pa ti vidi naravnost v dušo. Voha, hudoba."

Obračal in premetaval se je do jutra brez spanja. In če je za trenutek zadremal, se je hipoma spet predramil, da je še bolj naburjen, kot je legel, vstal z zarjo vred. Napotil se je takoj v hlev, kar ni bila njegova navada. Pripravil je rezanico, pometel jasli, nastlal in položil živini.

Ko je prišla Jera, se je začudila. Krave so jedle, France je snažil konja. „Lej ga," ji je ušla besedica na glas.

France je dobro slušal, pa se ni niti ozrl. Jeri je bilo tudi žal besede in ni več rekla druge. Postavila je k Pisani stolček in začela molsti.

Ko je France opravil pri konju, je trdo iztrkal krtačo, jo obesil na žebelj in šel proti vratom. Ne da bi se ozrl, je izpregovoril ukazujoče:

„Zanaprej nimaš pri konju nič opravka. Da veš!"

Nato je naglo odšel.

Jera je prenehala molsti, odprla usta in pogledala za njim. Ali Franceta ni bilo več. Jera je molzla dalje. Ko je pomolzla Pisano, ni pristavila stolčka k Rumenki. Naslonila se je pri konju ob paž.

„Takole se človeka naveličajo, ko je enajst let pri hiši," je začela glasno govoriti sama s seboj. Kobilica se je ozrla proti njej in zaprhala.

„Ti tudi buškaš name, konjavs grdi; zato, ker sem ti tako stregla. Oba sta enaka z gospodarjem, nehvaležnika."

Stisnila je glavo med dlani in život se ji je tresel od jeze in žalosti.

France je do poldneva pohajkoval krog hiše. Vsepovsod si je dal opravka z malenkostnimi rečmi. Ali vse to delo je bilo prazno postopanje in nemirno čakanje. Včasih je pogledal proti rebri, kjer so se raztezale Jančarjeve njive in travniki. Opazil je na njih žensko, ki je žela travo in jo zlagala v koš.

„Bog ve, če je Franca," je premišljeval in dolgčas mu je bilo. Težko je pričakal poldneva.

Po južini se je začel umivati. Nato je šel v svojo sobo in se vrnil iz nje pražnje oblečen. Obe – Jera in Lojza – sta se zavzali, ga motrili, se spogledali, ali reči si ni upala nobena besedice. France pa tudi ni rekel, kam se je naravnal. Kar šel je. Jera je gledala s praga za njim, da bi ujela, kam bo krenil. Ko ni zavil proti Jančarju, se je razveselila.

„Kakor bi šel okolice postavljat na faro, tak je bil," se je obrnila k Lojzi.

„Ima pač take opravke," je odvrnila malomarno Lojza, ki je zatajevala vzbujajočo se nejevoljo, da kar tako gre z doma ob lepem delavniku.

France jo je mahnil po bližnjici proti županu. Ves vesel je bil, ko ni bil doma, in je spet mislil na Franco.

Župan je imel gostilno. V prostorni sobi je sedelo nekaj mož za mizo, ko je vstopil France.

„Kaj pa je tebe zmotilo, Matic, da si zašel v krčmo? Na, pojdi pit!" mu je ponudil star možak kozarec in mu napil.

„In kakšen je! Ali si bil v Ljubljani?"

„Na dobro zdravje," je dvignil France kozarec in srknil vino.

„Pri županu imam opravek," je razlagal France.

„Škoda, ko ga ni doma. Na glavarstvo je šel," se je oglasila županja za njegovim hrbtom.

„Ali res?" se je začudil Matic. „Kdaj pa pride?"

„Pred nočjo ga ne bo. Morda meni poveš, da ne boš imel še ene poti."

Matic si je z roko popravil klobuk, da bi zakril rdečico, ki jo je občutil v licih.

„Saj je vseeno. Ni take sile," se je izgovarjal in si ni upal razodeti, čemu je prišel. „Dajte mi četrtinko!"

„Tebi se godi, Matic," je začel starejši pivec.

„E, godi! Tako, tako," je skomizgnil France z rameni.

„Kaj boš," je povzel starejši. „Denar imaš, zemljo imaš, vojske si prost – samo žene ti manjka."

„U, saj ta bi se že dobila, če je to vse," ga je zavrnil Matic in se sam sebi čudil, ko je slišal svoj glas, in se bal, da bi ne slutili vsi v njem hrepenenja po Franci.

„Pa bi se ti res spodobila," je pomagal mlajši, „da bi imel vsaj en križ pri hiši, ko nimaš sedaj nobenega."

„Nobenega?" se je nasmehnil France.

„Če ga imaš v kotu za mizo, drugega gotovo nimaš," mu je spet ponagajal starejši.

Županja mu je prinesla četrtinko, ujela razgovor in mu pomagala:

Portret tega tedna

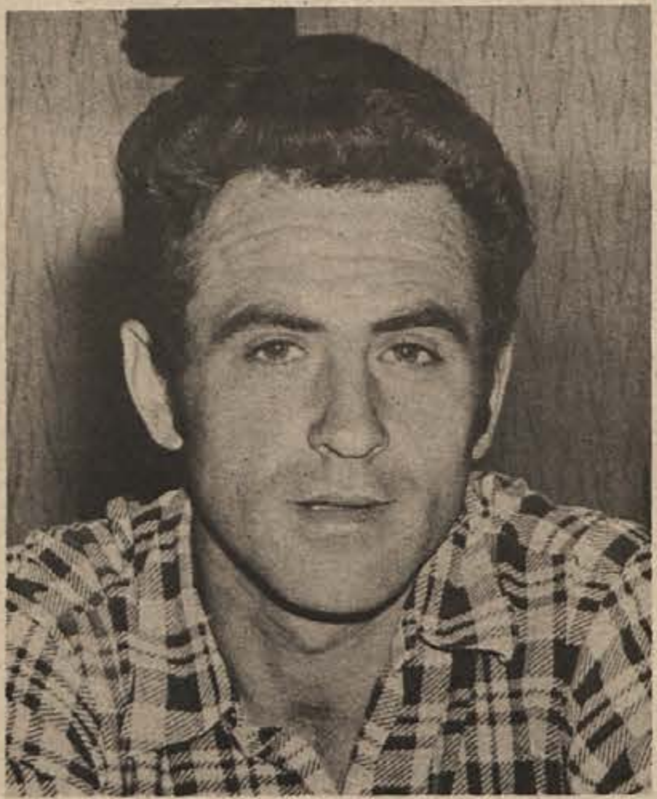

Križ čez motiko

Na Kastelčevi domačiji v Biški vasi ne poznajo tiste, ki jo je Kunter zapel propadajočim kmetijam: „Ostala sva sama ata in mama . . .“, čeprav jih je zemlja nekaj tudi od tod pognala po svetu. V hiši so delovne roke in usta, a bel kruh in meso na mizi. V kotu je televizor, v shrambi hladilnik in hladilna skrinja pa pralni stroj pri kuhinji postavljen tako da je vedno pri roki. Pripomočki, stroji in druge dobrine dvajsetega stoletja pa niso samo v veliki hiši, zidani pred sto leti, ampak jih je videti vsepovsod na tej domačiji: od traktorja s številnimi priključki do stroja za molžo.

Že teh nekaj podatkov bodi dovolj za ugotovitev, da smo pri gospodarju, ki je naredil križ čez tradicijo motik in plugov z obrabljenimi lemeži in otkami ter se odločil pridelovati samo to, kar čimprej poplača trud, kar navrže tudi prihranek, ne pa vsega, kar lahko zraste in se zredi na kmečki zemlji. Iz pogovora z njim zvemo, da sama mehanizacija še ne pomeni dosti, če zemlje ne obdeluješ in živine ne rediš po tehnologiji, ki jo pozna kmetijstvo tega desetletja. Hvaležno oporo je našel v strokovni literaturi in strokovnjakih. Z njimi zdaj že tako tesno sodeluje, da na njegovi zemlji opravljajo poizkuse. Ime Lojzeta Kastelca je znano ne samo v novomeški KZ, katere kooperant je že več let, ampak nič manj v slovenskem Kmetijskem inštitutu. Plod spoznanja, da mora tudi kmet gospodariti s svinčnikom in strokovno knjigo v roki, so vsakoletne nagrade in druga visoka priznanja za kakovost in pridelke.

Predrago in nesmiselno je imeti vse stroje sam, potrebno je imeti samo tiste, ki jih lahko uporabljaš vsaj več mesecev zapored, če ne vse leto. Še pri tem je treba imeti pomislek, saj so pametna le tista vlaganja, ki dajo takojšnjo in ne dolgoročno žetev. Zato je Lojze Kastelic član vseh strojnih skupnosti, ki jih imajo v vasi: za krompir, setev in žetev, silažo koruze itd. „Če imaš vse to pri roki – seveda bi sam rad še marsikaj nabavil – in če je volja pri hiši, se kot kmet lahko tudi specializiraš. Ker so ti naši kraji predvsem za živinorejo, sem se tudi jaz odločil imeti nekaj več glav v hlevu. Primernega hleva še nimam, hočem pa ga zgraditi, in to najbrž prav kmalu.“

Samo da bi bile cene znosnejše – le-te namreč krojijo kmečko življenje – in zdravje pri hiši, potem bi bilo na kmetih kar lepo! Kje so že tisti časi, ko so sosedje njegove kmetijske novotarije gledali z nezaupanjem, izpod čela! „Ni dolgo trajalo pa se je pridružil ta, oni. Zdaj smo skoraj kot ena sama velika družina. Tako je laže delati tudi za splošen napredek kraja: zgradili smo vodovod, pomagali pri asfaltiranju ceste, na vrsti je obnova električnega omrežja.“

IVAN ZORAN

Belega polha ujameš enkrat v življenju

Tradicionalni mirnopeški „Polharski večer“ dokazuje, da ta oblika ljudskega lova na Dolenjskem ne bo izumrla – Kako je Darko Primc–Dare namesto polšje rodbine v past ujel velikansko kačo

„Samo enkrat v življenju sem ujel belega polha,“ je povedal Darko Primc iz Globodola, gozdar in lovec, ki mu morajo prijatelji in zavistneži priznati, da mu v polšjem lovu v bližnji in daljni okolici ni enakega. Beseda je tekla minulo sobotno noč na „Polharskem večeru,“ ki ga je že petič zapored vzorno pripravila mirnopeška lovska družina.

Ljudi se je naravnost trlo, Rudi Kralj, ki je skupaj z Avgustom Lužarjem in Jožetom Pavličem skrbel za dobro počutje več sto gostov, pravi, da tradicije prirejanja polharskih večerov ne bi mogli prekiniti, tudi če bi hoteli. Ljudje so se tako navadili na te večere, posebno domačini, da jih enostavno ne morejo pogrešati. In po pravici povedano: splača se priti, postrežejo ti s srnjim golažom, na ražnju so se vrteli odojki, vsako omizje je imelo svoj taborni ogenj, na posebno željo pa so pripravili tudi polha.

Za te je poskrbel naš sogovornik Darko Primc-Dare, od mladih nog zapriseženi polhar. Pravi, da je to strast podedoval po starem očetu. Tisto z belim polhom pa je po njegovem pripovedovanju takole. Beli polh je nekakšen gospodar gnezda, če ga ujameš, se gnezdo raztepe. V polšini, v kateri je ujel belega kralja, ni bilo potem cela tri leta nobenega repa.

Dare lovi polhe največkrat na ravšelj, past, ki jo postavi v vhod polšine. Ko gredo polhi ven, na pašo (to delajo po ljudskem izročilu do polnoči, po tej uri pa se vračajo domov), je ob pasti izhodni rov, ko pa se siti odpravijo domov, lovec pomožni rov zamaši, tako da polhu ne preostane drugega, kot da gre v past. Ta način lova je tudi najbolj lovski, polhi ostanejo namreč v ravšlju živi, tako da lahko lovec nedorasle polhe izpusti. V ravšlju se včasih znajde tudi do 20 polhov.

Seveda love te ljubke gozdne prebivalce tudi v tako imenovane škatle, pasti, ki radovednemu polhu stisnejo vrat. Nekateri lovci nastavijo po več deset teh pasti. Past je običajno narejena iz hruškovega lesa (bojda ima polh tà les najraje), za vabo pa služijo orehi, kostanj, lesnike, žir, želod ali kakšna druga dobrota s polšjega jedilnika. Seveda ima vsak lovec svoj najboljši recept za vabo. Avgust Lužar, ki je tudi slovеč polhar, nam je, recimo, izdal veliko skrivnost, ki pa je ne smemo objaviti. Zapišemo lahko samo, da on pasti namaže s „češpljo“.

Naj to pisanje končamo s še eno dogodivščino polharja Dareta. Nekoč je nastavil ravšelj in ob obhodu pasti pobezal vanj s palico. Če zadene palica na mehko, je to znak, da bo plen obilen. Palica je res zadela na mehko, ko pa je Dare past veselo potegnil ven, ga je čakalo ledeno mrzlo presenečenje: ravšelj si je bila izbrala za domovanje meter in pol dolga kača.

M. B.

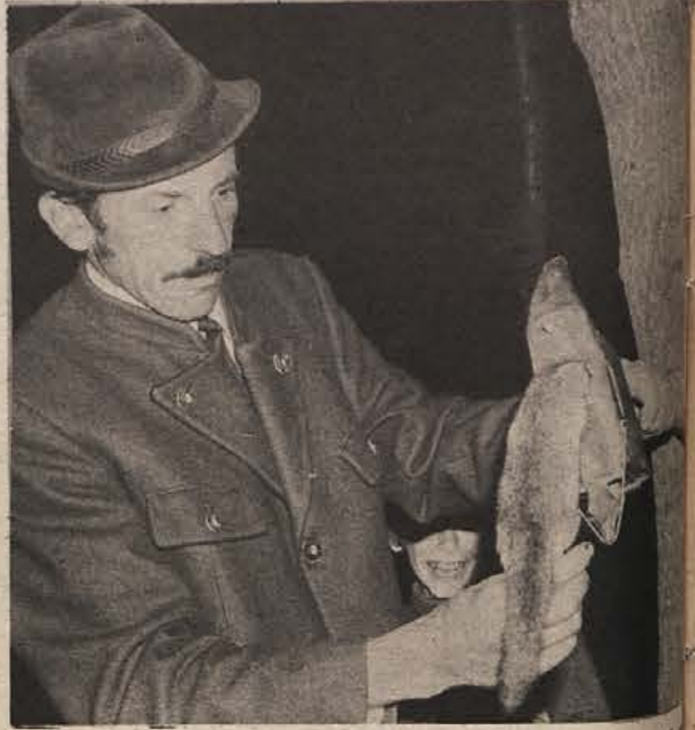

Znani globodolski polhar Darko Primc-Dare snema past „škatlo“. Polh je plačal radovednost z življenjem.

Ko so polharji za trenutek odprli ravšelj, je skoz odprtino takoj prilezel najbolj radoveden ali pa morda najbolj svobodoljuben polh.

JEKE, SEKRETAR SEVNIŠKE SKUPŠČINE

Delegati vseh treh zborov občinske skupščine Sevnica so na seji v petek izvolili za sekretarja skupščine inž. Jožeta Jekeja. Tovariš Jeke je znan družbenopolitični delavec, ob zadnjih volitvah je bil izvoljen za člana družbenopolitičnega zbora občinske skupščine, je predsednik občinskega sindikalnega sveta, sedaj pa je sekretar v sevniškem Trgovskem podjetju. Sedanji sekretar, dipl. pravnik Lojze Vidic, je namreč zaprosil za razrešnico, ker odhaja na novo delovno dolžnost k celjskemu okrožnemu sodišču.

KRŠKO: SREČANJE PAPIRNIČARJEV

Teden Komunista bodo v Krškem zaključili s posvetom jugoslovanskih papirničarjev ter časopisnih in založniških hiš pod naslovom „papir – časopis – knjiga“. Srečanje bo 2. oktobra. 50-letnico pisane partijske besede bodo v Krški občini počastili tudi s sprejemanjem novih članov v ZK, s predavanji in drugimi oblikami dejavnosti osnovnih organizacij v delovnih kolektivih in krajevnih skupnostih. Komunisti veterani bodo obiskovali osnovnošolsko mladino in v razgovoru z njo obujali spomine na svoje partijsko delo.

SEVNICA: PROGRAMI

Izvršni svet sevniške občinske skupščine je v torek obravnaval programe samoupravnih interesnih skupnosti za prihodnje leto, ki so že natiskani za razpravo med delovnimi ljudmi občine. Izvršni svet je imel precej pripomb, predvsem je namreč očitno, da je v programih tudi dosti želja, pogrešajo pa stabilizacijsko naravnanost. (od letošnjega programa naj bi bili programi za prihodnje leto dražji kar za 42,8 odst.).

Mostovi se vračajo

Spomnimo se: septembrski dnevi 1973 so bili za Dolenjsko črni kot že dolgo ne pred tem. Po dolgotrajni suši se je razbesnelo vreme zneslo nad pokrajino in prebivalci. Začelo se je z viharjem, ki je lomil drevje, razkrival strehe, drobil šipe. Lomil in raznašal je vse, kar je dosegel. To je bil strahovit vihar z dežjem in točo. Napočil je pravcati deževni pekel. Voda je potopila doline in ravnine, koder so tekli potoki in reke, so nastala jezera.

Zaradi podrtega mostu na Dvoru, ki ga novomeško cestno podjetje ni ne popravilo ne potegnilo iz vode, so bili v nevarnosti vsi mostovi na Krki. Razstrelili so ostanke, voda pa je s kosi dvorskega mostu tako hitro drla proti Novemu mestu, da so bili v hipu ogroženi vsi leseni mostovi na Krki. Most v Polju se je nekaj časa upiral, potem pa se je razlomil kot trska. Reševanje je bilo dramatično: dele dvorskega mostu so poskušali ujeti in potegniti na breg, vendar so popokale celo močne ladijske vrvi. Most v Lokah je vzdržal samo zato, ker je dovolj trden.

Nevarnost je minila, okrog oči so izginili kolobarji prečutih noči. Vse hudo je minilo, tedaj pa se je začela nova bitka: bitka za graditev porušenih mostov. Dvor je imel več sreče od Polja, tam so novi železobetonski most zgradili že lani zaradi odločnosti vsega prebivalstva in nepopustljivosti žužemberške krajevne skupnosti. Tudi za Polje je bilo obljubljeno, da bo most dobilo lani, pa se to ni zgodilo. O moledovanju, prošnjah in tudi protestih ljudi iz tega kraja kakor tudi odbornikov in delegatov iz krajevne skupnosti Dolenjske Toplice je precej napisanega in ohranjenega v arhivu novomeške občinske skupščine. Tudi nekaj posebnih pisem je bilo izmenjanih med organi krajevne in občinske samouprave, premaknilo pa se ni.

Za drugo obletnico, kar je Krka odnesla most, pa kaže, da bodo Polje in z njim vse okoliške vasi na levem bregu Krke naposled vendarle dobili vez s svetom – z desnim bregom, z Dolenjskimi Toplicami, s sedežem krajevne skupnosti, šolo, zdravstvenim domom, trgovinami. Novi leseni most so te dni začeli graditi vojaki iz Novega mesta, enota, ki je tolikokrat prišla na pomoč pri komunalnih delih. „Most gradijo, most bo,“ je vest, ki jo domačini najraje slišijo in je dobrodošla gostja v sleherni hiši že od začetka septembra. Zdaj, ko novi most ni več samo obljuba, je pot, ki jo morajo na drugi breg prevoziti čez Stražo ali Sotesko, manj nadležna in so zavesljaji čez Krko tistim, ki včasih gredo po nujnem opravku s čolnom, ...ji.

Vezi s svetom se kajpak ... najbolj vesele otroci. Kaj pa ... bo stopiti tistih nekaj metrov do topliške šole!

I. ...

Ne gobo, okostje

Milan Starešinič iz Črnomlja je 10. septembra pri nabiranju gob slučajno našel mrtveca; bile so ga že same kosti. Starešinič je zašel v gozd Zastava pri Vranovičih, v gostem grmovju, kjer so navadno gobe, pa je naletel na človeško okostje. Zraven je bilo tudi nekaj preperelih ostankov oblačil, kolo in aktovka. Ves pretresen od najdbe je takoj šel na milico.

Ko si je komisija ogledala kraj Starešiničevo odkritje, je ugotovila, da gre nedvomno za Marka Bajuka iz Kanižarice, ki ga pogrešajo že od začetka julija. Izginil je neznano kam. Zdaj bodo še ugotovili, zakaj je Bajuk umrl v gozdu.

TEHTNA RAZČLEMBA POLITIKE

Krajevna organizacija ZRVS Draga je pripravila 14. septembra predavanje o notranji in zunanji politiki Jugoslavije ter trenutni situaciji v svetu. Predavatelj je bil Drago Košmrlj, novinar RTV Ljubljana, ki je v poldrugi uri izčrpno razložil zgodovinski potek od prve svetovne vojne do današnjih dni. Predavanje je bilo zelo zanimivo tudi zato, ker nas je Košmrlj podrobno seznanil s politiko Jugoslavije, ki se pod vodstvom tovariša Tita zavzema za mir in sožitje vseh narodov sveta. Po predavanju smo Košmrlju zastavljali vprašanja, zanimalo pa nas je predvsem vprašanje odnosov s sosedi, na primer z Italijo, in o položaju naše manjšine v Avstriji. Predavanje je bilo zelo zanimivo in poučno, zato bomo Draga Košmrlja še povabili v naš kraj.

MILAN PAJNIČ

PO POTEH KOZJANCEV

V Brežicah so ustanovili enoto enaindvajsetih mladih prostovoljcev, ki se je v nedeljo, 14. septembra, udeležila pohoda po poteh Kozjanskega odreda skupaj z mladino iz Posavja. V taboru na Bojnem so se prostovoljci nekaj dni prej seznanili z nalogami SLO, spoznali orožje in svečano zaprisegli.

NOV MOST V PREČNI

V Prečni so začeli obnavljati ... most čez Temenico: stari je ... jal, saj so čezenj vozili tudi tovornjaki, ki imajo več kot pet ton ... nosti, kolikor je bila zgornja ... nosilnosti za vožnjo po mostu.

Delavci Komunalnega podjetja ... čunajo, da bo most – starega ... najprej razdrli – obnovljen v ... dneh. Ves potreben les imajo že ... pravljen. Ob starem mostu so ... vili brv, ki bo služila kot ... vozniki motornih vozil pa ... po obvozu čez Stražo, dokler ... čez Temenico ne bo obnovljen.

S. PE...

V letošnji slabi krompirjevi ... ni je naš dolgoletni naro... Franc Drenik iz Velikega ... ljubna našel dva „medved... Ko ju je prinesel v uredni... je bil ponosen, da je kot ... „divji lovec“ položil na ... kar dva, medtem ko lovci ... zmorejo ne pravega ne krom... jevega okrog Birčne vasi, ... jih je dosti. (Foto: Železnik)

NEREŠLJIVA REPIŠKA UGANKA

Jožič Repič, neposredni proizvajalec, je sedel in poslušal Toneta Lupeža, vodilnega tovariša:

„Situacija je vse prej kot razveseljiva, tovariši. To povem naravnost. Kljub sklepu, da bomo zmanjšali uvoz in povečali izvoz, je naša plačilna bilanca s tujino negativna. Podčrtam: ne-ga-tiv-na. Vzroke gre najbrže iskati v našem neupoštevanju sprejetega sklepa. Vidite. Poglejmo si nadalje stanje zalog, ki je tako zaskrbljujoče, da bi se človeku postavili lasje pokoncu. Zaloge rastejo hitreje kot celotni dohodek. In kaj to pomeni? Da se tako manjša koeficient obračanja. Toda krog s tem še ni sklenjen. Dobro veste, da smo že ničkolikokrat govorili o tem, da, sprejeli smo celo vrsto sklepov, da moramo zmanjšati zaloge tako nedovršene proizvodnje, kot tudi dovršene. Kaj je bilo narejenega na tem področju, vas vprašam! Ne samo pri nas, ampak v celotnem gospodarstvu je prisotno nezadostno zagotavljanje trajnih obratnih sredstev, kajti znatni del obratnih sredstev nam popapcajo zaloge, o katerih naraščanju sem malo prej govoril. Vidite.

Naša rakava rana so tudi nezagotovljena sredstva za investicije. Dobro se spomnite, kako je bilo, ko smo pričeli graditi novo proizvodno halo. Se spominjate, kajne? Da, iz najetih kreditov smo imeli zagotovljenih le petino potrebnih sredstev, le petino, drugo pa naj bi prispevali iz lastnih sredstev. Da pa le-teh nimamo, so nekateri predobro vedeli. Zdaj stoji nedokončana hala v posmeh odraslim in v zabavo otrokom, ki se gredo skrivalnice.

Vsega tega, tovarišice in tovariši, vam ne pripovedujem zato, da bi koga obsojal, temveč samo zato, da bi sprevideli, kako resna je situacija, kako moramo stopiti vsi v akcijo, da odstranimo negativne pojave in da postavimo ne samo naš Hitrotkal, ampak še vrsto drugih fabrik na trdne temelje, da v bodoče nikomur ne dovolimo izigravati sprejete sklepe, dogovore, ukrepe in resolucije, kot so to nekateri posamezniki v preteklosti radi počenjali . . .“

Jožič Repič, neposredni proizvajalec, je sedel in poslušal Toneta Lupeža, vodilnega tovariša, in možgani mu niso mogli razvozlati uganke: le kdo, za vraga, vodi gospodarstvo? Tisti, ki sprejemajo sklepe, ukrepe in resolucije, ali tisti, ki se na sprejete sklepe, ukrepe in resolucije požvižgajo?